

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

*Пояснювальна записка
до кваліфікаційної магістерської роботи*

магістр
(рівень вищої освіти)

на тему:

**УДОСКОНАЛЕННЯ БЕЗПЕКОВИХ
МЕХАНІЗМІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ГРОМАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ (на прикладі
Білокриницької територіальної громади
Рівненського району Рівненської області)**

Виконала: студентка групи МСз-21м
спец. 281 «Публічне управління та
адміністрування» освітньої програми
«Місьцеве самоврядування»

Даюк Ірина Михайлівна

Керівник: д.держ.упр., професор кафедри
менеджменту та публічного
врядування

Тихончук Леся Хотіївна

Рецензент: Білокриницький сільський голова
Гончарук Тетяна

Національний університет водного господарства

та природокористування

(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту та публічного врядування

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

менеджменту та публічного

врядування

(Л.Х. Тихончук)

“ ” 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Даюк Ірині Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. **Тема роботи:** «Особливості функціонування інституцій безпеки громади в умовах війни (на прикладі Білокриницької територіальної громади Рівненського району Рівненської області)»

Керівник роботи д.держ.упр., завідувачка кафедри менеджменту та публічного врядування, Тихончук Леся Хотіївна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ 05 ” листопада 2025 року С №1333

2. **Строк подання студентом роботи «08» грудня» 2025 року**

3. **Вихідні дані до роботи:** нормативно-правові акти, розпорядження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, статистичні дані, підручники, посібники, монографії, періодичні видання.

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)** 1. Теоретичні засади державної політики в сфері екологічної безпеки в контексті забезпечення національної безпеки в Україні. 2. Аналіз функціонування інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади в умовах воєнного стану 3. Напрями удосконалення роботи інституцій безпеки громади та підвищення стійкості Білокриницької громади.

5. **Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)** 1. Мета, завдання, предмет дослідження. 2. Функції основних інституцій безпеки громади. 3. Визначення часу доїзду до адміністративного центру громади. 4. SWOT-аналіз Функціонування інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану. 5. Можливості адаптації європейських документів та

практик у сфері організації локальних безпекових інституцій у Білокриницькій територіальній громаді. 6. Висновок

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Тихончук Л. Х., д.держ.упр.	03.11.25	09.11.25
Розділ 2	Тихончук Л. Х., д.держ.упр.	10.11.25	23.11.25
Розділ 3	Тихончук Л. Х., д.держ.упр.	24.11.25	07.12.25

7. Дата видачі завдання «03» листопада 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Вступ Розділ 1. Теоретичний розділ	03.11.25- 09.11.25	
2.	Розділ 2. Аналітичний розділ	10.11.25- 23.11.25	
3.	Розділ 3. Проектування, обґрунтування, оптимальні рішення, їх впровадження	24.11.25- 07.12.25	
4.	Перевірка випускної кваліфікаційної роботи на наявність текстових збігів, оформлення презентації, документів та підготовка до захисту	08.12.25- 17.12.25	

Студент (ка)

(підпис)

Даюк І. М.
(прізвище та ініціали)

Керівник магістерської роботи

Тихончук Л. Х.
(підпис) (прізвище та ініціали)

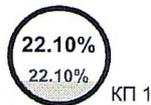
Звіт подібності

Метадані

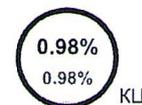
Назва організації		підрозділ		
National University of Water and Environmental Engineering		National University of Water and Environmental Engineering		
Заголовок				
Даюк Ірина Михайлівна_Особливості функціонування інституцій безпеки громади в умовах війни (на прикладі Білокриницької територіальної громади Рівненського району).docx				
Автор		Науковий керівник / Експерт		
Даюк Ірина Михайлівна		Даюк Ірина Михайлівна		
Кількість слів	Кількість символів	Дата звіту	Дата редагування	ІД документу
16926	138882	12/22/2025	---	332945622

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

16926
Кількість слів

138882
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Ⓡ	7
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	3
Білі знаки	Ⓡ	0
Парафрази (SmartMarks)	a	77

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15861/1/Collection%20of%20abstracts%20of%20the%20First%20International%20Scientific%20and%20Practical%20Conference%2c%20Lviv%2c%2017-18%20April%202025.pdf	458 2.71 %
2	https://xn--80aagahqwiybe8an.com/ukrajini-mvs-nakazi/nakaz-mvs-ukrajini-vid-28072017-650-pro-2017-50527.html	399 2.36 %
3	https://zakononline.com.ua/documents/show/517324_738499	325 1.92 %

ЗАЯВА

щодо самостійності виконання випускної кваліфікаційної роботи

Я, Даюк Ірина Михайлівна, студент(ка) другого курсу, групи МСз-21М, ННІ «Економіки та менеджменту»

ЗАЯВЛЯЮ:

моя випускна кваліфікаційна робота на тему «Особливості функціонування інституцій безпеки громади в умовах війни (на прикладі Білокриницької територіальної громади Рівненського району Рівненської області)», яка надається в екзаменаційну комісію із захисту кваліфікаційних робіт зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування (Місьцеве самоврядування)» для захисту, виконана самостійно і не містить плагіату.

Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, у тому числі із захищених раніше випускових кваліфікаційних робіт мають відповідні посилання.

Я не використовувала шахрайські методи маніпуляції з текстом (заміна букв, інтервали, мікропробіли, білі знаки, парафрази та ін.).

Інструменти штучного інтелекту використовувала без порушення академічної доброчесності.

Я ознайомена з чинним Порядком перевірки навчальних, кваліфікаційних, навчально-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату в НУВГП та Положенням про академічну доброчесність в НУВГП, за яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску моєї роботи до захисту та застосування відповідних санкцій (академічної відповідальності).

АКТ
перевірки випускної кваліфікаційної роботи
автора Даюк Ірини Михайлівни
на рівень запозичень та можливих маніпуляцій з текстом

Відповідно до даних системи StrikePlagiarism файл «Даюк Ірина Михайлівна_Особливості функціонування інституцій безпеки громади в умовах війни (на прикладі Білокриницької територіальної громади Рівненського району)» містить: **22,1 %** коефіцієнта подібності; **0,98 %** коефіцієнта цитованості; **7** заміненних букв; **0** інтервалів; **3** мікропробіли; **0** білих знаків; **77** парафраз.

За результатами перевірки засвідчую, що: автор кваліфікаційної роботи Даюк Ірина Михайлівна:

- самостійно виконав(ла) кваліфікаційну роботу;
- коректно посилалась на використані інформаційні джерела;
- в роботі відсутні ознаки академічної недобросовісності.

Керівник кваліфікаційної роботи

(Підпис)

Л. Х. Тихончук

(ПШ)

(Дата)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	7
1.1. Інституції безпеки як суб'єкти публічного управління в системі місцевого самоврядування	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення діяльності інституцій безпеки та Центрів безпеки громад в Україні	11
1.3. Міжнародні моделі та практики з організації системи безпеки громад, можливості адаптації в Україні	18
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ БЕЗПЕКИ БЛОКРИНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	26
2.1. Аналіз інституційної спроможності системи безпеки на локальному рівні.	26
2.2. Центр безпеки громадян як ключовий елемент локальної системи безпеки первинного реагування на надзвичайні ситуації.	38
2.3. Оцінка ефективності роботи Центру безпеки: аналіз реагування на надзвичайні ситуації, доступності та якості послуг	51
Висновки до другого розділу	65
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ІНСТИТУЦІЙ БЕЗПЕКИ ГРОМАДИ ТА ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ БЛОКРИНИЦЬКОЇ ГРОМАДИ	68
3.1. Вплив воєнного стану на функціонування інституцій безпеки	68
3.2. Шляхи удосконалення роботи інституцій безпеки громади та підвищення стійкості громади до сучасних загроз	75

3.3. Можливості практичного впровадження європейського досвіду організації локальних безпекових інституцій у Білокриницькій громаді	87
Висновки до третього розділу	91
ВИСНОВОК	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98
ДОДАТКИ	105

ВСТУП

Сучасний етап розвитку України характеризується поєднанням глибоких трансформацій у системі публічного управління та безпрецедентних безпекових викликів, зумовлених повномасштабною збройною агресією Російської Федерації. Запровадження та тривале функціонування правового режиму воєнного стану істотно вплинули на всі сфери суспільного життя, зокрема на діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, які змушені виконувати свої повноваження в умовах постійних загроз життю і безпеці населення, критичній інфраструктурі та територіальній цілісності громад.

Водночас процеси децентралізації влади, що тривають в Україні з 2014 року, суттєво змінили роль територіальних громад у системі забезпечення безпеки. Передача значної частини повноважень і ресурсів на місцевий рівень актуалізувала питання формування власних спроможних систем безпеки громад, здатних ефективно реагувати на воєнні, техногенні, соціальні та гуманітарні загрози. У цих умовах безпека територіальної громади перестає розглядатися виключно як сфера відповідальності державних силових структур і набуває комплексного характеру, охоплюючи публічну безпеку, цивільний захист, соціальну стійкість, інформаційну безпеку та згуртованість населення.

Особливої ваги в умовах воєнного стану набуває функціонування інституцій безпеки на локальному рівні, до яких належать органи місцевого самоврядування, підрозділи Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, територіальна оборона, центри безпеки громад, а також громадські формування та волонтерські ініціативи. Ефективність їхньої діяльності значною мірою визначається рівнем координації, нормативно-правовим забезпеченням, наявністю ресурсів, використанням сучасних управлінських і цифрових інструментів, а також довірою з боку населення.

Білокриницька територіальна громада, як і більшість громад України, функціонує в умовах підвищених безпекових ризиків, пов'язаних із воєнними діями, загрозами для критичної інфраструктури, необхідністю забезпечення цивільного захисту населення та підтримання соціальної стійкості. Це зумовлює

потребу у всебічному науковому аналізі діяльності інституцій безпеки громади, оцінці їхньої спроможності реагувати на виклики воєнного часу та визначенні напрямів удосконалення локальної системи безпеки з урахуванням національного й європейського досвіду.

Актуальність теми магістерської роботи обумовлена необхідністю переосмислення ролі інституцій безпеки громади в умовах війни, удосконалення механізмів їх функціонування та пошуку практичних рішень для підвищення стійкості територіальних громад. Попри наявність значної кількості наукових досліджень у сфері національної та громадської безпеки, питання функціонування інституцій безпеки саме на рівні територіальних громад, особливо в умовах воєнного стану, залишаються недостатньо систематизованими та потребують подальшого прикладного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування інституцій безпеки територіальних громад розглядаються в працях українських і зарубіжних науковців у контексті реформування публічного управління, децентралізації та забезпечення національної і громадської безпеки. Значна частина досліджень присвячена теоретичним засадам місцевого самоврядування, ролі територіальних громад у забезпеченні безпечного середовища, а також нормативно-правовому регулюванню діяльності органів публічної влади у сфері безпеки.

У наукових працях М. Баймуратова, О. Батанова, В. Куйбіди, М. Орзіха, О. Сушинського та інших авторів аналізуються проблеми територіальної організації влади, розвиток місцевого самоврядування та інституційна спроможність громад. [14-15; 16; 33; 40; 53]. Окремі аспекти публічної та громадської безпеки, цивільного захисту, діяльності правоохоронних органів і служб реагування досліджувалися у роботах Г. Ситника, І. Дороніна, А. Киська, В. Євдокименка, М. Беланюка [50-51; 23; 34; 24-25; 17]

Водночас більшість наявних досліджень зосереджена на загальнодержавному або теоретичному рівні, тоді як проблематика функціонування інституцій безпеки конкретних територіальних громад в умовах

воєнного стану залишається недостатньо опрацьованою. Це зумовлює актуальність даної магістерської роботи, яка спрямована на аналіз практичних аспектів діяльності інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади та пошук шляхів їх удосконалення в сучасних безпекових умовах.

Метою магістерської роботи є дослідження особливостей функціонування інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади в умовах воєнного стану та обґрунтування напрямів удосконалення їх діяльності з метою підвищення безпеки та стійкості громади.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких завдань:

- ✓ розкрити теоретичні та правові засади функціонування інституцій безпеки територіальних громад;
- ✓ проаналізувати нормативно-правове забезпечення діяльності інституцій безпеки та центрів безпеки громад в Україні;
- ✓ дослідити міжнародні моделі організації системи безпеки громад та можливості їх адаптації в українських умовах;
- ✓ здійснити аналіз функціонування інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади в умовах воєнного стану;
- ✓ визначити основні проблеми та виклики у діяльності локальних безпекових інституцій;
- ✓ обґрунтувати напрями удосконалення роботи інституцій безпеки громади та підвищення її стійкості;
- ✓ запропонувати можливості практичного впровадження європейського досвіду організації локальних безпекових інституцій.

Об'єктом дослідження є система забезпечення безпеки територіальної громади в умовах воєнного стану.

Предметом дослідження є діяльність та механізми функціонування інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний і

структурно-функціональний підходи, порівняльно-правовий метод, а також методи узагальнення та моделювання.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі функціонування інституцій безпеки конкретної територіальної громади в умовах воєнного стану та розробці практично орієнтованих пропозицій щодо вдосконалення локальної системи безпеки з урахуванням європейських підходів і сучасних викликів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання органами місцевого самоврядування, посадовими особами громад, а також при розробленні місцевих програм безпеки, стратегій розвитку громад і в навчальному процесі з підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування.

Апробація результатів дослідження. Ключові положення, розроблені у кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію на міжнародному та всеукраїнському рівнях, регіональних заходах, що підтверджує їхню актуальність та практичну цінність. Результати дослідження оприлюднені:

1. 22 травня 2025 року (м. Рівне): доповідь на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту та публічного врядування в контексті євроінтеграції».

2. Рішенням групи забезпечення за даною ОПП (протокол № від... 2025) відбулося часткове зарахування навчання в Люблінському католицькому університеті.

3. Відповідно до предмету Договору № 6-38 від 07.11.2025 року, дане дослідження слугувало підтвердженням часткового виконання робіт по удосконаленню роботи інституцій безпеки громади

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 103 сторінки друкованого тексту. Дослідження структуровано із застосуванням 22 рисунки, 13 таблиць та 2 додатки. Документальна база роботи представлена списком використаної літератури із 87 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1. Інституції безпеки як суб'єкти публічного управління в системі місцевого самоврядування

Актуальність питань безпеки в громаді обумовлюється тривалим періодом воєнного стану в державі та наслідками децентралізаційних процесів. Питання громадської безпеки від профільних центральних органів влади делеговані до місцевих органів. На рівні громад виникають питання формування безпечного простору. Безпека громади впливає на соціальний добробут та економічний розвиток. При цьому стимулює мешканців до проживання саме на цих територіях та формує позитивний імідж для залучення інвестицій.

Безпека громади в умовах воєнного стану забезпечується через особливий правовий режим. Це передбачає обмеження певних прав (пересування, зібрань), посилення контролю (перевірка документів, огляд) та залучення органів влади до оборони та тероборони. Дії, координацію дій із ЗСУ, що спрямовано на захист від агресії та підтримання порядку для ефективної роботи держави. Ключовими аспектами безпеки в громаді є особливість правового режиму, оборони та територіальної оборони, обмеження та контролю, інформаційної безпеки, цивільного захисту та соціальної стійкості. Воєнний стан надає органам влади розширені повноваження для захисту та управління в умовах надзвичайної ситуації.

Урядом України 24.10.2020 р. набула чинності нова редакція Закону "Про національну безпеку України". Цей Закон відповідно до статей 1, 2, 17, 18 і 92 Конституції України встановлює положення та принципи національної безпеки, цілі та головні основи державної політики, що асекуруватимуть населенню та кожному громадянину протекцію від загроз. Конституція України встановлює, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, тому утвердження та асекурація прав і свобод людини є визначальним обов'язком країни [28]. Статтею

1 цього Закону передбачено реалізацію Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України. Дана стратегія сконцентрована на довготермінове планування і формується на базі Стратегії національної безпеки України. За результатами дослідження громадської безпеки та цивільного захисту виявляє вектори державної політики стосовно забезпечення захищеності життєво важливих для держави, населення та особистості інтересів, цілі та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних загроз. Основною метою створення цієї державної системи є забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, цивільного захисту населення. Основним завданням плану реагування на надзвичайну ситуацію або загрозу її виникнення є збереження життя та здоров'я людей, мінімізація матеріальних втрат. Шевченко В.В. вважає, що безпека людини є поняттям, що торкається сутності життя людини, усіх сторін її існування й діяльності. Відчуття небезпеки пов'язане з повсякденними клопотами й буденними проблемами. Захист здоров'я, життя, житла, робочого місця, економічного та соціального благополуччя, довкілля – основні аспекти безпечного існування людини.

Дослідження питання територіальної організації влади, формування ефективного місцевого самоврядування та статусу територіальних громад в Україні в роботах таких вітчизняних учених: М. Бай- Муратова, О. Батанова, І. Дробота, В. Кампо, А. Коваленка, В. Куйбіди, В. Мамонової, О. Мороза, М. Орзіха, М. Пухтинського, О. Сушинського. Дані дослідження вказують на те, що адміністративно-правовій науковій літературі недостатньо теоретичних розробок тлумачення питання безпеки територіальної громади. [14-17; 24-32] Це є передумовою створення прогалин у правозастосовній практиці та неефективному забезпеченні конституційних прав і свобод громадян. Безпека людини і громадянина в Україні є визначальним компонентом в системі безпеки держави. У Конституції України (ст. 3) безпека людини визначається однією з найважливіших соціальних цінностей [1]. Безпека є найнеобхіднішою із потреб людини. Це пов'язано з тим, що людина постійно дбає про збереження своїх прав і свобод від тих чи інших посягань, небезпечних явищ. Прагне до безпеки. Бо це

благо є вічною природною потребою, умовою для життєдіяльності людини. Безпека це відчуття людьми захищеності, комфорту, соціального благополуччя, а не лише відсутність небезпек або низький рівень злочинності. Вона забезпечує потребу людей у впевненості, довірі та спокої, бажання мати змогу покластися на державні чи громадські інституції. Включає не лише наявні системи відеоспостереження, патрулювання вулиць, пожежну безпеку та безпеку дорожнього руху, доступ до закладів охорони здоров'я та інших безпекових механізмів, а й згуртованість громади, високий рівень довіри в ній. Злагоджена комунікація між зацікавленими сторонами, взаємодія поліції та громади, залучення жителів громади до розв'язання локальних проблем, лідерський потенціал жителів громади, інтегрованість вразливих суспільних груп у громаду – це комплексність, яка дозволить підсилити безпекову складову розвитку громади. За такого комплексного підходу вдається побачити якнайширшу картину розвитку громади, у якому безпека є складником стабільного економічного зростання й запорукою соціального благополуччя.

Інституції безпеки громади в Україні охоплюють державні органи (Національна поліція, ДСНС, військові адміністрації) та місцеві структури (центри безпеки, муніципальні варти, громадські формування). Вони працюють у взаємодії для забезпечення правопорядку, цивільного захисту та соціальної стійкості громади (табл 1.1.)

Таблиця 1.1.

Функції основних інституцій безпеки громади

Національна поліція України	Виконує превентивні та охоронні функції. Забезпечує громадський порядок, реагує на правопорушення, координує роботу з місцевими органами
Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС)	Відповідає за цивільний захист, ліквідацію наслідків надзвичайних

	ситуацій, пожежну безпеку. Активно співпрацює з громадами у створенні центрів безпеки
Військові адміністрації та територіальна оборона	У воєнних умовах виконують ключову роль у захисті населення та критичної інфраструктури. Координують дії з правоохоронними органами та місцевим самоврядуванням
Центри безпеки в громадах	Новий формат інфраструктури безпеки, що поєднує функції поліції, ДСНС та медицини. Створюються за підтримки міжнародних програм (USAID DOBRE, International Security Alliance).
Муніципальні варти та громадські формування	Органи місцевого самоврядування формують власні підрозділи для охорони порядку. Залучають громадян до патрулювання, профілактики правопорушень, підтримки довіри у громаді

Багаторівнева система інституцій забезпечує безпеку громади. Державні органи відповідають за стратегічний захист і правопорядок, місцеві структури — за взаємодію з населенням. Важливим є створення *центрів безпеки*, які інтегрують різні служби в єдину точку доступу для громадян.

Громади тісно співпрацюють із ЗСУ та підрозділами ТрО. Забезпечують захист критичної інфраструктури, патрулювання, блокпости та оповіщення населення (оборона та територіальна оборона (ТрО)). Можливі комендантська година та перевірка документів. Заборона мітингів та інших зібрань для запобігання паніці та диверсіям. Здійснюється перевірка речей, транспорту,

житла (з дотриманням закону). Протидія дезінформації та координація дій через офіційні канали зв'язку забезпечує дотримання заходів інформаційної безпеки. Евакуаційні плани, укриття, навчання населення правилам поведінки під час повітряних тривог та інших загроз забезпечують необхідні заходи цивільного захисту.

Підтримка життєдіяльності громад, їх соціальної стійкості (надання комунальних послуг, медичних, допомога вразливим верствам) є важливим аспектом регулювання безпеки ОМС. Мешканці громади дотримуються правил комендантської години та інших обмежень. Реагують на сигнали повітряної тривоги, переходять при потребі в укриття та знають, де вони знаходяться. Інформують про підозрілі об'єкти чи осіб (замість самостійних дій). Приймають участь у волонтерських рухах та допомозі Силам оборони.

Таким чином, безпека громади в умовах війни – це спільна відповідальність влади та кожного мешканця, що базується на чіткому правовому регулюванні та скоординованих діях для виживання та опору агресії. Програма зі створення безпечного середовища є стратегією управління ризиками в громаді. Увага до безпекових викликів і пошук потенційних «точок росту» в стратегічних напрямках розвитку громади стали підставою даного дослідження.

1.2. Нормативно-правове забезпечення діяльності інституцій безпеки та Центрів безпеки громад в Україні

Діяльність інституцій безпеки та Центрів безпеки громад в Україні регулюється системою законів, підзаконних актів та стратегічних документів, що охоплюють сектор національної безпеки й оборони, місцевого самоврядування та цивільного захисту. Нормативно-правове забезпечення інституцій безпеки та Центрів безпеки громад в Україні є багаторівневим - від Конституції та законів до місцевих рішень (табл.1.2.). Інституції безпеки формують державну основу захисту. Центри безпеки громад забезпечують практичну реалізацію безпеки на місцях, інтегруючи різні служби для швидкого реагування. Публічне правове регулювання сфери безпеки є багаторівневою системою, яка поєднує

конституційні гарантії, закони, підзаконні акти та діяльність державних і місцевих інституцій. Забезпечення балансу між захистом прав громадян і стабільністю держави є завданням цієї системи.

Таблиця 1.2.

Аналіз нормативно-правових та підзаконних актів в сфері безпеки

Назва	Зміст
Конституція України	закріплює право громадян на безпеку та визначає базові принципи діяльності державних органів у сфері захисту
Закон України "Про національну безпеку України"	визначає структуру сектору безпеки й оборони, принципи демократичного контролю, напрями державної політики у сфері безпеки
Закон України "Про оборону України"	регулює організацію оборони, повноваження органів влади та військових формувань
Закон України "Про правовий режим воєнного стану"	встановлює особливості функціонування інституцій безпеки в умовах воєнних загроз
Закон України "Про місцеве самоврядування"	визначає компетенцію громад у сфері безпеки, включно зі створенням Центрів безпеки
Закон України "Про цивільний захист"	регулює діяльність у сфері запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій
Закон «Про Державну службу України з надзвичайних ситуацій»	Регламентує цивільний захист

Закон «Про Національну поліцію»	регулює діяльність поліції у сфері публічної безпеки та порядку
Підзаконні акти та концепції	
Стратегія національної безпеки України	окреслює пріоритети розвитку сектору безпеки, інтеграцію з євроатлантичними структурами.
Концепція «Безпечна громада»	інтеграція державних і місцевих інституцій у сфері безпеки.
Постанови Кабінету Міністрів	щодо функціонування центрів безпеки, територіальної оборони, муніципальних варт

Дослідженням питань інституційно-правового забезпечення діяльності органів безпеки присвячені праці Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В. та ін. [17; 23]. Політико-правові механізми та управлінський аспект забезпечення публічного управління у сфері національної безпеки вивчав у наукових працях Ситник Г.П. Адміністративно-правове регулювання та практичні механізми реалізації державної політики у сфері підтримання публічної безпеки і порядку в Україні - Кисько А.І. присвячував розкриттю цієї тематики свої дослідження. [34]. Понятійному розмежуванню термінів громадської безпеки у законодавстві присвячував свої дослідження Євдокименко В.В. [24,25]

Інтегровані структури на рівні територіальних громад, що об'єднують пожежну охорону, медичну допомогу, поліцію та інші служби виконують *Центри безпеки громад*. Постановою Кабінету Міністрів щодо організації системи цивільного захисту, рішенням місцевих рад про створення та фінансування Центрів безпеки, включенням до програм розвитку громад та стратегій регіональної безпеки регламентується порядок створення даних Центрів. Його завданням є оперативне реагування на надзвичайні ситуації, забезпечення правопорядку, надання першої допомоги, координація дій між службами. Пожежна служба, поліція, медицина, громада є основними

суб'єктами співпраці у його діяльності, у Центрах безпеки громад об'єднуються підрозділи поліції, пожежно-рятувальної служби, медичної допомоги та інші служби. Створення ЦБ у громадах відбувається як частина реформи місцевого самоврядування, що дозволяє наблизити послуги безпеки до населення. Громада здійснює контроль за його діяльністю, фінансування діяльності відбувається за рахунок державних програм, місцевих бюджетів та міжнародної допомоги. Центри виступають як локальні осередки безпеки, що зменшують навантаження на центральні органи, забезпечують прозору та доступну систему реагування на загрози, проєкти реалізуються за участі донорів та партнерів ЄС, що забезпечує відповідність європейським стандартам. Публічне регулювання створення таких центрів дозволяє поєднати державну політику з місцевими ініціативами, створюючи ефективну систему захисту населення [39].

При створенні таких центрів Україна адаптувала закордонні практики з урахуванням воєнних умов та потреб громад. З досвіду ЄС та Швейцарії були використані моделі «єдиного вікна» для безпеки та адміністративних послуг. Акцент на цифрових інструментах і самообслуговуванні громадян проєктувався при реалізації завдань центру використовуючи досвід Канади та Естонії. Дослідження включало в себе вивчення практик інших громад України по створенню таких центрів. Станом на 2024 рік в Україні вже діє понад 40 Центрів безпеки, які стали частиною інфраструктури децентралізації. В т.ч. в Авангардівській громаді Одеської області створено Центр безпеки, де працюють поліція, пожежно-рятувальна служба та медики. Гірська громада (Київська область) – Центр безпеки підтриманий програмою USAID DOBRE, функціонує як інтегрований осередок правопорядку та цивільного захисту, Центр безпеки у Матвіївській громаді (Запорізька область) включає укриття та кімнати для прийому людей, що особливо актуально під час воєнних загроз. [78;85]

Найбільш дієвими для умов воєнного часу є моделі з інтегрованими службами та укриттями, доповнені міжнародною підтримкою та цифровими інструментами. Поширення практики на десятки громад створює систему локальних осередків безпеки, що знижує навантаження на центральні органи та

підвищує довіру населення. Це забезпечує одночасно оперативність реагування, захист населення та стійкість місцевих громад. Чат-боти, онлайн-сервіси посилюють ефективність роботи центрів, дозволяють громадянам швидко отримувати інформацію та допомогу. Це забезпечує одночасно оперативність реагування, захист населення та стійкість місцевих громад.

Правове регулювання публічної системи *цивільного захисту* поєднує конституційні гарантії, закони, кодекси, підзаконні акти та діяльність державних і місцевих інституцій для забезпечення захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій і створення умови для стійкого функціонування громади. Інституційно система цивільного захисту забезпечується наступними інституціями. Місцеві органи влади та військові адміністрації реалізують заходи цивільного захисту на територіях громад, підприємства та організації зобов'язані створювати системи безпеки на виробництві при цьому громадські формування як добровільні об'єднання допомагають у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) — центральний орган виконавчої влади, що координує систему цивільного захисту.

Кодекс цивільного захисту врегульовує організацію, управління та фінансування заходів цивільного захисту. Законом «Про правовий режим воєнного стану» встановлено особливості функціонування системи цивільного захисту у воєнний час. Правові та організаційні засади функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, регламентація прав та обов'язків громадян, підприємств, органів влади у сфері безпеки визначені ЗУ «Про цивільний захист».

Правове регулювання *пожежної охорони* поєднує конституційні гарантії, спеціальні закони, кодекси та підзаконні акти (табл 1.3). Це забезпечує захист життя і майна громадян, а також інтегрує державні, місцеві та добровільні інституції у єдину систему цивільного захисту. С. Матчук у статті «Сучасний стан правового регулювання пожежної безпеки в Україні» підкреслює, що пожежна безпека є відображенням не лише економічного стану держави, а й соціальних та демократичних процесів.

Таблиця 1.3.

Аналіз інституційно-правового публічного регулювання служб пожежної
охорони

Назва НПА	Зміст НПА в сфері пожежної охорони	Інституції та реалізація функцій
Конституція України	Ст. 3: життя і безпека людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Ст. 17: держава забезпечує захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.	
Закон України «Про пожежну безпеку»	Визначає правові основи діяльності у сфері пожежної охорони. Регламентує права та обов'язки громадян, підприємств і органів влади щодо забезпечення пожежної безпеки.	Державна служба України з надзвичайних ситуацій є Центральним органом виконавчої влади, що координує пожежну охорону. Має підрозділи професійної та добровільної пожежної охорони
Кодекс цивільного захисту України	Включає пожежну охорону як складову єдиної державної системи цивільного захисту. Встановлює порядок організації пожежної охорони на державному, регіональному та місцевому рівнях	Місцеві органи влади та громади створюють муніципальні пожежні команди, центри безпеки та забезпечують фінансування та матеріально-технічну базу

Постанови Кабінету Міністрів України	Визначають структуру та завдання пожежної охорони, порядок фінансування та взаємодії з іншими службами.	Добровільні пожежні дружини формуються на підприємствах та в громадах, допомагають у профілактиці та ліквідації пожеж.
--------------------------------------	---	--

Добровільні формування цивільного захисту доповнюють державну систему безпеки. Це механізми самоорганізації громади, якими підсилюють спроможність місцевих органів влади реагувати на надзвичайні ситуації та формують культуру безпеки серед населення. Об'єднання громадян, створені для участі у заходах цивільного захисту, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та допомоги професійним службам є важливим елементом публічної системи безпеки, особливо на рівні територіальних громад. Статті 20–22 Кодексу цивільного захисту України впорядковують створення та діяльність добровільних формувань.

ДФЦЗ можуть створюватися органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями. Закон України «Про цивільний захист» закріплює права та обов'язки добровольців у сфері безпеки. При цьому встановлює механізми взаємодії добровільних формувань із ДСНС та місцевими органами влади.

Постановами КМУ регламентовано порядок реєстрації, фінансування та матеріально-технічного забезпечення добровільних формувань. Основними завданнями є участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (пожежі, повені, техногенні аварії), проведення рятувальних та евакуаційних робіт, допомога у пожежній охороні та профілактиці, інформування населення про правила безпеки та дії у надзвичайних ситуаціях, підтримка роботи центрів безпеки громади. ДСНС України — координує діяльність добровільних формувань; органи місцевого самоврядування створюють та фінансують їх; ГО та підприємства — можуть формувати власні добровільні дружини.

Правове регулювання діяльності інституцій безпеки та центрів безпеки громад в Україні є достатньо розвиненим і системним. При цьому його ефективність залежить від реалізації на місцях. Найбільш успішними є ті громади, де центри безпеки інтегрують поліцію, ДСНС, медицину та добровільні формування. Однак, для підвищення ефективності, особливо під час війни, потрібне оновлення законодавства та усунення колізій. Деякі нормативні акти дублюють функції або містять колізії (наприклад, у визначенні «громадська» та «публічна» безпека). В умовах воєнного стану та нових загроз потрібна адаптація законодавства до сучасних викликів, особливо питання кібербезпеки та критичної інфраструктури.

1.3. Міжнародні моделі та практики з організації системи безпеки громад, можливості адаптації в Україні

При аналізі безпеки громад в межах наукових досліджень важливим та необхідним є пропозиції по впровадженню кращих світових моделей (табл. 1.4.). Ці моделі поєднують право, інституції та довіру. Вони працюють не лише завдяки законам і службам, а й через партнерство влади й мешканців, прозорі дані та профілактику. Міжнародні моделі безпеки громад базуються на інтеграції поліції, пожежних, медицини та місцевого самоврядування, із сильним акцентом на партнерство з громадянами. В Україні їх можна адаптувати через розвиток Центрів безпеки громад, децентралізацію та залучення населення до превентивних програм.

таблиця 1.4.

Порівняння міжнародних моделей з організації системи безпеки громад

Назва моделі	Країна або приклад	Ключові інституції	Участь	Сильні сторони	Ризики
Підхід community policing	США, Канада, Велика Британія	Поліція, міське самоврядування	Висока участь громадян	Довіра, превенція, локальні рішення	Нерівність ресурсів між громадами

Центри інтегрованої безпеки	Скандинавія, Нідерланди	Поліція, пожежні, EMS, соціальні служби	Координація між службами	Швидка реакція, «єдина точка доступу»	Вартість інтеграції та ІТ
Муніципальна варта/охорона	Польща (Straż Miejska)	Місцеві підрозділи	Помірна участь	Розвантаження поліції, порядок у публічних просторах	Межі повноважень, дублювання функцій
Добровільна пожежна служба	Німеччина, Австрія	Добровольці, муніципалітети	Сильна участь	Стійкість і швидкість у селах	Залежність від мотивації і тренувань
Партнерства «місто–соціальні служби»	Великобританія (Safer Communities)	Поліція, освіта, охорона здоров'я	Висока участь	Робота з причинами ризику	Складність міжвідомчої взаємодії
Дані-орієнтована безпека (CompStat)	США (NYC), Латинська Америка	Поліція, аналітичні підрозділи	Висока опора на дані	Таргетована превенція	Ризик «підганання» показників

При реалізації Скандинавської моделі поліція працює як партнер громади. Центри безпеки інтегрують пожежну службу, швидку допомогу та поліцію.

Англо-американська модель використовує технології відеоспостереження та аналітики даних, партнерство між муніципалітетами, поліцією та громадськими організаціями.

Німецька модель передбачає розширену мережу добровільних пожежних дружин та місцевих рятувальних служб. Високу інтеграцію з муніципальними органами влади. В даній моделі акцент на правову регламентацію та стандартизацію процедур.

ООН, ОБСЄ, ЄС при реалізації ряду моделей розробляє стандарти для *community safety* та *human security*; підтримує програми з відновлення довіри у постконфліктних регіонах; фокусує їх на правах людини та інклюзивності.

Єдина диспетчеризація функціонування координаційних центрів та спільні протоколи реагування при бюджетуванні безпековими радами дозволять оновити інституційний дизайн в громадах систем безпеки.

Важливим є розробка нормативних документів по розмежуванню локальних повноважень муніципальної охорони, пожежних команд, добровольчих формувань. Напрацювання механізмів спільної роботи поліції, пожежної, медицини й соціальних служб у вигляді відповідних інтеграційних актів.

Участь громади *Community policing* - регулярні зустрічі, квартальні офіцери, «сусідські варти». Посилення аналітичної складової та прозорості процесів шляхом підготовки карт інцидентів та відкритих дашбордів. Розрахунки ризиків для критичної інфраструктури, соціальних факторів (насильство, бездомність).

В таблиці 1.5. узагальнено ряд адаптаційних пропозицій в організацію системи безпеки громад.

Таблиця 1.5.

Пропозиції по впровадженню міжнародного досвіду в організацію системи безпеки громад

Етап впровадження	Міжнародний досвід	Адаптація
Правова база	Німеччина – стандартизація	Закріплення статусу Центрив безпеки
Інтеграція	Скандинавія – об'єднання служб	Центри безпеки громад
Залучення	Британія – Neighbourhood Watch	Добровільні дружини, освітні програми

Технології	США – smart policing	Відеоспостереження, мобільні додатки
Партнерство	ЄС, ОБСЄ, ООН	Гранти, навчання, стандарти human security
Моніторинг	ОЕСД – індикатори ефективності	Аудит, звіти, КРІ для громад

Україна може поєднати скандинавську інтеграцію служб, англо-американську самоорганізацію, німецькі добровільні формування та міжнародні стандарти прав людини. Це дозволить створити стійку систему безпеки громад, яка буде ефективною як у мирний час, так і в умовах воєнних загроз. При цьому це може бути власна гібридна модель безпеки громад яка забезпечить стійкість системи як у мирний час так і в умовах воєнних загроз. Яка поєднає скандинавську інтеграцію служб, британську самоорганізацію, німецькі добровільні формування та американські технології.

Community policing (США, Канада, Велика Британія) в Україні реалізується через інститут поліцейських офіцерів громади. Центри інтегрованої безпеки (Скандинавія, Нідерланди) адаптовані у вигляді центрів безпеки громадян (поєднання поліції, ДСНС, медицини). Добровільні пожежні дружини (Німеччина, Австрія-) в Україні створюються добровільні формування цивільного захисту на рівні громад. Українські громади формують муніципальні варти для охорони порядку та профілактики правопорушень (Муніципальні варти (Польща)).

Варто враховувати, що закордонні практики ефективні лише за умови правової адаптації та врахування місцевих реалій. Найбільш результативними є моделі, що поєднують державні та місцеві інституції (інтеграційні структури), розширюють community policing, цифровізують безпекові процеси.

Європейська практика змістилась від реактивного гасіння наслідків до взаємної готовності. Шведська модель «від ризику до відновлення» охоплює весь цикл управління НС і формує культуру домашньої готовності (від базових запасів

до інструкцій для домогосподарств). У Німеччині значна увага приділяється самопомозі та навчанню громадян. Італія системно залучає наукові дані та прогнозування щодо землетрусів і повеней, на цій основі планує заходи зі зменшення ризиків [4].

Механізм цивільного захисту ЄС є прикладом того, як національні системи можуть об'єднуватися для вирішення спільних викликів. Emergency Response Coordination Centre, ERCC як координаційний центр реагування на надзвичайні ситуації працює цілодобово, забезпечуючи швидку мобілізацію ресурсів та координацію дій між усіма країнами-членами. Ця система довела ефективність під час ряду криз. Від лісових пожеж у Греції до повеней у Німеччині, від землетрусів в Італії до пандемії COVID-19. Узгоджена реакція дозволяє уникати дублювання зусиль забезпечує оптимальне використання наявних ресурсів. ЄС також розвиває *резерви rescEU*. Це спільно профінансовані ресурси, які використовуються за потреби. Найвідомішим є авіація для гасіння лісових пожеж (літаки-амфібії та гелікоптери). Дислокуються у різних країнах і можуть швидко перекидатися в осередки вогню. До rescEU також входять можливості медичної евакуації - стратегічні запаси медичних товарів та обладнання для реагування на хімічні, біологічні, радіологічні та ядерні події (СБРН). Такі резерви допомагають національним системам під час небезпек.

Аналіз європейського досвіду дозволяє запропонувати конкретні рекомендації для українських територіальних громад. Пріоритетом кожної громади повинен стати розвиток волонтерських мереж. Швидке реагування на місцевому рівні дозволить забезпечити створення добровільних формувань цивільного захисту, їх регулярне навчання та матеріально-технічне забезпечення. Стратегічне значення мають інвестиції в системи раннього оповіщення та комунікації. Охоплення всіх категорій населення забезпечить поєднання традиційних засобів (сирени, гучномовці) з сучасними технологіями (мобільні додатки, SMS-розсилки).

Системна робота з населенням формує культуру готовності. Повинні стати нормою (а не винятком) регулярні навчання, інформаційні кампанії, розробка

планів евакуації для кожного населеного пункту. Оптимізацію використання ресурсів та забезпечення взаємодопомоги між громадами дозволить міжмуніципальна співпраця. Загальну ефективність системи підвищать створення спільних аварійно-рятувальних служб, обмін досвідом та координація дій.

Європейський досвід є дієвою ефективною робочою вдосконалюваною системою. Для України це дорожня карта організації на місцевому рівні та інтеграції у загальноєвропейський контур реагування. Наші рішення щодня проходять перевірку реальністю. Тому ми готові створювати цей рівень разом. Стандартизація процедур, підтримання волонтерських мереж, забезпечення багатоканального оповіщення, тренування сумісності служб і вимірювання прогресу через зрозумілі КРІ це шлях до безпеки та стійкості громад.

Висновки до першого розділу

У цьому розділі здійснено комплексний теоретико-правовий та інституційний аналіз системи безпеки громади як складової публічного управління в умовах децентралізації та воєнного стану. Розділ спрямований на розкриття сутності безпеки територіальної громади, визначення її місця у системі місцевого самоврядування та обґрунтування ролі інституцій безпеки як ключових суб'єктів реалізації державної і місцевої політики у сфері захисту населення.

У підрозділі 1.1 розкрито наукові підходи до трактування поняття «безпека громади» та «інституції безпеки громади», обґрунтовано їх комплексний характер і значення для соціального добробуту, економічного розвитку та стійкості територій. Особливу увагу приділено впливу воєнного стану на функціонування місцевого самоврядування, розширенню повноважень органів влади, ролі територіальної оборони, цивільного захисту та взаємодії з населенням у забезпеченні безпечного середовища.

У підрозділі 1.2 проаналізовано нормативно-правове забезпечення діяльності інституцій безпеки та Центрів безпеки громад в Україні. Охарактеризовано систему законодавчих і підзаконних актів у сфері

національної безпеки, цивільного захисту, пожежної охорони та добровільних формувань, визначено повноваження органів місцевого самоврядування у сфері безпеки, зокрема в умовах воєнного стану. Акцентовано увагу на інтеграційній ролі Центрів безпеки громад як інструменту наближення безпекових послуг до населення та підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації.

У підрозділі 1.3 здійснено огляд і порівняльний аналіз міжнародних моделей організації системи безпеки громад, зокрема підходів *community policing*, інтегрованих центрів безпеки, добровільної пожежної охорони та міжсекторального партнерства. Визначено можливості адаптації європейського та світового досвіду до українських реалій з урахуванням правового поля, воєнних викликів і ресурсних обмежень. Обґрунтовано доцільність формування гібридної моделі безпеки громади, що поєднує інтеграцію служб, активну участь населення, цифрові інструменти та дотримання стандартів прав людини.

Загалом розділ формує теоретичну та нормативну основу подальшого дослідження, визначає ключові поняття, інституційні рамки та вектори розвитку системи безпеки громади, що дозволяє перейти до аналізу практичної діяльності інституцій безпеки та пошуку шляхів їх удосконалення на прикладі конкретної територіальної громади.

Аналізуючи даний розділ доведено, що в умовах тривалого воєнного стану та децентралізації безпека громади перетворюється на одну з базових функцій публічного управління на місцевому рівні. Делегування частини завдань у сфері громадської (публічної) та цивільної безпеки до органів місцевого самоврядування зумовлює необхідність формування в громадах власної системи реагування на ризики, управління загрозами та забезпечення безпечного середовища для населення. При цьому безпека розглядається не лише як відсутність небезпек або низький рівень злочинності, а як комплексна категорія, що охоплює захист життя і здоров'я, стійкість критичної інфраструктури та життєзабезпечення, інформаційну безпеку, цивільний захист, згуртованість громади й рівень довіри до інституцій.

Установлено, що під впливом війни змінюється характер безпекових викликів і механізми їх подолання: зростає роль спеціального правового режиму, посилюється контроль і обмеження окремих прав, активізується взаємодія органів влади із Силами оборони та територіальною обороною. Це потребує від місцевої влади більшої управлінської гнучкості, здатності швидко ухвалювати рішення, координувати різних суб'єктів та забезпечувати комунікацію з населенням.

Показано, що інституції безпеки громади в Україні функціонують як багаторівнева система, яка поєднує державні органи (Національна поліція, ДСНС, військові адміністрації, підрозділи ТрО) та місцеві/громадські структури (центри безпеки, муніципальні варти, добровільні формування, волонтерські ініціативи). Їх ефективність визначається не стільки формальною наявністю, скільки реальним рівнем взаємодії та інтеграції — через спільні алгоритми реагування, обмін інформацією, координацію ресурсів і залучення мешканців до превентивних заходів.

Отже, безпека громади у воєнний час є спільною відповідальністю держави, органів місцевого самоврядування та громадян, а ключовими чинниками її забезпечення виступають: інституційна спроможність місцевої влади, інтегрованість безпекових служб (зокрема через моделі центрів безпеки), розвиток партнерства «поліція–громада», формування культури готовності населення та підтримка соціальної стійкості. Саме ці підходи створюють підґрунтя для подальшого дослідження шляхів удосконалення локальної безпекової системи та пошуку «точок росту» у стратегічних напрямках розвитку територіальних громад.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ БЕЗПЕКИ БЛОКРИНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Аналіз інституційної спроможності системи безпеки на локальному рівні

Система інституцій безпеки в громаді – комплекс установ, служб, органу влади та соціальних інститутів, що забезпечують захист населення, інфраструктури й ресурсів громади від загроз різного характеру — від кримінальних до техногенних, екологічних і воєнних. В умовах сучасних викликів, особливо під час війни, ця система демонструє здатність оперативно реагувати на надзвичайні ситуації, координувати дії різних суб'єктів і забезпечувати стійкість місцевого соціального середовища.

Безпека громади це не лише захист від небезпек, а й організаційний стан, що передбачає здатність громади забезпечувати безперебійне функціонування своїх інституцій, адаптуватися до змін, запобігати ризикам і мінімізувати наслідки негативних подій. Система безпеки громади це результат діяльності не однієї структури, а цілого набору взаємопов'язаних елементів (рис.2.1.)

Рис.2.1 Інституційна система безпеки громади

Основними складовими системи інституцій безпеки в громаді є:

1. Орган місцевого самоврядування (ОМС) – центр координації системи безпеки на рівні громади. ОМС розробляє програми безпеки, визначає бюджетні пріоритети, здійснює координацію діяльності інших інституцій у сфері безпеки.

Органи місцевого самоврядування в Білокриницькій територіальній громаді представлені **Білокриницькою сільською радою**, яка здійснює свої повноваження відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших нормативно-правових актів [4].

Білокриницька сільська рада є представницьким органом місцевого самоврядування, що формується шляхом місцевих виборів і представляє інтереси жителів територіальної громади. До складу ради входять сільський голова та депутати сільської ради, обрані мешканцями громади на визначений законодавством строк.

Виконавчим органом ради є **виконавчий комітет Білокриницької сільської ради**, який забезпечує реалізацію рішень ради, організовує виконання делегованих та власних повноважень, а також здійснює управління у сферах соціально-економічного розвитку, бюджету і фінансів, житлово-комунального господарства, освіти, культури, соціального захисту населення, цивільного захисту та публічної безпеки.

Для реалізації окремих напрямів діяльності в структурі органів місцевого самоврядування функціонують **структурні підрозділи, відділи та комунальні установи**, зокрема у сферах адміністративних послуг, освіти, культури, соціальної політики, благоустрою та забезпечення життєдіяльності громади.

Органи місцевого самоврядування Білокриницької громади здійснюють діяльність у тісній взаємодії з органами державної влади, правоохоронними органами, службами цивільного захисту, громадськими та волонтерськими організаціями, що сприяє ефективному вирішенню питань місцевого значення та забезпеченню сталого розвитку громади.

Особлива увага в діяльності ОМС приділяється **питанням безпеки, цивільного захисту та підтримки населення в умовах воєнного стану**,

зокрема через реалізацію місцевих програм, координацію дій з відповідними службами та залучення громадськості до процесів управління. [2]

2. Підрозділи Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС)

ДСНС України та її територіальні підрозділи входять до системи безпеки на місцевому рівні як ключові структури реагування на надзвичайні ситуації техногенного, природного та соціального характеру: пожежі, повені, аварії, обвали, вибухи тощо. У громаді ці підрозділи тісно взаємодіють із місцевою владою, надають консультації, здійснюють профілактичну роботу з населенням і підприємствами. Фахівець ДСНС, який працює безпосередньо в громаді - **офіцер-рятувальник**.

Завданнями офіцера-рятувальника громади є:

- взаємодія з органами місцевого самоврядування, органами державної влади, суб'єктами господарювання, іншими юридичними особами, фізичними особами-підприємцями та громадськими організаціями й утвореними відповідно до законодавства підрозділами відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони стосовно забезпечення функціонування ланок та/або субланок територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту;
- виконання завдань, пов'язаних з ліквідацією небезпек, спричинених вибухонебезпечними предметами, та сприяння підрозділам ДСНС у реалізації державної політики у сфері протимінної діяльності;
- участь у реалізації заходів зі створення, утримання та реконструкції фонду захисних споруд цивільного захисту, ведення обліку об'єктів такого фонду, контролю за станом їх готовності;
- виконання завдань, спрямованих на впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту;
- надання допомоги суб'єктам забезпечення цивільного захисту в питаннях оповіщення населення, планування евакуаційних заходів, радіаційного, хімічного захисту, навчання органів управління, населення тощо;

- взаємодія з Національною поліцією України, зокрема під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами;
- виконання завдань, спрямованих на дотримання вимог законодавства у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту;
- здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.
Його головне завдання – забезпечити системну роботу з превенції та підготовки населення до можливих надзвичайних ситуацій.

Пожежно-рятувальний підрозділ місцевої пожежної охорони – призначений для забезпечення пожежної безпеки, гасіння пожеж та проведення аварійно-рятувальних робіт на певній території.

Пожежно-рятувальний підрозділ призначений для:

1) здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж шляхом:

– розроблення за погодженням з територіальним органом ДСНС річних планів заходів із запобігання виникненню аварій, пожеж та інших небезпечних подій
– організації та проведення профілактично-роз'яснювальної роботи, навчання населення правилам пожежної безпеки, діям під час виникнення пожежі
– проведення занять з дотримання правил пожежної безпеки у класах безпеки, закладах освіти, охорони здоров'я, спортивних та санаторно-курортних закладах згідно із сезонною потребою
– участі в межах повноважень у роботі комісій, зокрема з розслідування пожеж
– подання письмових пропозицій посадовим особам щодо покращення протипожежного стану об'єктів та підвищення рівня пожежної безпеки в населених пунктах

– подання на розгляд органів місцевого самоврядування, відповідних місцевих комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій пропозицій щодо вирішення проблемних питань протипожежного захисту об'єктів та населених пунктів

– чергування під час проведення пожежонебезпечних робіт, культурно-масових, спортивних, просвітницьких, святкових або інших заходів з масовим перебуванням людей

– популяризації добровільного пожежного руху та пожежно-рятувальної справи серед населення, зокрема дітей (утворення та розвиток осередків юних рятувальників-пожежників)

2) *гасіння пожеж, проведення евакуації, рятування людей та матеріальних цінностей, здійснення заходів для мінімізації або ліквідації наслідків пожеж самостійно та у взаємодії з пожежно-рятувальними підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої та добровільної пожежної охорони, спеціалізованими службами та формуваннями цивільного захисту, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, розташованими на відповідній території;*

3) *надання допомоги в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, що становлять загрозу життю або здоров'ю населення чи призводять до завдання матеріальних збитків, з урахуванням наявних сил і засобів;*

4) *забезпечення підтримання належного рівня підготовки працівників пожежно-рятувального підрозділу для виконання покладених на них завдань;*

5) *участі у:*

– перевірях джерел протипожежного водопостачання, інших заходах з питань запобігання пожежам разом з відповідними територіальними органами ДСНС;

– пожежно-тактичних навчаннях на об'єктах, розташованих на відповідній території, що організуються органами та підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

– командно-штабних навчаннях і штабних тренуваннях, що організовуються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Функціонування пожежно-рятувального підрозділу організовується у цілодобовому режимі та постійній готовності до виконання завдань за призначенням [79]

На території ради функціонує два пожежно-рятувальних підрозділи місцевої пожежної охорони (ПРП МПО): ПРП МПО с. Біла Криниця та ПРП МПО с. Шубків. В кожному із цих підрозділів працює по 4 працівники.

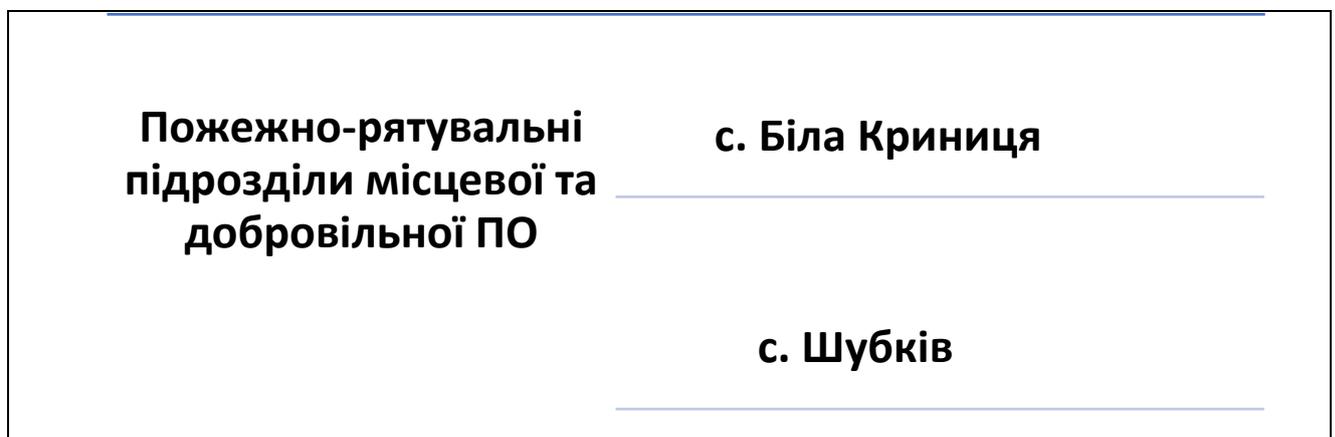

Рис.2.2. Структура ПРП МПО та ДПО громади

Водночас, спільно з ПРП МПО в громаді функціонують два пожежно-рятувальних підрозділи добровільної пожежної охорони (ПРП ДПО). Їхня діяльність також спрямована на здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж, їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, але на добровільних засадах[79]. На території ради вони представлені двома пожежними командами: с. Біла Криниця та с. Шубків.

Завдання і повноваження пожежно-рятувальних підрозділів, права та обов'язки їх членів і учасників визначаються положеннями (Додаток 1 та Додаток 2) про такі підрозділи, що затверджуються органом місцевого самоврядування за погодженням із ДСНС [86].

3. Національна поліція та офіцери громади

Національна поліція України відповідає за забезпечення публічної безпеки та порядку, запобігання злочинам, розкриття правопорушень та охорону громадського спокою. В громаді поліція реалізує свої функції через територіальні відділи та впровадження проєкту «Офіцер громади» — спеціально призначених поліцейських, які мають тісну комунікацію з ОМС, мешканцями та місцевими ініціативами безпеки.

Поліцейський офіцер громади - офіцер Національної поліції України, який живе та працює у нашій територіальній громаді. Головне завдання поліцейського офіцера громади – орієнтуватися на потреби місцевого населення, підтримувати постійний контакт з мешканцями, щоденно забезпечувати порядок на своїй території, своєчасно реагувати на проблеми громади та запобігати вчиненню правопорушень.

Враховуючи особливості географічного розташування громади та враховуючи кількість населення - на території громади працює два поліцейських офіцера громади.

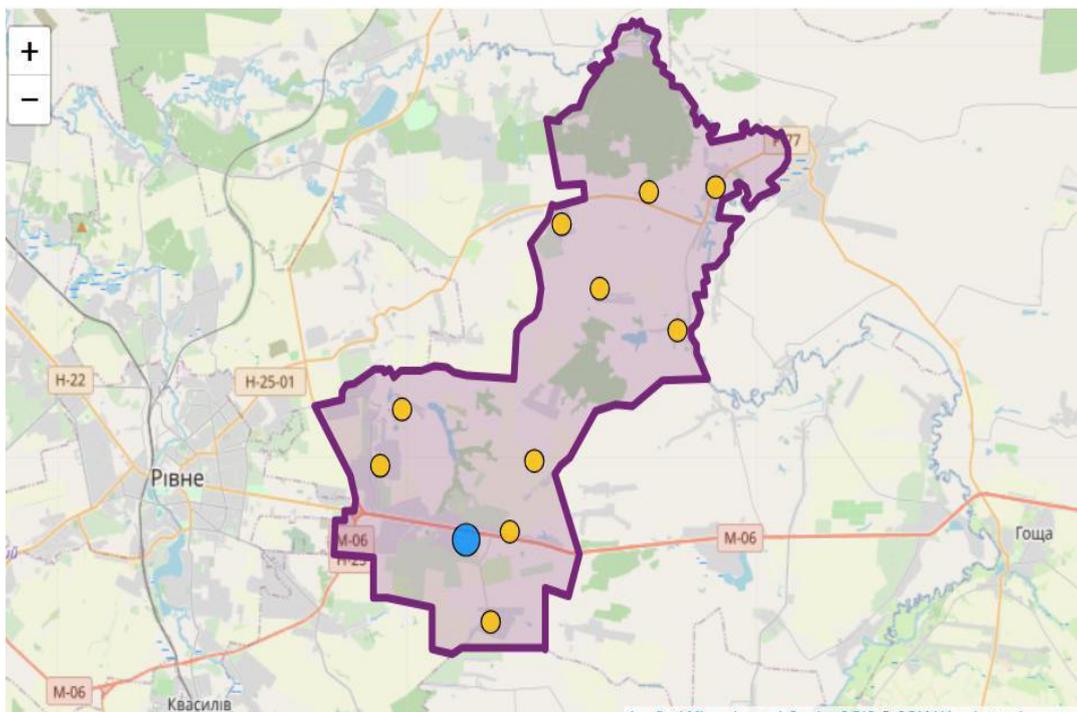

Рис.2.3. Карта громади

КАРТКА ГРОМАДИ

село Біла Криниця - центр громади	
Поштова адреса: 35342, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Біла Криниця, вул. Рівненська, буд. 94 Адреса електронної скриньки: bilakrnr2015@ukr.net Контактні телефони: +38-067-181-23-24, 0362-27-07-38 КОАТУУ: 5624680701 КАТОТТГ: UA56060050010058826 Населення: 4166 Голова: Гончарук Тетяна Володимирівна	
Інші населені пункти (10)	
село Антопіль <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624680703 • КАТОТТГ: UA56060050020070710 • Населення: 512 	село Глинки <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624680705 • КАТОТТГ: UA56060050030041130 • Населення: 387
село Гориньград Другий <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624689803 • КАТОТТГ: UA56060050040096601 • Населення: 185 	село Гориньград Перший <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624689805 • КАТОТТГ: UA56060050050070954 • Населення: 376
село Дуби <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624689807 • КАТОТТГ: UA56060050070060408 • Населення: 155 	село Котів <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624689809 • КАТОТТГ: UA56060050080047206 • Населення: 629
село Рисв'янка <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624689811 • КАТОТТГ: UA56060050100073823 • Населення: 242 	село Кругле <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624683003 • КАТОТТГ: UA56060050090012956 • Населення: 280
село Городище <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624683001 • КАТОТТГ: UA56060050060082527 • Населення: 3002 	село Шубків <ul style="list-style-type: none"> • КОАТУУ: 5624689801 • КАТОТТГ: UA56060050110023332 • Населення: 1592

Рис. 2.4 Картка громади

Завданнями ПОГ є:

- 1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності;
- 2) взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;
- 3) виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

4) вжиття заходів для взяття на превентивний (профілактичний) облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна (профілактична) діяльність та внесення відповідної інформації до ЄІС МВС;
5) співпраця з групами реагування патрульної поліції (далі - ГРПП) щодо застосування превентивних (профілактичних) заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних (профілактичних) обліках поліції;
6) інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції в разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;
7) підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки;
8) здійснення досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання.

Обов'язки та основні напрями діяльності ПОГ:

1) здійснення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень;
2) виявлення причин та умов, що призводять до вчинення кримінальних та/або адміністративних правопорушень, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення;
3) ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;
4) здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;
5) у випадках, визначених законодавством, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;

- б) доставляння у випадках і порядку, визначених законодавством, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;
- 7) вжиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- 8) вжиття заходів для запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі і його припинення;
- 9) здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами порядку зберігання і використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;
- 10) взаємодія відповідно до законодавства в межах контрольованих прикордонних районів із дільничними інспекторами прикордонної служби щодо проведення превентивних заходів із протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності на державному кордоні, отримання інформації про шляхи проникнення та накопичення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих поблизу державного кордону, які здійснюють незаконні операції з переміщення товарів;
- 11) вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснення приводу у виконавчому провадженні;

12) участь у межах повноважень, передбачених законодавством, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з установ виконання покарань;
13) провадження превентивної (профілактичної) діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;
14) здійснення досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання. [80-83]

4. Громадські формування та волонтерські об'єднання

В умовах війни важливою складовою системи безпеки стали громадські формування, волонтерські групи та інші недержавні ініціативи. Вони виконують допоміжні функції: забезпечують оперативну підтримку, евакуацію, гуманітарну допомогу, інформаційне оповіщення, моніторинг безпеки на місцях.

З початку повномасштабного вторгнення мешканці громади та внутрішньо-переміщенні особи об'єднувалися спільними зусиллями у волонтерському цеху, в якому готували домашню продукцію для захисників України. Згодом вони об'єдналися в ГО «Вільні та нескорені».

Волонтерська організація здійснює активну діяльність, спрямовану на підтримку військовослужбовців Збройних Сил України та інших формувань, задіяних у захисті територіальної цілісності та суверенітету держави.

Основним напрямом діяльності організації є забезпечення військових продуктами харчування та готовими стравами, приготованими з дотриманням санітарних і якісних вимог. Волонтери регулярно готують гарячі страви, випікають хлібобулочні вироби, домашню випічку, сухі перекуси, а також формують продуктові набори для передачі на передову та в місця тимчасової дислокації військових підрозділів.

До переліку допомоги входять:

- приготування домашніх страв тривалого зберігання;

- випікання хліба, печива, пирогів та інших виробів;
- фасування та пакування продуктів харчування;
- формування продуктових наборів і гуманітарних посилок;
- збір продуктів і необхідних матеріалів за участю мешканців громади.

Діяльність організації ґрунтується на волонтерській праці мешканців громади, підтримці небайдужих громадян, підприємців та благодійників. Важливу роль відіграє згуртованість людей різного віку, які об'єдналися задля спільної мети — підтримки українських військових у складний для країни час.

Окрім матеріальної допомоги, волонтерська організація забезпечує моральну підтримку захисників, передаючи разом із продуктами листи, дитячі малюнки, символічні подарунки, що піднімають бойовий дух і зміцнюють віру в перемогу.

Діяльність волонтерів є важливим елементом системи громадянської стійкості та прикладом активної участі громади у підтримці обороноздатності України.

В даній роботі я напрацювала матрицю можливих напрямів співпраці між Центром безпеки громадян у Білій Криниці, місцевими громадськими організаціями та міжнародними донорами (таблиця 2.5.) Вона показує, як можна інтегрувати громадський сектор у систему безпеки та розвитку громади.

таблиця 2.5.

Матриця можливих напрямів співпраці

між Центром безпеки громадян у Білій Криниці, місцевими громадськими організаціями та міжнародними донорами

Сфера	Центр безпеки громадян	Місцеві ГО	Міжнародні донори
Цивільний захист	Координація пожежної охорони, поліції та медицини	ГО «Вільні та Нескорені» – тренінги з першої допомоги,	Програми ЄС та USAID з безпеки громад

		волонтерська підтримка	
Соціальна підтримка	Допомога постраждалим у надзвичайних ситуаціях	Молодіжна рада – залучення волонтерів, соціальні акції	UNDP, Червоний Хрест
Освіта та профілактика	Проведення навчань з безпеки	Шкільні та молодіжні ГО – інтерактивні уроки, інфографіка	UNICEF, міжнародні освітні фонди
Екологічна безпека	Моніторинг ризиків (пожежі, повені)	Еко-ГО – просвітницькі кампанії	WWF, фонди сталого розвитку
Інфраструктура та обладнання	Забезпечення сучасними засобами реагування	ГО – адвокація та залучення ресурсів	Світовий банк, фонди відновлення України

Центр безпеки є ядром системи, але без ГО він не має достатньої гнучкості для роботи з населенням. Громадські організації можуть стати «мостом» між службами та жителями, забезпечуючи довіру та залучення. Міжнародні донори відкривають можливості для фінансування, модернізації та навчання.

Основною інтегрованою структурою, що об'єднує у собі компетенції декількох інституцій безпеки реагування є Центр безпеки громадян с. Біла Криниця.

2.2. Центр безпеки громадян як ключовий елемент локальної системи безпеки первинного реагування на надзвичайні ситуації

Центр безпеки громадян села Біла Криниця є елементом системи інституцій безпеки територіальної громади та виконує функції первинного реагування на надзвичайні ситуації, зокрема пожежі, аварійні події та інші загрози публічній і цивільній безпеці населення.

Основне завдання Центрів безпеки громадян (ЦБГ) — забезпечити цілодобовий моніторинг ризиків, приймати дзвінки від громадян, координувати

дії служб екстреного реагування та надавати першу інформацію під час надзвичайних ситуацій.

Створення таких центрів сприяє більшій злагодженості реакції на загрози, мінімізації часу реагування та підвищенню рівня довіри громади до системи безпеки.

Найважливішим аспектом діяльності будь якої громади є безпека громадян. В щоденному житті людина дотична до різного роду небезпек, а особливо у воєнний період.

Завдання органу місцевого самоврядування забезпечити комфортну та безпечну життєдіяльність людини на її території. Саме на базі ЦБГ функціонують пожежно-рятувальні підрозділи місцевої пожежної охорони та добровільної пожежної охорони, поліцейський офіцер громади, офіцер-рятувальник, які в комплексі виконують всі покладені завдання захисту життя і здоров'я громадян.

Перший з Західному регіоні України - сучасний та показовий Центр безпеки громадян села Біла Криниця, що в Рівненському районі, функціонує з 21 грудня 2018 року.

Ідея побудови теперішнього Центру безпеки – це результат плідної співпраці органу місцевої влади та представників Головного управління ДСНС України в Рівненській області, в напрямку розвитку добровільної пожежної охорони громади.

В рамках реалізації програми «Польська допомога» у проекті «Підтримка процесу організації українського рятувального волонтеріату, підвищення рівня безпеки місцевого населення у Рівненській області», в червні 2017 року голова Білокриницької сільської ради - Тетяна Гончарук, в складі офіційної делегації керівного складу рівненських рятувальників обласного управління Держслужби з надзвичайних ситуацій та представників органів обласної ради відвідали з робочим візитом Республіку Польща. Метою даного візиту було ознайомлення з процесом формування та функціонування добровільної пожежної охорони Республіки Польщі, а саме у місті Кошалін, у містах Сянув та Мельне, гміні

Устронє Морське, портовому місті Колобжех та ін. В кожній із даних гмін представники офіційної делегації провели робочі зустрічі з керівництвом Добровільних пожежних частин та бургомістрами вищезазначених міст, головами ради гмін, щоб детально ознайомитися з процесом формування та функціонування добровільної пожежної охорони. Склад делегації зображений на Рис. 2.5.

Рис. 2.5 Склад делегації

За результатами візиту та спільних домовленостей був накреслений план дій щодо розвитку добровільного пожежного руху в громаді та проведення навчань добровольців.

В липні 2017 року протягом дванадцяти днів 12 молодих жителів громади в складі групи з 36-ти добровольців-вогнеборців (зображені на Рис. 2.6), що були відібрані з трьох сільських рад Рівненської області, перебували в Республіці Польща.

Рис 2.6. Склад групи, що навчалася в Республіці Польща

Там вони засвоювали не лише теоретичну частину програми, а й практично ознайомлювалися з пожежно-рятувальною технікою, навчалися азам гасіння пожеж, надання першої долікарської та психологічної допомоги.

Навчання відбувалося у гміні Косцеліско Малопольського воєводства Республіки Польща на базі навчального комплексу Спілки Добровільної пожежної охорони.

Для якісного проведення навчання, польська сторона забезпечила наших добровольців надсучасною пожежно-рятувальною технікою та спецодягом для виконання навчальних вправ. Частина навчального процесу зображена на Рис. 2.7.

Рис. 2.7. Навчальний процес

В серпні 2017 року стартував вже другий етап з реалізації програми «Польська допомога» у проекті «Підтримка процесу організації українського рятувального волонтеріату з метою підвищення рівня безпеки місцевого населення Рівненщини» і вже на території аварійно-рятувальної частини аварійно-рятувального загону спеціального призначення ГУ ДСНС України у Рівненській області розпочалися теоретичні та практичні заняття з групою тих же 36-ти добровольців-вогнеборців.

На даних заняттях добровольці проходили теоретичний курс лекцій з будови пожежних автомобілів, тактико-технічних характеристик пожежно-рятувальної техніки і обладнання, домедичної та психологічної підготовки. Також був і практичний курс (зображено на Рис. 2.8.), де у наближених до реальних умов відпрацьовували ввідні з гасіння умовної пожежі та ліквідації дорожньо-транспортної пригоди.

Рис. 2.8. Навчальний процес на базі аварійно-рятувального загону спеціального призначення ГУ ДСНС

По завершенню навчання усі учасники отримали свідоцтва про закінчення курсів за вищевказаною програмою.

Отже, маючи досвід з розвитку добровільного пожежного руху сусідньої країни Республіка Польща місцевою владою громади Білокриницької сільської ради було прийнято рішення побудови Центру безпеки в с. Біла Криниця. Загальний вигляд ЦБГ зображено на Рис. 2.9.

Рис. 2.9 Зовнішній вигляд Центру безпеки громадян с. Біла Криниця

Приміщення Центру розташоване на земельній ділянці площею 0,39 га, площа будівлі складає 189,7 м². Будівля центру безпеки має каркасний тип з металевими конструкціями. Будівля одноповерхова, IIIа ступеня стійкості.

Стіни, перегородки та покрівля виконані із сендвіч панелей по металевому каркасу, покриття суміщене, дах двоскатний.

У центрі безпеки запроектовано гараж для двох спецавтомобілів, диспетчерська, робоче місце для поліцейського офіцера громади та для офіцера-рятувальника, спальня для працівників, які чергують, кухня, санвузол з душовою кабіною, тобто всі необхідні приміщення для комфортного перебування рятувальників на службі (Рис. 2.10).

Рис. 2.10 Частина допоміжних приміщень Центру безпеки громадян

Центр безпеки громадян обслуговує сільську громаду чисельністю більше семи тисяч чоловік. До того ж він розташований понад трасою міжнародного значення Київ-Чоп.

Таке компактне розташування оперативних служб дозволяє швидко і ефективно вирішувати питання захисту населення і території громади, значно скорочує витрати територіальної громади на їх утримання.

В рамках програми «Польська допомога», Центр безпеки громадян отримав допомогу від Республіки Польща у вигляді медичного обладнання (Рис.

2.11.) та пожежного оснащення, які активно використовуються під час надання допомоги населенню.

Рис. 2.11 Отримання пожежної сумки рятувальника

Для належного виконання покладених завдань Центр безпеки громадян забезпечений базовим комплексом матеріально-технічних засобів, необхідних для здійснення оперативно-рятувальних заходів на території громади. Зокрема, у Центрі наявні три пожежно-рятувальні транспортні засоби, призначені для оперативного виїзду на місце події та проведення першочергових дій з ліквідації пожеж і наслідків надзвичайних ситуацій

Матеріально-технічне оснащення Центру включає пожежно-технічне обладнання та інвентар (пожежні рукави, стволи, засоби подачі води, ручний аварійно-рятувальний інструмент при ДТП), а також засоби індивідуального захисту особового складу, що забезпечують безпечні умови виконання службових завдань. Для координації дій та оперативного обміну інформацією Центр оснащений засобами зв'язку та оповіщення. У структурі оснащення передбачені базові засоби надання домедичної допомоги постраждалим до прибуття спеціалізованих медичних служб.

Місцеві рятувальники однозначно, за необхідності, здійснюють виїзди на пожежі, надають послуги населенню під час несприятливих погодніх умов,

під час ДТП, надають домедичну допомогу потерпілим, тобто РЯТУЮТЬ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ (Рис. 2.12.).

Рис. 2.12. Злагоджена робота всіх екстрених служб

Отже, створення місцевих (добровільних) пожежно-рятувальних підрозділів, Центрів безпеки з метою своєчасного реагування на пожежі та надання допомоги у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення це можливість і спроможність громади повноцінно убезпечити життя своїх мешканців.

Місцеві добровольці не лише доблесно несуть службу, а і беруть активну участь в культурно-масових заходах громади. (Рис. 2.13)

Рис. 2.13. Участь у культурно-масових заходах громади

У процесі функціонування Центру безпеки громади особливе місце займає активний обмін практичним та управлінським досвідом. Напрацьована модель роботи ЦБГ викликає зацікавлення з боку представників органів державної влади вищого рівня, а також органів місцевого самоврядування інших територіальних громад. (Рис. 2.14.).

Рси. 2.14. Візити представників органів державної влади вищого рівня

З метою поширення успішних практик до Центру регулярно здійснюються робочі візити делегацій, під час яких відбувається ознайомлення з організаційною структурою, механізмами координації між службами, особливостями матеріально-технічного забезпечення та практичними результатами діяльності.

У межах таких візитів проводяться презентації, консультації та фахові обговорення, під час яких аналізуються виклики, що виникають у процесі функціонування ЦБГ, а також шляхи їх подолання. Активний обмін досвідом сприяє поширенню ефективних управлінських рішень, підвищенню рівня безпеки в громадах та формуванню єдиних підходів до розвитку системи громадської безпеки на регіональному та державному рівнях.

З перших днів російської агресії проти України Центр безпеки став своєрідним осередком для добровільного формування територіальної громади, хабом продовольчої та гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб. Саме на базі ЦБГ було організовано волонтерський рух щодо приготування їжі для потреб ЗСУ (Рис. 2.15.).

Рис. 2.15 Частина волонтерського процесу в ЦБГ

В період війни ЦБГ також став прихистком для військовослужбовців, які проходили через трасу міжнародного значення Київ -Чоп, а саме у наданні у

різного роду допомог: продуктової, засобів особистої гігієни, а особливо – ремонт військової техніки.

Громада одна з перших прийняла виклики російської агресії .

14 березня телевежа в с. Антопіль Білокриницької громади зазнала ракетного удару. Внаслідок чого постраждало адмінприміщення телевежі та приватні житлові будинки, розташовані поряд.

Першими на ліквідацію наслідків російської агресії відреагували ПРП МПО та ПРП ДПО. На даний час частина добровольців захищають цілісність нашої держави в Збройних силах України.

З початку збройної агресії Російської Федерації Центр безпеки громади (ЦБГ) суттєво розширив сферу своєї діяльності та почав виконувати функції з обслуговування не лише власної територіальної громади, а й сусідніх громад. В умовах підвищених безпекових ризиків ЦБГ забезпечує координацію дій відповідних служб, реагування на надзвичайні ситуації та надання допомоги населенню на міжгромадському рівні.

Залучення ресурсів і фахівців Центру для підтримки сусідніх громад сприяло підвищенню загального рівня безпеки в регіоні, посиленню міжмуніципальної співпраці та формуванню практики солідарної відповідальності громад в умовах воєнного стану. Такий досвід засвідчує адаптивність моделі функціонування ЦБГ та її ефективність у кризових ситуаціях. Без добровольців ЦБГ функціонувати не зможуть.

Протягом 2020 року в межах реалізації проєкту «Підвищення рівня безпеки населення в об'єднаних територіальних громадах Рівненської області шляхом утворення місцевих (добровільних) підрозділів пожежної охорони та запровадження навчального проєкту «Безпековий простір» на базі Центру безпеки громадян села Біла Криниця було створено та облаштовано функціональний інтерактивний дитячий навчально-пізнавальний простір. Його основною метою стало формування у дітей молодшого шкільного віку базових навичок безпечної поведінки, підвищення рівня обізнаності щодо пожежної

безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях, а також організація змістовного та корисного дозвілля.

Створений простір орієнтований на системне поєднання освітньої та практичної складових, що відповідає сучасним підходам до безпекової освіти дітей. Навчальний простір складається з двох функціональних зон — навчальної та практичної кімнат, кожна з яких виконує окремі, але взаємодоповнювальні завдання. (Рис. 2.16.).

Рис. 2.16 інтерактивний дитячий навчально-пізнавальний простір

Навчальна кімната обладнана методичними та наочними матеріалами, спрямованими на вивчення правил пожежної безпеки, основ цивільного захисту та алгоритмів дій у разі виникнення різних видів надзвичайних ситуацій. Освітній процес у цій зоні організовано з урахуванням вікових особливостей дітей та реалізується переважно в ігровій формі. Для цього використовуються різноманітні дидактичні матеріали, канцелярське приладдя, настільні ігри та інтерактивні завдання, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення та формуванню відповідального ставлення до власної безпеки [76; 85].

Практична кімната виконує функцію навчально-тренувального простору та обладнана навчальною кухнею з імітацією вогню та задимлення, що дозволяє

моделювати потенційно небезпечні побутові ситуації. Окрім цього, у приміщенні розміщено електроприлади, пошкоджені внаслідок пожежі, які використовуються як наочні приклади для демонстрації наслідків порушення правил пожежної безпеки. Такий формат навчання сприяє формуванню практичних навичок безпечної поведінки, розвитку здатності швидко орієнтуватися в умовах небезпеки та правильно реагувати на загрози.

2.3. Оцінка ефективності роботи Центру безпеки: аналіз реагування на надзвичайні ситуації, доступності та якості послуг

Ефективність функціонування Центру безпеки громади (ЦБГ) є ключовим показником спроможності територіальної громади забезпечувати належний рівень безпеки населення, оперативне реагування на надзвичайні ситуації та надання якісних безпекових послуг. Оцінка діяльності ЦБГ доцільна через комплексний аналіз основних напрямів його роботи, зокрема швидкості та результативності реагування на надзвичайні ситуації, рівня доступності послуг для населення та їх якості.

Одним із головних критеріїв ефективності роботи Центру безпеки громади є оперативність реагування на надзвичайні ситуації різного характеру. Завдяки розміщенню ЦБГ безпосередньо на території громади значно скорочується час прибуття підрозділів до місця події, що має вирішальне значення для мінімізації негативних наслідків пожеж, дорожньо-транспортних пригод, техногенних аварій та інших небезпечних ситуацій. Координація дій між добровільними пожежними формуваннями, службами цивільного захисту та органами місцевого самоврядування дозволяє забезпечити злагоджене та ефективне реагування, що позитивно впливає на рівень безпеки населення.

Враховуючи аналіз природно-техногенних загроз та пожежної безпеки території громади, місцева пожежна охорона повинна забезпечити надання допомоги населенню у разі виникнення пожеж, дорожньо-транспортних пригод, аварій на небезпечних об'єктах, при небезпечних природних явищах, а також проводити інші невідкладні роботи за потребами громади.

Оскільки, населені пункти Гориньград Перший, Дуби, Котів, Рисв'янка та Шубків, які входять до складу громади, знаходяться на значній віддалі один від одного та відділено від с. Біла Криниця, - я провела аналіз чи вкладеться ПРП МПО с. Біла Криниця в норму часу не більше ніж 20 хвилин до місця виклику від місця їх дислокації (ЦБГс. Біла Криниця). Враховуючи можливі ризики, стан доріг, чисельність населення тощо.

Розрахунок часу доїзду ПРП МПО проведено від існуючого Центру безпеки громадян до всіх населених пунктів громади.

Час прямування до найвіддаленішого ймовірного місця виклику ($\tau_{\text{прям}}$) пожежно-рятувальними автомобілями залежить від відстані, умов прямування та визначається за формулою:

$$\tau_{\text{прям}} = L * 60 / V_{\text{руху}}, \text{ хв},$$

де: $\tau_{\text{прям}}$ - час прямування до місця виклику, хв;

L - відстань від пожежного депо до місця виклику, км;

$V_{\text{руху}}$ - середня швидкість руху пожежно-рятувальних автомобілів (приймається на дорогах з твердим покриттям — 45 км/год, на ґрунтових дорогах — 30 км/год, на складних ділянках з інтенсивним рухом — 25 км/год).

Таблиця 2.6

Визначення часу доїзду до адміністративного центру громади

Найменування населеного пункту	Відстань до адміністративного центру громади, км	
	Відстань до адміністративного центру громади, км	Час доїзду, хв
Антопіль	3,2	4
Біла Криниця	0	0
Глинки	5	7
Гориньград Другий	10	13
Гориньград Перший	21	28
Городище	7,6	10
Дуби	22	29
Котів	20	27
Кругле	4,1	6
Рисв'янка	23	30
Шубків	27	36

Виходячи з розрахунків випливає, що час доїзду пожежно-рятувального підрозділу із Центру безпеки громадян в с. Біла Криниця в віддалені населені пункти громади перевищує 20 хв., а тому рекомендовано ОМС створити ще один пожежно-рятувальний підрозділ в с. Шубків.

Для переконання проведено розрахунок часу доїзду пожежно-рятувального підрозділу з с. Шубків до відділених населених пунктів громади (Гориньград Перший, Дуби, Котів, Рисв'янка).

Таблиця 2.7

Визначення часу доїзду до с. Шубків

Найменування населеного пункту		
	Відстань до с. Шубків, км	Час доїзду, хв
Гориньград Перший	5,9	8
Дуби	4,6	6
Котів	7,8	10
Рисв'янка	7,8	10
Шубків	0	0

Отже, аналізуючи проведені розрахунки, - необхідний час прибуття до місця виклику від місця дислокації пожежно-рятувального підрозділу в с.Шубків становить не більше ніж 20 хвилин. Що в свою чергу доводить важливість створення пожежно-рятувального підрозділу в с. Шубків.

Важливим аспектом оцінки ефективності є також доступність послуг, які надає Центр безпеки громади. ЦБГ функціонує як наближена до населення інституція, що забезпечує можливість швидкого звернення громадян у разі виникнення загроз або потреби в консультаційній допомозі. Доступність послуг

проявляється не лише у територіальній близькості Центру, а й у зрозумілих механізмах комунікації з населенням, проведенні профілактичних заходів, навчань та інформаційно-роз'яснювальної роботи. Особливої актуальності цей аспект набув в умовах воєнного стану, коли Центр безпеки громади розширив сферу діяльності та почав обслуговувати також сусідні громади.

Якість послуг, що надаються Центром безпеки громади, оцінюється через рівень професійної підготовки персоналу, матеріально-технічне забезпечення, дотримання встановлених стандартів безпеки та задоволеність населення результатами роботи Центру. Систематичне навчання працівників і добровольців, участь у тренуваннях та обмін досвідом з іншими громадами сприяють підвищенню професійної компетентності та впровадженню сучасних підходів до реагування на надзвичайні ситуації. Наявність спеціалізованого обладнання, навчальних приміщень і інтерактивних просторів забезпечує комплексний характер діяльності ЦБГ, поєднуючи реагування, профілактику та освітню складову.

Важливим чинником підвищення ефективності функціонування Центру безпеки громади села Біла Криниця є постійне підвищення рівня професійної підготовки добровольців, зокрема через їх участь у навчаннях, тренуваннях та міжнародних обмінах досвідом. Добровольці ЦБГ систематично залучаються як до навчальних заходів на території України, так і до міжнародних навчань, що сприяє впровадженню сучасних підходів до реагування на надзвичайні ситуації та розвитку безпекових спроможностей громади.

Участь ПРП МПО та ДПО у навчаннях, що проводяться в Україні, спрямована на вдосконалення практичних навичок з гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги, а також координації дій з підрозділами Державної служби України з надзвичайних ситуацій та іншими екстреними службами. Під час таких навчань відпрацьовуються алгоритми реагування в умовах пожеж у житловому секторі, дорожньо-транспортних пригод, техногенних аварій та надзвичайних ситуацій, пов'язаних із загрозами воєнного характеру. Отримані знання та практичні

навички добровольці застосовують у повсякденній діяльності Центру безпеки громади, що позитивно впливає на якість наданих послуг та рівень безпеки населення.

Окреме значення має участь добровольців Центру безпеки громади с. Біла Криниця у міжнародних навчаннях, зокрема у навчальному заході, що відбувався в місті Хойна (Республіка Польща). Міжнародні навчання стали важливою платформою для обміну досвідом між українськими та європейськими фахівцями у сфері пожежної безпеки та цивільного захисту. У межах заходу добровольці мали змогу ознайомитися з організацією роботи добровільних пожежних формувань у країнах Європейського Союзу, сучасними методами реагування на надзвичайні ситуації, використанням спеціалізованого обладнання та техніки, а також підходами до підготовки персоналу.

Участь у навчаннях у м. Хойна сприяла підвищенню рівня професійної компетентності добровольців ЦБГ, формуванню практичних навичок роботи в умовах міжвідомчої та міжнародної взаємодії, а також адаптації кращих європейських практик до умов функціонування Центру безпеки громади в Україні. Отриманий досвід став основою для вдосконалення внутрішніх навчальних програм, проведення тренувань на місцевому рівні та поширення набутих знань серед інших членів добровільних формувань і громад [86].

Для оцінки якості послуг Центру потрібно орієнтуватись на наступні показники, методи розрахунку та орієнтовні значення. Якість послуг оцінюється через швидкість реагування, кількість інцидентів, рівень задоволеності населення та обсяг проведених навчань.

Тенденція 2023–2025 років зростання навантаження через воєнний стан, але й підвищення фінансування та уваги до безпеки громад. При цьому використовують **індикатори ефективності**, які можна розраховувати щорічно

Індикатори ефективності якості послуг

Показник	Метод розрахунку	Орієнтовні значення для 2023–2025
Час реагування на виклик	Середній час від отримання сигналу до прибуття служби	8–12 хв (цільовий показник для сільських громад)
Кількість виїздів пожежної служби	Загальна кількість інцидентів / рік	25–40 випадків (залежно від року)
Медичні виїзди	Кількість екстрених викликів швидкої допомоги	120–150 випадків / рік
Задоволеність населення	Опитування жителів (відсоток позитивних оцінок)	70–80%
Спільні навчання та тренінги	Кількість проведених заходів	5–10 заходів / рік
Фінансування та обладнання	Обсяг бюджету, витрачений на безпеку	Зростання на 10–15% щороку (за програмами розвитку)

Офіційні дані за 2023–2025 роки не оприлюднені, але можна орієнтуватися на стандартні **КРІ** для центрів безпеки.

Якість послуг оцінюється через швидкість реагування, кількість інцидентів, рівень задоволеності населення та обсяг проведених навчань.

Тенденція 2023–2025 років: зростання навантаження через воєнний стан, але й підвищення фінансування та уваги до безпеки громад.

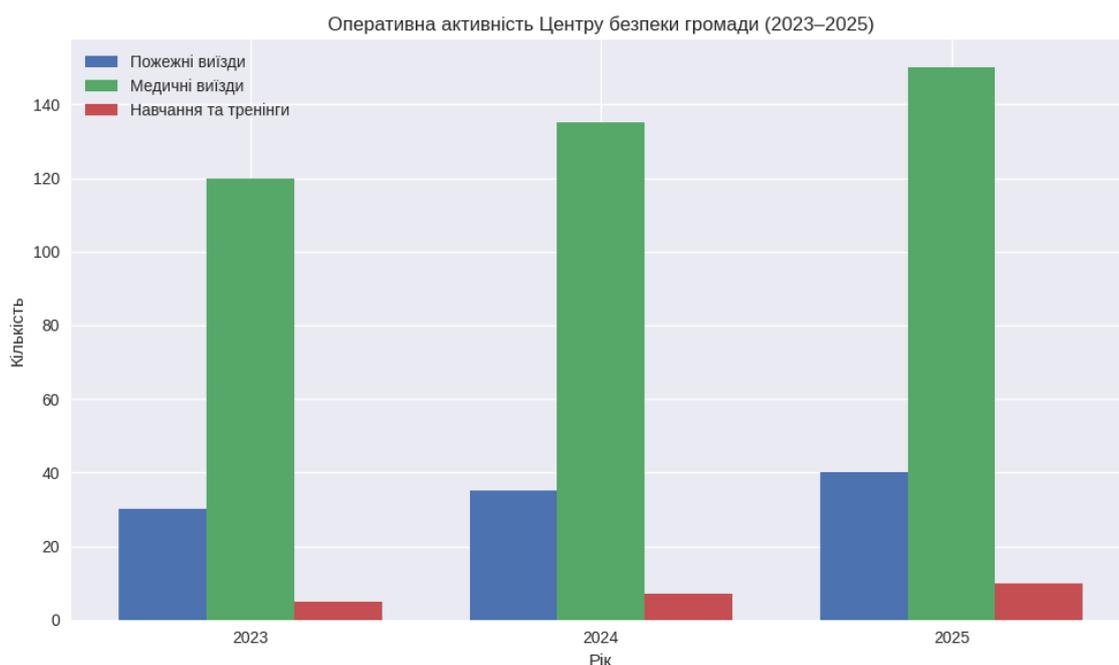

Рис.2.17. Оперативна активність Центру безпеки громади 2023-2025

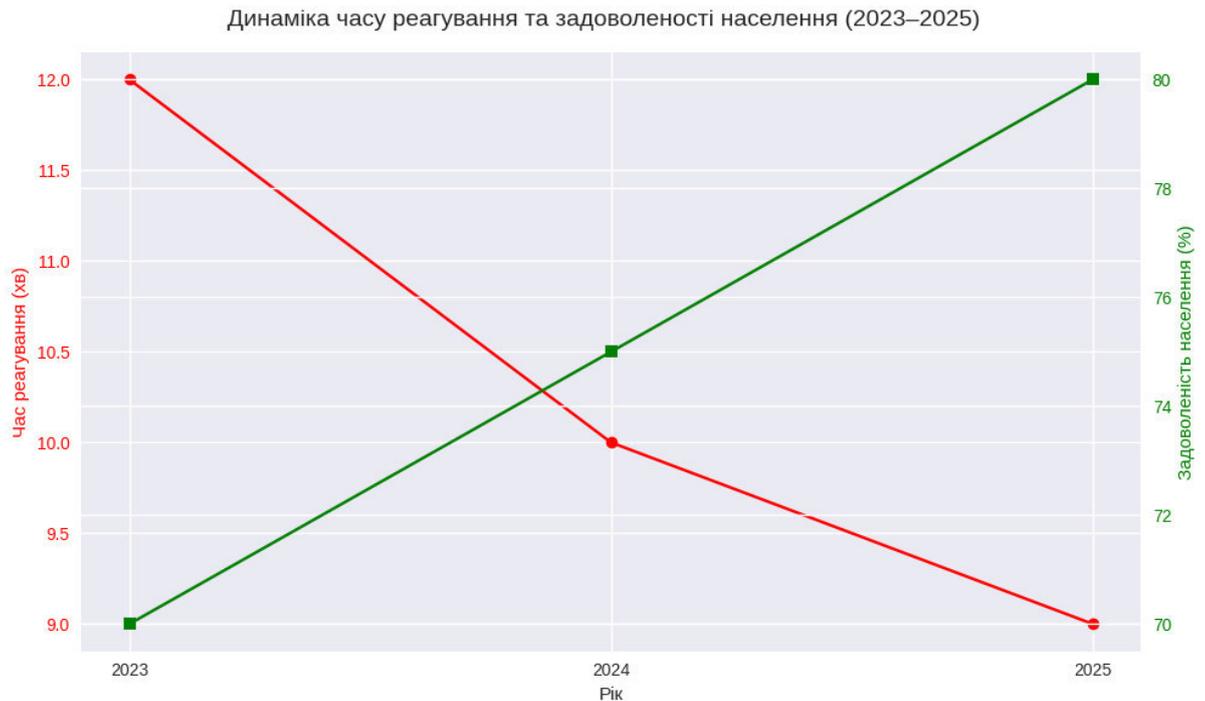

Рис.2.18. Динаміка часу реагування та задоволеності населення

Запровадження воєнного стану в Україні суттєво трансформувало умови функціонування інституцій безпеки громади, розширивши спектр їхніх завдань та одночасно загостривши низку системних проблем. Центри безпеки громад, та інші місцеві безпекові інституції змушені діяти в умовах підвищених ризиків, обмежених ресурсів та постійної загрози для життя персоналу і населення.

Однією з ключових проблем є *суттєве зростання функціонального навантаження* на інституції безпеки громади. Поряд із традиційними завданнями з реагування на пожежі та надзвичайні ситуації, під час воєнного стану вони виконують додаткові функції, зокрема реагування на наслідки обстрілів, ліквідацію завалів, участь у заходах територіальної оборони, евакуацію населення та забезпечення життєдіяльності громад. Таке розширення повноважень часто не супроводжується відповідним збільшенням кадрових, фінансових та матеріально-технічних ресурсів [22].

Кадровий дефіцит та людський фактор

Серйозним викликом залишається кадрове забезпечення інституцій безпеки громади. Частина працівників і добровольців мобілізована до лав Збройних Сил

України або залучена до виконання інших оборонних завдань, що зменшує кількість підготовленого персоналу на місцях. Крім того, постійне психологічне навантаження, ризики для життя та емоційне вигорання негативно впливають на ефективність роботи особового складу та потребують запровадження систем психологічної підтримки [21].

В даній роботі проведено порівняння моделей кадрового забезпечення інституцій безпеки громади у трьох країнах: Україна, Польща та Німеччина. Метою є визначення оптимальної моделі для українських громад з урахуванням міжнародного досвіду.

Таблиця 2.9

Порівняльний аналіз кадрового забезпечення інституцій безпеки громади

Країна	Модель кадрового забезпечення	Основні характеристики	Виклики	Сильні сторони
Україна	Центри безпеки громадян + добровольчі дружини	Поєднання професійних кадрів (ДСНС, поліція, медицина) та волонтерів	Нестача професійних кадрів у селах, обмежене фінансування	Гнучкість, залучення громади, можливість інтеграції ГО
Польща	Добровільні пожежні дружини (OSP) + муніципальні служби	Сильна традиція добровольців, підтримка держави	Потреба у модернізації обладнання	Висока довіра населення, масове залучення

Німеччина	Професійні служби + добровільні пожежні команди	Чітка система підготовки, фінансування з муніципалітетів	Висока вартість утримання професійних служб	Високий рівень професіоналізму, системність
-----------	---	---	---	---

Україна має потенціал розвивати модель гібридного кадрового забезпечення, яка поєднує професійні кадри, добровольців та громадські організації. Такий підхід дозволяє забезпечити гнучкість, ефективність та залучення громади до системи безпеки. Досвід Польщі демонструє, що добровольчі дружини можуть бути основою системи за умови державної підтримки, а Німеччина показує ефективність професійної моделі за наявності ресурсів. Оптимальним для українських громад є поєднання української практики з польським досвідом, доповнене міжнародною підтримкою.

Обмеженість матеріально-технічних і фінансових ресурсів

Функціонування інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану ускладнюється дефіцитом фінансових ресурсів. В умовах воєнного стану фінансові ресурси територіальних громад значною мірою спрямовуються на потреби оборони, що обмежує можливості оновлення матеріально-технічної бази інституцій безпеки громади. Внаслідок цього оновлення техніки, закупівля спеціального обладнання, засобів індивідуального захисту та паливно-мастильних матеріалів часто здійснюються нерегулярно або за рахунок міжнародної допомоги та благодійних внесків. Обмеженість ресурсів безпосередньо впливає на оперативність реагування та рівень безпеки персоналу.

Мною здійснено аналіз фінансування ПРП МПО у 2023–2025 роках, враховуючи подані звіти за 2023–2025 роки, які зображені на Рис. 2.19 - 2.21.

Аналіз фінансування установ на 23.12.2025

загальний фонд

Код	Показник	План на рік	План за звітний період	План на поточний місяць	Скоригований план на рік	Скоригований план за звіт. період	Скоригований план на пот.місяць	Профінансовано за звіт. період	Проф. за місяць	Залишки асигнувань по пот. місяць	Залишки асигнувань до кінця року	грн. % Вик. за звіт. період
27847	Білокриницька сільська рада	1814183,00	1814183,00	150153,00	2168512,00	2168512,00	144153,00	2109131,16	145396,32	59380,84	59380,84	97,00
0118130	Забезпечення діяльності місцевої та добровільної пожежної охорони	1814183,00	1814183,00	150153,00	2168512,00	2168512,00	144153,00	2109131,16	145396,32	59380,84	59380,84	97,00
2111	Заробітна плата	1264084,00	1264084,00	102584,00	1264084,00	1264084,00	102584,00	1260058,94	119177,32	4025,06	4025,06	100,00
2120	Нарахування на оплату праці	278099,00	278099,00	22569,00	278099,00	278099,00	22569,00	277212,99	26219,00	886,01	886,01	100,00
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	120000,00	120000,00	0,00	428113,00	428113,00	0,00	427145,52	0,00	967,48	967,48	100,00
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	0,00	0,00	0,00	52216,00	52216,00	0,00	52215,50	0,00	0,50	0,50	100,00
2272	Оплата водопостачання та водовідведення	2000,00	2000,00	0,00	2000,00	2000,00	0,00	1035,69	0,00	964,31	964,31	52,00
2273	Оплата електроенергії	150000,00	150000,00	25000,00	144000,00	144000,00	19000,00	91462,52	0,00	52537,48	52537,48	64,00
	Всього	1814183,00	1814183,00	150153,00	2168512,00	2168512,00	144153,00	2109131,16	145396,32	59380,84	59380,84	97,00

Сільський голова

Тетяна ГОНЧАРУК

Головний бухгалтер

Юрій ФУРМАНЕЦЬ

Рис. 2.19 Аналіз фінансування на 2025 рік

Аналіз фінансування установ на 31.12.2024

загальний фонд

Код	Показник	План на рік	План за звітний період	План на поточний місяць	Скоригований план на рік	Скоригований план за звіт. період	Скоригований план на пот.місяць	Профінансовано за звіт. період	Проф. за місяць	Залишки асигнувань по пот. місяць	Залишки асигнувань до кінця року	грн. % Вик. за звіт. період
27847	Білокриницька сільська рада	1141600,00	1141600,00	93713,00	1392021,84	1392021,84	85134,84	1351710,83	148786,97	40311,01	40311,01	97,00
0118130	Забезпечення діяльності місцевої та добровільної пожежної охорони	1141600,00	1141600,00	93713,00	1392021,84	1392021,84	85134,84	1351710,83	148786,97	40311,01	40311,01	97,00
2111	Заробітна плата	634442,00	634442,00	51408,00	819440,00	819440,00	61408,00	790702,67	101574,21	28737,33	28737,33	96,00
2120	Нарахування на оплату праці	139578,00	139578,00	11305,00	182948,00	182948,00	11305,00	173954,62	22346,34	8993,38	8993,38	95,00
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	240000,00	240000,00	10000,00	224702,00	224702,00	0,00	224701,61	0,00	0,39	0,39	100,00
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	12000,00	12000,00	1000,00	38110,00	38110,00	1000,00	36105,15	0,00	2004,85	2004,85	95,00
2272	Оплата водопостачання та водовідведення	2180,00	2180,00	0,00	2000,00	2000,00	0,00	1424,94	124,34	575,06	575,06	71,00
2273	Оплата електроенергії	113400,00	113400,00	20000,00	124821,84	124821,84	11421,84	124821,84	24742,08	0,00	0,00	100,00
	Всього	1141600,00	1141600,00	93713,00	1392021,84	1392021,84	85134,84	1351710,83	148786,97	40311,01	40311,01	97,00

Сільський голова

Тетяна ГОНЧАРУК

Головний бухгалтер

Юрій ФУРМАНЕЦЬ

Рис. 2.20 Аналіз фінансування на 2024 рік

Аналіз фінансування установ на 31.12.2023

загальний фонд

Код	Показник	План на рік	План за звітний період	План на поточний місяць	Скоригований план на рік	Скоригований план за звіт. період	Скоригований план на пот.місяць	Профінансовано за звіт. період	Проф. за місяць	Залишки асигнувань по пот. місяць	Залишки асигнувань до кінця року	грн. % Вик. за звіт. період
27847	Білокриницька сільська рада	899800,00	899800,00	80196,00	1113186,00	1113186,00	66196,00	1062399,72	211830,31	50786,28	50786,28	95,00
0118130	Забезпечення діяльності місцевої та добровільної пожежної охорони	899800,00	899800,00	80196,00	1113186,00	1113186,00	66196,00	1062399,72	211830,31	50786,28	50786,28	95,00
2111	Заробітна плата	459972,00	459972,00	36982,00	509972,00	509972,00	36982,00	503502,64	54026,35	6469,36	6469,36	99,00
2120	Нарахування на оплату праці	101194,00	101194,00	8114,00	112694,00	112694,00	8114,00	111164,41	11885,80	1529,59	1529,59	99,00
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	220000,00	220000,00	20000,00	335636,00	335636,00	6100,00	335536,00	110406,00	100,00	100,00	100,00
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	8034,00	8034,00	0,00	8034,00	8034,00	0,00	7210,53	0,00	823,47	823,47	90,00
2272	Оплата водопостачання та водовідведення	2000,00	2000,00	100,00	2400,00	2400,00	0,00	2215,15	142,24	184,85	184,85	92,00
2273	Оплата електроенергії	108600,00	108600,00	15000,00	144450,00	144450,00	15000,00	102770,99	35369,92	41679,01	41679,01	71,00
	Всього	899800,00	899800,00	80196,00	1113186,00	1113186,00	66196,00	1062399,72	211830,31	50786,28	50786,28	95,00

Сільський голова

Тетяна ГОНЧАРУК

Головний бухгалтер

Юрій ФУРМАНЕЦЬ

Рис. 2.21 Аналіз фінансування на 2023 рік

Аналізуючи діаграму на Рис.2.22 - фінансування ПРП характеризується поступовим зростанням загального обсягу видатків, що зумовлено розширенням обсягів діяльності, підвищенням рівня оплати праці та впливом інфляційних процесів.

Рис. 2.22 аналіз фінансування діяльності ПРП МПО

Видатки на заробітну плату зросли з 503 502,64 грн у 2023 році до 790 702,67 грн у 2024 році та 1 260 058,94 грн у 2025 році, що пов'язано з підвищенням посадових окладів, збільшенням навантаження на персонал і необхідністю забезпечення належних умов праці.

Витрати на матеріально-технічне забезпечення та оплату послуг (крім комунальних) у 2023 році становили 342 746,53 грн, у 2024 році зменшилися до 260 806,76 грн внаслідок оптимізації закупівель та отримання оснащення від іноземних партнерів, однак у 2025 році зросли до 479 361,02 грн у зв'язку з оновленням матеріально-технічної бази та зростанням вартості ресурсів. Видатки на оплату комунальних послуг у 2023–2024 роках демонстрували тенденцію до зростання (з 104 986,16 грн до 126 246,78 грн), тоді як у 2025 році прогнозується їх зниження до 92 498,21 грн, що пояснюється впровадженням заходів з енергоефективності та оптимізацією споживання енергоресурсів.

Підвищені безпекові ризики та загроза життю персоналу

Під час воєнного стану інституції безпеки громади здійснюють свою діяльність в умовах реальної загрози обстрілів, мінної небезпеки та повторних атак. Виконання завдань із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій часто відбувається в небезпечних умовах, що потребує додаткових заходів захисту персоналу та спеціальної підготовки до дій у воєнний час.

Недостатня нормативно-правова визначеність

Ще одним викликом є недостатня чіткість нормативно-правового регулювання діяльності інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану. На практиці виникають питання розмежування повноважень між місцевими органами влади, військовими адміністраціями, підрозділами ДСНС та добровільними формуваннями. Відсутність чітких механізмів координації може призводити до дублювання функцій або, навпаки, до прогалин у реагуванні.

Логістичні та комунікаційні труднощі

Порушення транспортної інфраструктури, перебої зі зв'язком та електропостачанням ускладнюють оперативне реагування інституцій безпеки громади. В умовах воєнного стану особливо актуальною стає проблема стабільного функціонування систем оповіщення населення та внутрішньої комунікації між службами, що безпосередньо впливає на ефективність реагування на надзвичайні ситуації. В даній роботі проаналізована матриця ризиків і рішень для логістичних та комунікаційних труднощів у діяльності Центру безпеки громади. Вона допоможе системно показати проблеми та можливі шляхи їх подолання.

Таблиця 2.10

Матриця ризиків і рішень для логістичних та комунікаційних труднощів у діяльності Центру

Категорія	Ризик	Наслідки	Рішення (локальні)	Рішення (міжнародні/стратегічні)
Логістика	Недостатня кількість	Затримки у реагуванні,	Залучення місцевих	Гранти на нову техніку (EU, USAID)

	транспорту та техніки	низька мобільність	ресурсів, ремонт старої техніки	
Логістика	Віддаленість населених пунктів	Збільшення часу реагування	Добровільні підрозділи у селах	Інвестиції у дорожню інфраструктуру
Логістика	Нестача пального та ресурсів	Переривання роботи служб	Централізовані закупівлі, місцеві резерви	Донорська підтримка (Світовий банк, UNDP)
Комунікація	Нестабільний мобільний зв'язок	Затримки у викликах та координації	Використання радіозв'язку, локальні інформатори	Інвестиції у мобільні мережі
Комунікація	Відсутність єдиної системи оповіщення	Низька ефективність інформування населення	SMS-розсилки, гучномовці	Інтеграція з платформою «Дія»
Комунікація	Обмежена взаємодія між службами	Дублювання функцій, хаос у кризових ситуаціях	Координаційні ради, спільні тренінги	Міжнародні стандарти кризового менеджменту
Комунікація	Низька цифрова грамотність населення	Частина жителів не отримує інформацію	Освітні кампанії, друковані матеріали	Програми цифрової освіти (UNICEF, UNESCO)

Логістичні ризики можна зменшити через місцеві резерви та міжнародні гранти. Комунікаційні труднощі вирішуються через цифрові платформи, освітні кампанії та інтеграцію стандартів. Оптимальна стратегія — поєднання локальних рішень із міжнародною підтримкою, що забезпечує стійкість системи безпеки громади

Необхідність адаптації до нових типів загроз

Воєнний стан зумовив появу нових типів надзвичайних ситуацій, зокрема пов'язаних із воєнними діями, руйнуванням критичної інфраструктури, масовими переміщеннями населення. Інституції безпеки громади змушені

оперативно адаптуватися до цих викликів, оновлювати навчальні програми та впроваджувати нові алгоритми дій, часто без достатнього методичного забезпечення.

Користуючись одним із інструментів публічно-управлінського аналізу, проведемо **SWOT-аналіз** функціонування інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану (Табл.2.3).

Таблиця 2.11

**SWOT-аналіз Функціонування інституцій безпеки громади
в умовах воєнного стану**

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Чітка законодавча база у сфері національної безпеки, цивільного захисту та воєнного стану 	<ul style="list-style-type: none"> • Кадровий дефіцит через мобілізацію та емоційне вигорання персоналу
<ul style="list-style-type: none"> • Наявність досвіду реагування на надзвичайні ситуації та кризові події 	<ul style="list-style-type: none"> • Обмежені фінансові ресурси місцевих бюджетів
<ul style="list-style-type: none"> • Високий рівень взаємодії з ДСНС, Національною поліцією, ЗСУ та ТрО 	<ul style="list-style-type: none"> • Нерівномірна матеріально-технічна оснащеність між громадами
<ul style="list-style-type: none"> • Активний добровольчий та волонтерський рух 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатній рівень цифровізації та аналітики ризиків
<ul style="list-style-type: none"> • Зростання згуртованості населення в умовах війни 	<ul style="list-style-type: none"> • Фрагментарність координації між окремими суб'єктами безпеки
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • Залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги • Адаптація європейських моделей локальної безпеки • Розвиток міжмуніципальної співпраці • Цифровізація систем оповіщення та управління • Формування культури безпеки серед населення 	<ul style="list-style-type: none"> • Ракетні удари, диверсії, техногенні катастрофи • Руйнування критичної інфраструктури • Тривалий характер війни та виснаження ресурсів • Інформаційні атаки, дезінформація • Погіршення психоемоційного стану персоналу

SWOT-аналіз засвідчує, що інституції безпеки громади мають значний потенціал завдяки нормативній базі, досвіду реагування та активній участі населення. Водночас ключовими проблемами залишаються кадровий дефіцит, обмежені ресурси та підвищене навантаження в умовах війни. Це потребує переходу від реактивних рішень до стратегічного управління безпекою громади.

Висновки до другого розділу

У розділі 2 здійснено комплексний аналіз функціонування інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади в умовах воєнного стану, що дало змогу визначити їхню структуру, роль основних суб'єктів та практичну результативність локальної системи безпеки. Встановлено, що система інституцій безпеки громади має міжсекторальний характер і формується як сукупність взаємопов'язаних елементів, серед яких провідну координаційну роль відіграють органи місцевого самоврядування.

Саме ОМС через управлінські рішення, планування й реалізацію місцевих програм, визначення бюджетних пріоритетів та координацію взаємодії з державними структурами забезпечує організаційну спроможність громади реагувати на загрози та підтримувати безперервність життєдіяльності в кризових умовах. Поряд із цим, вагомий внесок у забезпечення публічної й цивільної безпеки здійснюють підрозділи ДСНС і офіцер-рятувальник громади, пожежно-рятувальні підрозділи місцевої та добровільної пожежної охорони, Національна поліція через інститут поліцейських офіцерів громади, а також громадські формування й волонтерські об'єднання, які під час війни суттєво посилили компонент громадянської стійкості.

Звичайно, що ключовим інтегрованим елементом локальної системи безпеки визначено Центр безпеки громадян с. Біла Криниця, який поєднує в одному просторі компетенції декількох інституцій реагування та забезпечує первинні дії при пожежах, аварійних подіях, дорожньо-транспортних пригодах та інших загрозах.

З'ясовано, що створення й розвиток Центру стали результатом поєднання місцевої управлінської ініціативи та міжнародної підтримки, зокрема в межах програми «Польська допомога». Вивчення польської моделі добровільної пожежної охорони, підготовка добровольців і матеріально-технічне підсилення сприяли формуванню сталої інституційної бази та підвищенню спроможності громади реагувати на надзвичайні ситуації. Проведена оцінка ефективності роботи ЦБГ підтвердила, що його функціонування забезпечує наближеність безпекових послуг до населення, покращує координацію між службами й

позитивно впливає на оперативність реагування. Водночас аналітичні розрахунки часу доїзду пожежно-рятувального підрозділу засвідчили наявність територіальних обмежень: дислокація лише в с. Біла Криниця не гарантує прибуття до окремих віддалених населених пунктів у межах нормативного показника 20 хвилин. Це обґрунтовує необхідність розміщення додаткового пожежно-рятувального підрозділу в с. Шубків, що, згідно з проведеними розрахунками, забезпечує нормативний час прибуття до віддалених населених пунктів та підвищує рівень захищеності населення.

Окремо встановлено, що в умовах воєнного стану Центр безпеки громади суттєво розширив свою функціональність, перетворившись на багатофункціональний безпековий і гуманітарний осередок: на його базі організовувалася підтримка внутрішньо переміщених осіб, волонтерський рух із приготування їжі та формування допомоги для потреб ЗСУ, а також надання підтримки військовослужбовцям, які пересувалися міжнародною трасою Київ–Чоп.

Досвід реагування на наслідки ракетного удару по телевежі в с. Антопіль продемонстрував практичну значущість наявності локальних підрозділів реагування та здатність громади оперативно мобілізувати ресурси для ліквідації наслідків надзвичайної події. Визначено, що стійкість системи безпеки громади значною мірою залежить від добровольчого ресурсу: добровольці забезпечують як участь у реагуванні, так і профілактичну, освітню та організаційну складову діяльності, а їхня участь у навчаннях в Україні та міжнародних заходах (зокрема у Республіці Польща) сприяє підвищенню професійної компетентності та впровадженню кращих практик на місцевому рівні.

Важливим результатом розділу є також обґрунтування значущості превентивно-освітнього напрямку діяльності ЦБГ: створення інтерактивного дитячого «Безпекового простору», що забезпечує формування культури безпечної поведінки, засвоєння алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях та закладає підґрунтя для довгострокового підвищення безпеки в громаді.

Наявність розробленої комплексної навчальної програми з можливістю побачити практичні приклади реалізації та створення місцевих (добровільних) пожежно-рятувальних підрозділів і Центрів безпеки, а також інформаційна підтримка та супровід громад в майбутньому - це потужний інструмент до створення безпекового кластеру для забезпечення сталого розвитку регіону. Додатково така програма є каталізатором підвищення рівня залучення молоді до органів місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад з метою формування відчуття відповідальності за розвиток громади.

Разом із позитивними результатами визначено комплекс проблем і викликів, які впливають на функціонування інституцій безпеки громади в період воєнного стану. До них належать зростання навантаження та розширення спектру завдань без пропорційного посилення ресурсів, кадровий дефіцит унаслідок мобілізації та підвищені психологічні ризики для персоналу, обмеженість фінансування й матеріально-технічного забезпечення, зростання небезпек через загрозу обстрілів і мінування, а також труднощі координації та нормативної визначеності повноважень у взаємодії з державними структурами.

У сукупності це підтверджує, що Білокриницька територіальна громада сформувала дієву локальну систему безпеки, ядром якої є Центр безпеки громадян, однак подальше підвищення її ефективності потребує територіального підсилення реагування, системної підтримки добровольців, оновлення матеріально-технічної бази та вдосконалення координаційних механізмів з урахуванням нових типів загроз у воєнний період.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що Центр безпеки громади є ефективним інструментом забезпечення безпеки на місцевому рівні. Його діяльність сприяє зниженню ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, підвищенню рівня обізнаності населення та формуванню культури безпечної поведінки. Комплексний підхід до оцінки ефективності роботи ЦБГ підтверджує доцільність подальшого розвитку та масштабування даної моделі в інших територіальних громадах.

РОЗДІЛ 3. НАПЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ІНСТИТУЦІЙ БЕЗПЕКИ ГРОМАДИ ТА ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ БІЛОКРИНИЦЬКОЇ ГРОМАДИ

3.1. Вплив воєнного стану на функціонування інституцій безпеки

Запровадження воєнного стану в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації докорінно змінило умови функціонування інституцій безпеки територіальних громад. Для Білокриницької територіальної громади воєнний стан став чинником суттєвого ускладнення безпекового середовища, що зумовило появу нових типів загроз, зростання навантаження на служби цивільного захисту та необхідність адаптації системи безпеки до роботи в кризових умовах. У таких реаліях особливого значення набуває питання підвищення стійкості громади та вдосконалення діяльності її безпекових інституцій.

Одним із ключових наслідків воєнного стану є поява та актуалізація нових безпекових загроз, які раніше не були притаманні локальному рівню управління. До них належать ракетні та дроніві удари по об'єктах інфраструктури, загроза діяльності диверсійно-розвідувальних груп, вчинення диверсій, а також зростання техногенних ризиків унаслідок пошкодження енергетичних, транспортних та інформаційно-комунікаційних систем. Навіть за відсутності постійних бойових дій на території громади ці загрози формують стан підвищеної небезпеки, що потребує постійної готовності інституцій безпеки до реагування в умовах невизначеності та обмеженого часу.

Безпека – основна проблема для всіх громад. Проте залежно від наближеності до лінії бойового зіткнення (ЛБЗ), ступеня руйнувань і пошкоджень, наявного чи відсутнього досвіду окупації безпекові потреби громад значною мірою відрізняються. Для громад, що розташовані поблизу ЛБЗ (у зоні досягнення артилерійської й мінометної зброї, РСЗВ, дронів), безпекове питання особливо гостре. У місцевих мешканців немає часу на реагування, для того щоб перейти в якесь сховище, у захисну конструкцію. Приміром, у Херсонській області захисні споруди різного типу встановлюються в громадах (обіони,

капітальні бетонні конструкції), проте об'єктивно вони не є ефективною системою захисту, оскільки часто люди просто не встигають до них дістатися.

Водночас для всіх без винятку громад створення безпечних умов для життєдіяльності громади та її мешканців залежить від забезпечення укриттями. Проте в більшості територіальних громад існує кілька ключових проблем, що фактично унеможливають побудову або належне облаштування бомбосховищ:

- бракує коштів на видатки для того, щоб будувати великі проєкти укриттів;
- такі проєкти потребують значних фінансових ресурсів, оскільки урядом затверджено нові державні будівельні норми (ДБН), що підвищили вартість відповідного будівництва, щоб забезпечити вищу надійність;

- побудова капітальних чи модульних укриттів потребує обов'язкового узгодження з Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Проте для громад досі не зрозумілий основний механізм погодження: потрібно готувати проєктну документацію на встановлення укриттів чи можна виконувати просто як будівельні роботи;

- не вистачає «карти дій», маршруту побудови укриттів, оскільки вони є частиною загальної системи державної безпеки. Отже, можливо, державі доцільно розробити цілісну «дорожню карту»;

- укриттям, що є в комунальних установах, бракує належного облаштування (каналізованих туалетів і вентиляції). Капітальне облаштування укриттів потребує значних бюджетних витрат.

Для громад, що були в окупації, одна з ключових додаткових безпекових проблем – замінування територій. Російські збройні сили залишають на українській території колосальну кількість боєприпасів, що не розірвалися. Незважаючи на значні зусилля, які влада, приміром, на Херсонщині після деокупації спрямувала на розмінування, станом на квітень 2024 року перевірено трохи більше ніж 34% деокупованої території.

Недосконала система оповіщення про небезпеку. Для правильного реагування населення на небезпеку необхідна сучасна система оповіщення, яка б відрізняла різні види небезпеки, зокрема ядерну.

Воєнний стан суттєво збільшив навантаження на служби цивільного захисту та екстреного реагування. Пожежно-рятувальні підрозділи, добровільні формування та Центр безпеки громади змушені одночасно виконувати традиційні завдання з реагування на пожежі, дорожньо-транспортні пригоди й надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру, а також нові функції, пов'язані з ліквідацією наслідків обстрілів, розбором завалів, допомогою постраждалим, забезпеченням укриттів та участю в заходах територіальної оборони. Таке розширення функціоналу відбувається в умовах кадрового дефіциту, зумовленого мобілізацією частини працівників і добровольців, що додатково ускладнює організацію роботи та підвищує ризик професійного вигорання персоналу. [39]

З моменту схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2017 році на різних рівнях впроваджуються заходи для розбудови економічно ефективної системи реагування на надзвичайні ситуації та події, яка б забезпечувала досягнення встановлених показників часу реагування – 10 хвилин у містах та 20 хвилин у сільській місцевості. Хоча первинно Стратегія була розрахована на імплементацію до 2020 року, через різні зовнішні обставини (як-то пандемія COVID-19, а потім повномасштабне вторгнення РФ в Україну) та масштаб поставлених завдань (створення більше тисячі пожежно-рятувальних підрозділів) її впровадження станом на 2025 рік продовжується. Так, за останніми оцінками ДСНС потреба у пожежно-рятувальних підрозділах досі складає близько 700 [78]. З огляду на значні видатки на утримання кожного з таких підрозділів, які утворюються на місцевому рівні, найбільш економічно доцільним є створення пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони (добровільних пожежних команд). Це особливо актуально в часи війни, коли всі вільні кошти спрямовуються на покращення цивільного захисту на місцевому рівні (як-то оповіщення чи забезпечення укриття населення) або ж на пряму підтримку Сил оборони України.

Добровільні пожежні команди (ДПК) у часи війни стали не просто засобом досягнення показників Стратегії, а й повноцінними силами реагування, які забезпечують стійкість як територіальної громади окремо, так і всієї системи в цілому. Так, протягом періоду повномасштабного вторгнення добровільні пожежні команди часто першими з'являлись на місці події, навіть пов'язані з атаками країни-агресора. Наприклад, добровільна пожежна команда Білокриницької територіальної громади (ТГ) була першою, хто почав надавати допомогу постраждалим та розбору завалів після ракетного удару по громаді. Водночас попри активний розвиток місцевих сил реагування та їхній внесок у забезпечення стійкості територіальних громад в часи війни існує ряд системних викликів, подолання яких пришвидшить розвиток мережі підрозділів та усуне наявні прогалини, що в свою чергу покращить загальну стійкість територіальних громад і країни в цілому. [79]

По-перше, з аналізу практики, яка складається, органи місцевого самоврядування часто утворюють фактично пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення місцевої пожежної охорони під іменем добровільної пожежної охорони – часто такі підрозділи не мають жодної особи, яка залучається до пожежогасіння на добровільній основі, а лише осіб на підставі трудових договорів [76]. Така практика породжує одразу декілька проблем. В першу чергу підміна понять негативно впливає на репутацію добровільного пожежного руху, посилюючи аргументи скептиків щодо реалістичності моделі залучення членів ДПК без фінансової винагороди. Крім цього, підміна понять використовується для залучення додаткових ресурсів зі сторони міжнародних партнерів, що при виявленні несе етичні ризики. Зрештою, підміна понять також заважає побудові сталої системи та механізмів державної підтримки. На практиці країн ЄС ДПК часто мають доступ до фінансування своєї діяльності за рахунок мікрогрантів. Змішування цих понять вестиме до неналежного розподілу коштів, фінансової підтримки економічно неефективних практик (місцевих пожежних команд), що зменшуватиме тягар місцевого самоврядування на утримання таких команд, і як

наслідок відтермінування рішення про перехід на забезпечення реагування на добровільній основі.

Рішенням цього виклику може стати визначення параметрів юридичного статусу добровільної пожежної команди у постанові Кабінету Міністрів України №314 від 07.04.2023 р. – зокрема співвідношення осіб, які працевлаштовані за трудовими договорами, та осіб, які залучаються до пожежогасіння на добровільній основі (наприклад, не більше, ніж 1:1). Недотримання цього співвідношення протягом певного строку (наприклад, шести місяців) має вести до зміни статусу підрозділу у єдиному реєстрі. Вирішення питання чіткої класифікації підрозділів підвищуватиме прозорість підтримки територіальних громад, зокрема за рахунок міжнародних донорів, які орієнтовані на підтримку саме добровільного пожежного руху, а також надасть змогу запропонувати механізми державних стимулів економічно ефективних практик. [79]

По-друге, наявне нормативно-правове регулювання щодо утворення добровільних пожежних команд спонукає органи місцевого самоврядування утворювати їх у вигляді комунальних установ. Така організаційно-правова форма вимагає наявності принаймні двох штатних одиниць – керівника та бухгалтера – утримання яких можливо оминати у випадку утворення ДПК на базі місцевої громадської організації. Наразі практика використання організаційно-правової форми громадської організації поширюється повільніше, ніж могла б, оскільки нормативно-правове регулювання не передбачає механізму прямого фінансування діяльності громадської організації з місцевого бюджету за винятком її включення як розпорядника бюджетних коштів для виконання місцевої цільової програми.

Крім цього, для громадських організацій наявні обмеження щодо передачі комунального майна у безоплатне користування (наявна пряма заборона у статті 9 Закону України «Про оренду державного та комунального майна»), а також щодо можливості залучення пожежно-рятувального автомобілю у вигляді гуманітарної допомоги (стаття 6 Закону України «Про гуманітарну допомогу»

встановлює обмеження, що пожежно-рятувальні автомобілі можуть бути передані як гуманітарна допомога тільки для підприємств, установ та організацій, що утримуються за «Цивільний захист в умовах війни» 12 рахунк бюджетів). Ці фактори роблять використання громадської організації організаційно складним, адже балансоутримувачем приміщення та автомобілю здебільшого залишається певна організація комунальної форми власності.

Для вирішення питання ефективним видається передбачення винятків з наявних заборон щодо безоплатного користування комунальним майном для громадських організацій, які є засновниками добровільних пожежних команд. Для попередження зловживання винятком варто обмежити такий виняток лише для організацій, чії підрозділи включені у єдиний реєстр та план залучення сил та засобів. У такому разі винятком не зможуть скористуватись організації зі створеними підрозділами лише на папері. Аналогічно варто внести зміни до статті 91 Бюджетного кодексу України щодо надання можливості надання прямої фінансової підтримки таким громадським організаціям. Умови та порядок надання такої підтримки можуть затверджуватись Кабінетом Міністрів України. [77]

По-третє, в умовах війни все більше повноважень у сфері цивільного захисту було покладено на органи місцевого самоврядування, але доходи територіальних громад здебільшого зменшились. Виконання делегованих повноважень у сфері цивільного захисту не фінансується через брак коштів у державному бюджеті (винятком є співфінансування модернізації системи оповіщення, яке здійснюється у деяких областях). В таких умовах для реалізації покладених на місцеве самоврядування завдань необхідно створювати стимули для наслідування економічно ефективних практик. Зокрема як було згадано вище, одним з таких інструментів є цільове фінансування добровільних пожежних команд через державні гранти. Для реалізації такої практики необхідно побудувати механізм відповідної державної підтримки з нуля. Джерелом фінансування може стати цільовий фонд, який наповнюватиметься за рахунок частки з відрахувань з страхових платежів. Ця ідея обговорювалась

ще під час формування Стратегії реформування ДСНС і полягає в наступному: частина пожежного нагляду покладається на страхові компанії, які отримують додатковий дохід від страхування; дохід оподатковується і частина податків спрямовується у спеціальний фонд, який має підтримувати ініціативи з покращення безпеки (і таким чином зменшувати і ризики для страхових компаній). Власне, такий фонд і може фінансувати діяльність добровільних пожежних команд. Для реалізації цієї ініціативи необхідно внести комплексні зміни в регуляторне та податкове законодавство, а також забезпечити інституційну рамку для діяльності згаданого цільового фонду, який може адмініструватись ДСНС. [81]

Вагомим викликом для інституцій безпеки громади стала робота з внутрішньо переміщеними особами. Масове переміщення населення з територій активних бойових дій спричинило зростання соціального навантаження на громади, зокрема у сфері безпеки, цивільного захисту та соціальної підтримки. Інституції безпеки громади, зокрема Центр безпеки громадян, були змушені виконувати додаткові функції, пов'язані з організацією гуманітарної допомоги, інформуванням ВПО, забезпеченням базових умов безпеки та взаємодією з волонтерськими й благодійними організаціями. Це потребує не лише ресурсного забезпечення, а й налагодження ефективної міжінституційної та міжсекторальної взаємодії.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що воєнний стан істотно трансформував роль і значення інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади. Вони перетворилися з органів переважно реагування на надзвичайні ситуації на ключові елементи забезпечення життєстійкості громади в умовах війни. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення організаційних, кадрових та матеріально-технічних аспектів їх діяльності, впровадження нових підходів до управління ризиками, посилення превентивної роботи та розвитку партнерств з громадськими й волонтерськими структурами. Саме системний розвиток інституцій безпеки на місцевому рівні є передумовою

підвищення стійкості Білокриницької громади та її здатності протистояти сучасним воєнним і гібридним загрозам.

3.2. Шляхи удосконалення роботи інституцій безпеки громади та підвищення стійкості громади до сучасних загроз

В умовах воєнного стану удосконалення роботи інституцій безпеки громади набуває стратегічного значення, оскільки саме на локальному рівні відбувається первинне реагування на більшість загроз життю і здоров'ю населення. Для Білокриницької територіальної громади актуальними є напрями розвитку, спрямовані на підвищення оперативності реагування, зміцнення кадрового потенціалу, вдосконалення координації між суб'єктами безпеки та забезпечення стійкості функціонування в кризових умовах.

Одним із першочергових напрямів удосконалення є територіальне підсилення системи реагування. Проведений у попередньому розділі аналіз часу доїзду пожежно-рятувальних підрозділів підтвердив необхідність функціонування додаткового пожежно-рятувального підрозділу в с. Шубків [86]. Такий крок дозволяє забезпечити нормативний час прибуття до віддалених населених пунктів громади, зменшити ризики масштабування наслідків пожеж та інших надзвичайних ситуацій, а також підвищити загальний рівень безпеки населення.

Одним із ключових напрямів удосконалення діяльності інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану є посилення кадрового потенціалу та системна підтримка добровольчого руху. [85] Тривала збройна агресія, мобілізаційні процеси та підвищені ризики для життя призвели до відчутного кадрового дефіциту у підрозділах цивільного захисту, пожежної охорони, громадських формуваннях та інших локальних безпекових інституціях. У цих умовах добровольці стають важливим резервом людських ресурсів, який забезпечує безперервність функціонування системи безпеки громади та її спроможність реагувати на надзвичайні ситуації.

Добровольчі формування цивільного захисту, добровільна пожежна охорона та волонтерські ініціативи виконують не лише допоміжну, а й у багатьох випадках критично важливу роль у реагуванні на пожежі, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, евакуації населення, наданні домедичної допомоги та забезпеченні гуманітарної підтримки. Залучення добровольців дозволяє частково компенсувати нестачу штатного персоналу, скоротити час реагування та підвищити охоплення безпекових послуг, особливо у сільських і віддалених населених пунктах громади.

Водночас ефективність добровольчого руху безпосередньо залежить від рівня його інституційної підтримки з боку органів місцевого самоврядування. У цьому контексті доцільним є формування комплексної системи мотивації та заохочення добровольців, яка має поєднувати матеріальні та нематеріальні стимули. До матеріальних інструментів підтримки належать запровадження місцевих програм фінансової допомоги, компенсації витрат, забезпечення засобами індивідуального захисту, спеціальним спорядженням та форменим одягом. Важливим елементом є також страхування життя і здоров'я добровольців на період виконання ними безпекових завдань, що підвищує рівень соціального захисту та знижує ризики для учасників добровольчих формувань і їхніх родин.

Не менш значущими є нематеріальні механізми мотивації, зокрема суспільне визнання, заохочення на рівні громади, нагородження, публічне відзначення внеску добровольців у забезпечення безпеки та стійкості території. Такі заходи сприяють формуванню позитивного іміджу добровольчої діяльності, підвищенню престижу служіння громаді та залученню нових учасників до добровольчого руху.

Окрему увагу необхідно приділяти створенню належних умов для проходження служби добровольцями. Йдеться про організацію систематичного навчання і тренувань, забезпечення доступу до сучасних методик реагування на надзвичайні ситуації, а також інтеграцію добровольців у загальну систему координації дій інституцій безпеки громади. Чітке визначення повноважень, алгоритмів взаємодії та відповідальності добровольців дозволяє підвищити

ефективність їхньої діяльності та зменшити ризики під час виконання завдань у небезпечних умовах.

Паралельно з розвитком кадрового потенціалу важливим напрямом є психологічна підтримка персоналу та добровольців. Постійне перебування в умовах підвищеної небезпеки, робота з наслідками воєнних дій, контакт із травмованими та постраждалими особами спричиняють значне емоційне та психологічне навантаження. За відсутності належної підтримки це може призводити до професійного вигорання, зниження мотивації та ефективності роботи, а в окремих випадках — до відмови від подальшої участі у безпекових заходах.

У зв'язку з цим доцільним є впровадження на рівні громади програм психологічної підтримки, які можуть включати регулярні консультації з фахівцями, тренінги зі стресостійкості, групи психологічної взаємопідтримки, а також навчання керівників підрозділів навичкам раннього виявлення ознак емоційного вигорання. Такі заходи сприяють збереженню психоемоційного здоров'я персоналу, підвищенню стійкості інституцій безпеки та забезпеченню довготривалої готовності громади до реагування на кризові ситуації.

Таким чином, системне посилення кадрового забезпечення та підтримка добровольчого руху є необхідною умовою ефективного функціонування інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану. Поєднання мотиваційних механізмів, соціальних гарантій, належних умов служби та психологічної підтримки дозволяє не лише зберегти наявний людський потенціал, а й сформувати стійку, адаптивну та згуртовану систему безпеки, здатну забезпечити захист населення та стабільність життєдіяльності громади в умовах тривалих воєнних викликів.

Важливим напрямом підвищення ефективності функціонування інституцій безпеки громади в умовах воєнного стану є системне удосконалення їх матеріально-технічного забезпечення. Саме рівень технічної оснащеності значною мірою визначає здатність підрозділів цивільного захисту, пожежної охорони, добровольчих формувань та інших безпекових структур оперативно й

безпечно реагувати на надзвичайні ситуації, спричинені як традиційними ризиками, так і воєнними загрозами.

У період повномасштабної війни спектр завдань, які виконують інституції безпеки громади, істотно розширився. Окрім ліквідації пожеж та наслідків дорожньо-транспортних пригод, зросла потреба у реагуванні на руйнування будівель унаслідок ракетних ударів, вибухів, падіння уламків, а також у проведенні аварійно-рятувальних робіт у потенційно небезпечних умовах. За таких обставин особливої актуальності набуває забезпечення персоналу сучасними засобами індивідуального захисту, зокрема касками, бронежилетами, захисними окулярами, респіраторами, термостійким та вогнетривким одягом. Наявність таких засобів є критично важливою умовою збереження життя і здоров'я рятувальників та добровольців, які працюють у зоні підвищеного ризику [2; 77]

Окрему увагу необхідно приділяти оновленню пожежно-рятувальної техніки та спеціального обладнання. Сучасні пожежні автомобілі, мотопомпи, гідравлічний інструмент для розбору завалів, тепловізори, дрони для обстеження територій та виявлення осередків загоряння значно підвищують ефективність реагування та скорочують час ліквідації надзвичайних ситуацій. Для Білокриницької територіальної громади, яка має протяжну територію та кілька населених пунктів, важливим чинником є також технічна спроможність швидко дістатися до місця події та діяти автономно в умовах порушення інфраструктури.

Не менш важливою складовою матеріально-технічного забезпечення є оснащення інституцій безпеки громади засобами домедичної допомоги. Аптечки, ноші, дефібрилятори, турнікети, засоби зупинки кровотечі та надання допомоги постраждалим є необхідними не лише для рятувальників, а й для добровольців та працівників Центру безпеки громадян. В умовах воєнного стану, коли час прибуття екстреної медичної допомоги може бути збільшений, здатність надати якісну домедичну допомогу на місці події набуває вирішального значення для збереження життя [6]

Окремим напрямом удосконалення матеріально-технічної бази є забезпечення інституцій безпеки автономними джерелами живлення та засобами зв'язку. В умовах ракетних обстрілів і можливих відключень електроенергії генератори, акумуляторні станції, резервні канали зв'язку та мобільні засоби оповіщення дозволяють підтримувати безперервність роботи Центру безпеки громадян, системи оповіщення населення та координації дій між службами. Для Білокриницької громади, яка приймала внутрішньо переміщених осіб і забезпечувала роботу пунктів тимчасового перебування, такі ресурси стали необхідною умовою стабільності та безпеки.

Важливу роль у процесі модернізації матеріально-технічного забезпечення інституцій безпеки громади відіграє залучення міжнародної технічної допомоги, грантових програм та партнерських проєктів. Практика Білокриницької громади свідчить про ефективність співпраці з міжнародними донорами та програмами підтримки місцевого самоврядування, зокрема у сфері розвитку Центрів безпеки громадян. Отримане обладнання, техніка та навчальні ресурси дозволили підвищити спроможність громади до реагування на надзвичайні ситуації та адаптувати систему безпеки до нових викликів воєнного часу.

Поряд із залученням зовнішніх ресурсів важливим є стратегічне планування оновлення матеріально-технічної бази на рівні громади. Розроблення середньо- та довгострокових програм розвитку інституцій безпеки, проведення аудитів наявного обладнання, визначення пріоритетів фінансування та інтеграція безпекових заходів у загальні програми соціально-економічного розвитку громади дозволяють забезпечити системність і сталість цього процесу.

Таким чином, удосконалення матеріально-технічного забезпечення інституцій безпеки громади є необхідною передумовою підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення стійкості громади в умовах воєнного стану. Досвід Білокриницької територіальної громади демонструє, що поєднання власних ресурсів, міжнародної підтримки та стратегічного підходу до модернізації технічної бази дозволяє створити

спроможну, адаптивну та безпечну систему публічного управління у сфері безпеки.

Окремої уваги потребує підвищення рівня координації та управління в системі безпеки громади. Центр безпеки громадян має й надалі розвиватися як інтеграційна платформа для взаємодії органів місцевого самоврядування, підрозділів ДСНС, Національної поліції, добровільних формувань і волонтерських організацій [85] Запровадження чітких алгоритмів взаємодії, регулярні командно-штабні навчання та спільні тренування сприятимуть зменшенню управлінських ризиків і підвищенню ефективності реагування.

Перелік практичних рекомендацій представлений в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Територіальне посилення системи реагування	забезпечити повноцінне функціонування пожежно-рятувального підрозділу в с. Шубків;
	оптимізувати маршрути виїзду пожежно-рятувальної техніки з урахуванням стану доріг і воєнних ризиків;
	передбачити резервні точки дислокації техніки на випадок блокування основних маршрутів.
Посилення кадрового потенціалу та підтримка добровольців	розробити та затвердити місцеву програму підтримки добровольців пожежної охорони;
	запровадити механізми нематеріального стимулювання (подяки, відзнаки, соціальні гарантії);

	забезпечити регулярну психологічну підтримку персоналу та добровольців.
Удосконалення матеріально-технічного забезпечення	оновлювати пожежно-рятувальну техніку та засоби індивідуального захисту;
	забезпечити Центр безпеки автономними джерелами живлення та резервними засобами зв'язку;
	продовжити залучення міжнародної технічної допомоги та грантових програм.
Розвиток системи координації та управління	удосконалити алгоритми взаємодії між ЦБГ, ДСНС, Національною поліцією, ОМС та волонтерськими структурами;
	проводити регулярні командно-штабні навчання;
	розробити локальні плани реагування на воєнні та гібридні загрози.
Підвищення рівня превентивної та освітньої роботи	розширити діяльність інтерактивного «Безпекового простору»;
	адаптувати навчальні програми до умов воєнного стану (мінна безпека, укриття, евакуація);
	систематично проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу з населенням.

Інституціоналізація взаємодії з волонтерськими організаціями	залучати волонтерів до планування гуманітарних і безпекових заходів
	створити єдиний координаційний майданчик на базі ЦБГ
Розвиток міжмуніципальної співпраці	укладати угоди про взаємодопомогу із сусідніми громадами
	формувати міжгромадські резерви техніки та ресурсів
	обмінюватися досвідом між громадами, як моделями кращих практик

Забезпечення оперативного та ефективного оповіщення населення про загрози надзвичайних ситуацій є одним із ключових завдань цивільного захисту, особливо в умовах воєнного стану. Сучасні загрози, включаючи ракетні удари, диверсії та аварії на критичних об'єктах інфраструктури, потребують впровадження адаптивних та технологічно досконалих систем оповіщення, здатних забезпечити своєчасне інформування громадян про небезпеку та шляхи мінімізації ризиків [1].

Аналіз існуючих систем оповіщення в Україні демонструє, що традиційні методи, зокрема сирени та радіомовлення, мають низку недоліків. Обмежене покриття, застаріле технічне обладнання та залежність від централізованого управління можуть спричиняти затримки або збої в оповіщенні. У зв'язку з цим зростає потреба у впровадженні багатоканальних технологій оповіщення, що поєднують мобільні додатки, системи розсилки СМС-повідомлень, інтеграцію з соціальними мережами та використання цифрових платформ, що забезпечують геолокаційне таргетування [2].

Одним із перспективних напрямів вдосконалення системи оповіщення є застосування технологій штучного інтелекту для аналізу загроз і автоматизованого прийняття рішень щодо запуску сигналів тривоги. Впровадження алгоритмів машинного навчання дозволяє мінімізувати людський фактор у процесі прийняття рішень та підвищити швидкість реагування на надзвичайні ситуації. Дослідження світової практики свідчить, що автоматизовані системи оповіщення з використанням інтелектуального аналізу даних значно знижують ризик невчасного або помилкового сповіщення населення [3].

Важливим аспектом є інтеграція систем оповіщення з регіональними та локальними центрами управління надзвичайними ситуаціями. Це дозволяє не лише координувати дії рятувальних служб, а й забезпечити населення актуальною інформацією про безпечні маршрути евакуації, місця укриття та рекомендації щодо дій у разі загрози. В умовах бойових дій така інтеграція відіграє критичну роль, оскільки дозволяє оперативно адаптувати оповіщення відповідно до змін у тактичній ситуації [4].

Крім технологічного вдосконалення, важливою складовою ефективності системи оповіщення є навчання населення. Регулярне проведення тренувань, впровадження освітніх програм та інформаційних кампаній сприяє підвищенню рівня готовності громадян до швидкого реагування на сигнали тривоги. Досвід країн, які мають розвинені системи цивільного захисту, свідчить, що саме поєднання технологічних рішень та підготовленості населення є запорукою мінімізації людських жертв під час надзвичайних ситуацій [5]. Вдосконалення системи оповіщення населення в умовах війни вимагає комплексного підходу, що включає модернізацію технічних засобів оповіщення, застосування новітніх цифрових технологій, інтеграцію системи з оперативними центрами управління та підвищення рівня обізнаності громадян щодо дій у разі загрозованих ситуацій.

Підвищення стійкості територіальної громади в умовах воєнного стану передбачає не лише ефективне реагування на надзвичайні ситуації, а й формування здатності громади адаптуватися до тривалих криз, мінімізувати

ризиками та швидко відновлюватися після негативних подій. У цьому контексті ключову роль відіграють превентивні, освітні та партнерські механізми, що забезпечують залучення населення до процесів безпеки.

Одним із пріоритетних напрямів є розвиток превентивної діяльності та культури безпеки серед населення. Реалізація освітніх ініціатив, зокрема інтерактивного дитячого простору «Безпековий простір» на базі Центру безпеки громадян, є ефективним інструментом формування навичок безпечної поведінки з раннього віку. Розширення таких програм, їх адаптація до умов воєнного стану (дії під час обстрілів, мінна безпека, алгоритми евакуації) сприятиме зменшенню людських втрат і підвищенню обізнаності населення.

Важливим чинником стійкості громади є активна участь громадськості та волонтерських об'єднань. Досвід Білокриницької громади засвідчує, що волонтерські організації стали невід'ємною складовою системи безпеки, виконуючи функції гуманітарної підтримки, інформаційного забезпечення та моральної допомоги. Інституціоналізація взаємодії між інституціями безпеки та волонтерськими структурами, укладання меморандумів про співпрацю та спільне планування дій дозволять підвищити ефективність використання ресурсів і уникнути дублювання функцій.

Ще одним важливим напрямом є розвиток міжмуніципальної та міжрегіональної співпраці. З початку воєнного стану Центр безпеки громадян с. Біла Криниця розширив сферу діяльності та почав надавати допомогу сусіднім громадам. Така практика сприяє формуванню мережевої моделі безпеки, заснованої на принципах солідарності та взаємопідтримки, що є особливо актуальним в умовах обмежених ресурсів.

Важливим кроком стане розроблення Стратегії безпеки Білокриницької громади. Це важливий інструмент підвищення ефективності роботи інституцій безпеки та посилення загальної стійкості громади. Стратегічне планування безпеки громади спрямоване на створення системи превентивних і реагувальних механізмів, які мінімізують ризики воєнних, кримінальних, техногенних та соціальних загроз. Таке стратегічне бачення є одним із ключових елементів

сучасного управління безпекою на рівні ОТГ (органів місцевого самоврядування) та ґрунтується на загальних принципах стратегічного планування безпеки (визначення ризиків, цілей, пріоритетів, ресурсів та механізмів реалізації) й адаптоване до специфіки конкретної громади.

Розроблення Стратегії безпеки Білокриницької громади дозволяє формалізувати міжвідомчу взаємодію інституцій безпеки, чітко розподілити ролі й повноваження суб'єктів, включаючи органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи, підрозділи цивільного захисту, медичні служби та громадські ініціативи. За дослідженнями Мунтяна (2025), ефективність системи безпеки громади значною мірою залежить від інтегрованої взаємодії цих суб'єктів та встановлення чітких процедур реагування на загрози.

Розроблення локальної стратегії безпеки також сприяє переходу від реактивної до проактивної моделі управління безпекою. Це передбачає системне оцінювання ризиків і потенційних загроз, планування превентивних заходів та організацію мережі оперативних дій у разі їх реалізації, що зменшує тривалість реагування та підвищує ефективність управлінських рішень. Такий підхід відповідає міжнародним практикам формування політик безпеки на рівні громад, де стратегічне планування безпеки розглядається як механізм стимулювання партисипативного управління та активізації участі населення у забезпеченні локальної безпеки.

Ключовим аспектом є також залучення мешканців громади до процесів забезпечення безпеки. Наукові дослідження показують, що участь громадськості, волонтерських та неурядових ініціатив у плануванні та реалізації заходів безпеки сприяє зміцненню соціальної згуртованості та формуванню культури безпеки на місцевому рівні.

Таким чином, стратегія безпеки не лише підвищує інституційну спроможність, але й зміцнює соціальний капітал громади.

Отже, розроблення та впровадження Стратегії безпеки Білокриницької громади є необхідним кроком для підвищення ефективності роботи інституцій безпеки та забезпечення стійкості громади до сучасних загроз. Це досягається

шляхом узгодження міжвідомчої взаємодії, визначення чітких процедур реагування, впровадження превентивних механізмів та залучення громадськості до безпекових процесів на основі нормативно-правових і науково обґрунтованих концепцій.

Використання ІТ-інструментів у сфері громадської безпеки дозволяє забезпечити оперативний моніторинг ситуації, скоротити час реагування на загрози та підвищити рівень координації між інституціями безпеки. Для Білокриницької громади впровадження таких рішень є доцільним з огляду на необхідність раціонального використання ресурсів та адаптації до сучасних викликів.

Одним із базових ІТ-рішень у сфері безпеки громади є система відеоспостереження. Доцільним є поетапне розгортання мережі камер відеоспостереження в місцях масового перебування людей, біля адміністративних будівель, закладів освіти та охорони здоров'я, а також на в'їздах і виїздах із населених пунктів громади. Функціонування такої системи сприяє профілактиці правопорушень, оперативному виявленню потенційних загроз та формуванню доказової бази для правоохоронних органів. Крім того, наявність відеоспостереження підвищує суб'єктивне відчуття безпеки серед мешканців громади [59].

Важливим елементом цифрової інфраструктури безпеки є створення централізованого моніторингового або ситуаційного центру громади. Такий центр може акумулювати інформацію з систем відеоспостереження, тривожних кнопок, повідомлень від старост, комунальних служб та екстрених служб реагування. Централізація інформаційних потоків дозволяє забезпечити узгодженість дій інституцій безпеки, підвищити якість управлінських рішень та скоротити час реагування на кризові ситуації.

Окреме місце у системі ІТ-рішень займають тривожні кнопки та системи швидкого сповіщення. Їх доцільно встановлювати у закладах освіти, охорони здоров'я, адміністративних будівлях і місцях масового скупчення людей. Використання таких засобів дозволяє негайно передати сигнал про загрозу до

відповідних служб, що є особливо важливим у випадках надзвичайних ситуацій або правопорушень. Перспективним напрямом є також використання мобільних рішень і цифрових застосунків, інтегрованих із диспетчерськими службами громади.

Додатковим інструментом підвищення рівня безпеки є цифрові платформи комунікації з населенням. Офіційні вебресурси громади, соціальні мережі та месенджери можуть використовуватися для оперативного інформування мешканців про загрози, правила поведінки у кризових ситуаціях та заходи, що вживаються органами місцевого самоврядування. Такий підхід сприяє зниженню рівня паніки, підвищенню довіри до влади та залученню громадян до процесів забезпечення безпеки.

Таким чином, використання ІТ-рішень у системі безпеки Білокриницької громади створює передумови для формування сучасної, інтегрованої та стійкої моделі управління безпекою на місцевому рівні. Впровадження систем відеоспостереження, централізованого моніторингу, тривожних кнопок і цифрових каналів комунікації сприяє підвищенню ефективності роботи інституцій безпеки та загальної стійкості громади до сучасних загроз.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що підвищення стійкості Білокриницької територіальної громади можливе за умови поєднання оперативного реагування, системної превенції та активного залучення населення до процесів безпеки. Розвиток Центру безпеки громадян як багатофункціонального осередку, підтримка добровольчого руху, інвестиції в освіту та партнерства створюють підґрунтя для формування стійкої громади, здатної ефективно протистояти сучасним воєнним і гібридним загрозам.

3.3. Можливості практичного впровадження європейського досвіду організації локальних безпекових інституцій у Білокриницькій громаді

Європейський досвід організації систем безпеки на локальному рівні ґрунтується на принципах децентралізації, інтегрованого управління, партнерства між владою та громадою, а також превентивного підходу до

управління ризиками. В умовах воєнного стану та триваючих реформ місцевого самоврядування в Україні питання адаптації європейських практик набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє підвищити стійкість територіальних громад та ефективність реагування на надзвичайні й кризові ситуації [61-74]

Для Білокриницької територіальної громади впровадження елементів європейських моделей безпеки є реальним і доцільним з огляду на наявний інституційний потенціал, функціонування Центру безпеки громадян та досвід міжнародної співпраці.

Однією з ключових європейських практик, що може бути адаптована в Білокриницькій громаді, є модель інтегрованих безпекових комплексів, поширена у країнах Скандинавії та Нідерландах. Її сутність полягає у концентрації на одній локації кількох служб — пожежно-рятувальної, поліції, медичної допомоги та соціальних служб — із чітко визначеними алгоритмами взаємодії. Центр безпеки громадян у с. Біла Криниця вже функціонує за подібною логікою, що створює передумови для подальшого розвитку цієї моделі шляхом формалізації спільних протоколів реагування, розширення функцій координації та впровадження єдиної диспетчеризації на рівні громади.

Важливим напрямом є адаптація європейської концепції *community safety* та *community policing*, яка активно застосовується у Великій Британії, Німеччині та країнах Балтії. Дана модель передбачає активне залучення мешканців до процесів забезпечення безпеки, формування довіри між населенням і безпековими інституціями, а також орієнтацію на превенцію, а не лише на реагування.

У Білокриницькій громаді ці підходи можуть бути реалізовані через розширення ролі поліцейського офіцера громади, розвиток добровільних формувань цивільного захисту, впровадження програм «сусідської варти», регулярні публічні зустрічі з населенням та залучення громадян до оцінки безпекових ризиків.

Європейський досвід також демонструє високу ефективність добровільних пожежно-рятувальних формувань, зокрема у Німеччині, Австрії та Польщі, де

добровольці є основою локальної системи реагування, особливо у сільській місцевості.

Для Білокриницької громади розвиток добровільної пожежної охорони та формувань цивільного захисту є практичним і виправданим кроком. Адаптація цього досвіду передбачає не лише залучення громадян, а й створення системи навчання, сертифікації, соціального захисту та страхування добровольців, що відповідає європейським стандартам безпеки праці та соціальної відповідальності.

Окремої уваги заслуговує впровадження ризик-орієнтованого підходу до управління безпекою, який широко використовується в країнах Європейського Союзу [62]. Такий підхід передбачає систематичну ідентифікацію загроз, оцінку вразливостей території та пріоритетне спрямування ресурсів на найбільш критичні напрями. У Білокриницькій громаді це може бути реалізовано шляхом розроблення локальної карти ризиків, що враховуватиме пожежну небезпеку, загрози воєнного характеру, стан дорожньої інфраструктури, наявність критичних об'єктів та соціальні чинники. На основі такої оцінки доцільно коригувати плани реагування, маршрути доїзду техніки та розміщення ресурсів.

Європейська практика управління безпекою значну увагу приділяє цифровізації та інноваційним технологіям. Використання електронних систем оповіщення, мобільних додатків для інформування населення, цифрових платформ взаємодії між службами та аналізу інцидентів дозволяє підвищити оперативність і прозорість управління.

Для Білокриницької громади перспективним є розвиток багатоканальної системи оповіщення, інтеграція цифрових рішень у роботу Центру безпеки громадян, а також використання аналітичних інструментів для моніторингу безпекової ситуації.

Важливою складовою європейського підходу є безпекова освіта та формування культури готовності населення. У багатьох країнах ЄС значна увага приділяється навчанню дітей і дорослих правилам поведінки в надзвичайних ситуаціях, мінній безпеці, домедичній допомозі та діям під час криз.

У Білокриницькій громаді даний напрям уже реалізується через функціонування інтерактивного «Безпекового простору» для дітей, що може бути розширено шляхом адаптації європейських освітніх програм, проведення регулярних навчань для дорослого населення та інформаційних кампаній.

Таким чином, можливості практичного впровадження європейського досвіду організації локальних безпекових інституцій у Білокриницькій територіальній громаді є реалістичними та обґрунтованими. Адаптація інтегрованих центрів безпеки, розвиток добровольного руху, застосування ризик-орієнтованого управління, цифровізація процесів і формування культури безпеки дозволяють створити ефективну, стійку та орієнтовану на потреби населення систему локальної безпеки. Впровадження цих підходів сприятиме підвищенню рівня захищеності громади як у воєнний період, так і в умовах повоєнного відновлення та сталого розвитку (Табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Можливості адаптації європейських документів та практик у сфері організації локальних безпекових інституцій у Білокриницькій територіальній громаді

№	Назва європейського документа / ініціативи	Ключові положення документа	Можливості практичної адаптації у Білокриницькій громаді	Очікуваний результат
1	EU Civil Protection Mechanism (Європейський механізм цивільного захисту)	Координація дій у сфері запобігання, готовності та реагування на катастрофи; створення пулу сил і засобів; принцип солідарності та взаємодопомоги	Розроблення локальних протоколів міжвідомчої взаємодії; формування резерву техніки та обладнання на рівні громади; проведення спільних навчань	Підвищення оперативності реагування; зменшення наслідків НС; узгодженість дій служб
2	rescEU (резерв цивільного захисту ЄС)	Створення стратегічних резервів пожежної, медичної та аварійно-рятувальної техніки; готовність до масштабних криз	Планування локальних резервів техніки та матеріальних ресурсів; обґрунтування потреб громади для залучення міжнародної допомоги	Посилення матеріально-технічної спроможності громади; автономність реагування
3	Emergency Response Coordination Centre (ERCC)	Єдиний координаційний центр ЄС для моніторингу криз і	Розвиток Центру безпеки громадян як локального координаційного хабу;	Зменшення управлінських ризиків; швидке

		управління реагуванням; інтеграція інформаційних потоків	удосконалення диспетчеризації та управління інформацією	прийняття рішень
4	EU Preparedness Union Strategy	Оцінка ризиків, спільне планування, багатосекторальні навчання; підвищення готовності громад до криз	Розроблення карти локальних ризиків; проведення командно-штабних навчань; міжвідомче планування	Підвищення стійкості громади; превентивний характер безпекової політики
5	European Consensus on Humanitarian Aid	Принципи гуманності, нейтральності, захисту прав людини під час криз	Інституціоналізація взаємодії з волонтерськими організаціями; забезпечення підтримки ВПО; дотримання прав людини	Підвищення довіри населення; соціальна стійкість громади
6	European Forum for Urban Security (EFUS)	Партнерство місцевої влади, поліції та громади; превенція ризиків; обмін кращими практиками	Запровадження програм community safety; розвиток «сусідських ініціатив»; освітні заходи з безпеки	Підвищення рівня громадської безпеки; залучення населення
7	Практики добровільної пожежної охорони (Німеччина, Австрія, Польща)	Добровольці як основа локальної безпеки; системне навчання і страхування	Розвиток добровільної пожежної охорони; запровадження соціальних гарантій та мотиваційних програм	Компенсація кадрового дефіциту; зростання спроможності реагування
8	Європейські моделі безпекової освіти населення	Формування культури готовності; навчання дітей і дорослих	Розширення «Безпекового простору»; адаптація програм мінної безпеки та домедичної допомоги	Зниження рівня ризиків; підготовленість населення

Висновки до третього розділу

В даному розділі обґрунтовано напрями удосконалення роботи інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади та визначено механізми підвищення її стійкості в умовах воєнного стану. Проведений аналіз засвідчив, що повномасштабна збройна агресія Російської Федерації суттєво трансформувала безпекове середовище на локальному рівні, зумовивши

зростання кількості та складності загроз, розширення функціоналу інституцій безпеки та підвищення навантаження на місцеві ресурси.

Встановлено, що воєнний стан перетворив інституції безпеки громади з органів переважно реагування на надзвичайні ситуації на ключові елементи забезпечення життєстійкості громади. Вони виконують не лише функції ліквідації наслідків пожеж і техногенних аварій, а й завдання, пов'язані з реагуванням на обстріли, роботою з внутрішньо переміщеними особами, підтримкою територіальної оборони та забезпеченням безперервності життєдіяльності громади. Водночас виявлено низку системних проблем, зокрема дефіцит фінансових і кадрових ресурсів, недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності добровільних пожежних команд, обмежені можливості розвитку укриттів та систем оповіщення населення.

Обґрунтовано комплекс практичних заходів, спрямованих на удосконалення діяльності інституцій безпеки громади та підвищення її стійкості. Ключовими напрямками визначено територіальне підсилення системи реагування, розвиток кадрового потенціалу та підтримку добровільного руху, модернізацію матеріально-технічного забезпечення, удосконалення системи координації та управління, а також впровадження сучасних ІТ-рішень у сфері безпеки. Доведено, що поєднання оперативного реагування, превентивних заходів, психологічної підтримки персоналу та активного залучення населення створює передумови для формування стійкої локальної системи безпеки.

Проаналізовано можливості практичного впровадження європейського досвіду організації локальних безпекових інституцій у Білокриницькій громаді. Встановлено, що адаптація моделей інтегрованих центрів безпеки, підходів *community safety* та *community policing*, розвиток добровільних пожежно-рятувальних формувань, застосування ризик-орієнтованого управління та цифрових технологій є реалістичною і доцільною [64; 69]. Наявний інституційний потенціал громади, функціонування Центру безпеки громадян та досвід міжнародної співпраці створюють сприятливі умови для впровадження цих підходів з урахуванням національних особливостей і воєнних викликів.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що підвищення стійкості Білокриницької територіальної громади можливе лише за умови системного розвитку інституцій безпеки, інтеграції зусиль органів місцевого самоврядування, державних служб, добровольчих і волонтерських структур, а також активної участі населення. Розроблення та впровадження Стратегії безпеки громади, модернізація інфраструктури безпеки, використання цифрових інструментів і запровадження кращих європейських практик дозволяють сформувати адаптивну, ефективну та орієнтовану на потреби людей систему локальної безпеки. Такий підхід є запорукою спроможності громади протистояти сучасним воєнним і гібридним загрозам, а також основою для її повоєнного відновлення та сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне дослідження особливостей функціонування інституцій безпеки територіальної громади в умовах воєнного стану на прикладі Білокриницької територіальної громади. Актуальність обраної теми підтверджується трансформацією безпекового середовища України внаслідок повномасштабної війни, зростанням ролі місцевого самоврядування у забезпеченні безпеки населення та необхідністю формування стійких локальних систем реагування на сучасні загрози.

У ході дослідження встановлено, що в умовах децентралізації та тривалого воєнного стану безпека громади перетворюється на одну з ключових функцій публічного управління на місцевому рівні. Вона виходить за межі вузького розуміння як охорони правопорядку або реагування на надзвичайні ситуації та набуває комплексного характеру, охоплюючи цивільний захист, захист критичної інфраструктури, інформаційну безпеку, соціальну стійкість і згуртованість населення. Доведено, що ефективна безпека громади можлива лише за умови системної взаємодії державних, муніципальних і громадських інституцій.

У першому розділі роботи обґрунтовано теоретичні та правові засади функціонування інституцій безпеки територіальних громад. Визначено, що інституції безпеки громади виступають важливими суб'єктами публічного управління, які реалізують державну політику у сфері безпеки з урахуванням місцевих особливостей. Проаналізовано нормативно-правову базу, яка регулює діяльність інституцій безпеки та Центрив безпеки громад в Україні, і встановлено, що вона є загалом сформованою, однак потребує подальшої адаптації до умов воєнного стану, зокрема в частині усунення колізій, уточнення повноважень та врахування нових гібридних і кіберзагроз. Узагальнення міжнародного досвіду показало доцільність поєднання інтегрованих моделей безпеки, community policing, розвитку добровільних формувань та активного залучення населення.

У другому розділі здійснено аналіз практичного функціонування інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади в умовах воєнного стану.

Встановлено, що система інституцій безпеки громади є багаторівневою та включає органи місцевого самоврядування, підрозділи Національної поліції України, ДСНС, військові адміністрації, підрозділи територіальної оборони, Центр безпеки громади, пожежно-рятувальні підрозділи місцевої та добровільної пожежної охорони, а також волонтерські ініціативи. Доведено, що Центр безпеки громадян є ключовим елементом локальної системи безпеки, який забезпечує інтеграцію служб, скорочення часу реагування та наближення безпекових послуг до населення.

Разом із тим виявлено низку проблем і викликів у функціонуванні інституцій безпеки громади в умовах війни, зокрема: кадрові втрати внаслідок мобілізації, обмеженість фінансових і матеріально-технічних ресурсів, недостатній розвиток систем оповіщення та укриттів, потребу у підвищенні рівня цифровізації безпекових процесів і стандартизації взаємодії між суб'єктами безпеки. Окремо підкреслено важливість розвитку добровільних формувань цивільного захисту та пожежної охорони як ефективного інструменту підсилення спроможності громади в умовах обмежених ресурсів.

У третьому розділі обґрунтовано напрями удосконалення роботи інституцій безпеки Білокриницької територіальної громади та підвищення її стійкості до сучасних загроз. Доведено доцільність переходу від переважно реактивної моделі управління безпекою до проактивної, заснованої на стратегічному плануванні, аналізі ризиків і превентивних заходах. Запропоновано розроблення Стратегії безпеки громади як комплексного інструменту координації дій інституцій безпеки, залучення громадськості та забезпечення довгострокової стійкості.

Особливу увагу приділено можливостям використання сучасних ІТ-рішень у системі безпеки громади, зокрема систем відеоспостереження, централізованого моніторингу, тривожних кнопок і цифрових каналів комунікації з населенням. Обґрунтовано, що впровадження таких рішень сприяє скороченню часу реагування, підвищенню якості управлінських рішень і зміцненню довіри населення до органів місцевої влади. Аналіз європейського досвіду підтвердив доцільність адаптації інтегрованих моделей безпеки,

розвитку партнерства «поліція – громада», добровільного руху та формування культури готовності населення.

Узагальнюючи результати дослідження, встановлено, що підвищення безпеки та стійкості Білокриницької територіальної громади в умовах війни можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує інституційну спроможність місцевої влади, інтеграцію безпекових служб, цифровізацію процесів, розвиток добровільних ініціатив і активну участь мешканців громади. Запропоновані в роботі напрями удосконалення мають практичну цінність і можуть бути використані органами місцевого самоврядування при розробленні місцевих програм безпеки, стратегій розвитку громад, а також у процесі післявоєнного відновлення та зміцнення локальної безпекової архітектури.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у комплексному дослідженні функціонування інституцій безпеки територіальної громади в умовах воєнного стану на прикладі Білокриницької територіальної громади. У роботі уточнено зміст і роль інституцій безпеки громади як елементів локальної системи публічного управління, що виконують не лише реагувальні, а й стійкісно-забезпечувальні функції в умовах тривалих воєнних і гібридних загроз. Подальшого розвитку набули підходи до оцінювання стійкості громади, які поєднують інституційний, кадровий, матеріально-технічний та цифровий виміри, а також обґрунтовано доцільність переходу від реактивної до проактивної моделі управління безпекою на місцевому рівні.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх безпосереднього використання органами місцевого самоврядування та суб'єктами безпеки при розробленні й оновленні місцевих програм безпеки, Стратегії безпеки Білокриницької територіальної громади, планів реагування на надзвичайні та кризові ситуації, а також у процесі вдосконалення діяльності Центру безпеки громадян. Запропоновані рекомендації щодо розвитку добровільних формувань, удосконалення системи оповіщення, впровадження ІТ-рішень і адаптації європейського досвіду можуть бути використані іншими територіальними громадами з подібними безпековими умовами, а також у

навчальному процесі закладів вищої освіти під час підготовки фахівців у сфері публічного управління та безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>– Дата звернення: 21.11.2025.
2. Кодекс цивільної захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>– Дата звернення: 21.11.2025.
3. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>– Дата звернення: 21.11.2025.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>– Дата звернення: 21.11.2025.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>– Дата звернення: 21.11.2025.
6. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>– Дата звернення: 21.11.2025.
7. Про пожежну безпеку : Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3745-12>– Дата звернення: 21.11.2025.
8. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>– Дата звернення: 21.11.2025.
9. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>– Дата звернення: 21.11.2025.
10. Стратегія громадської безпеки та цивільної захисту України : Указ Президента України від 29.07.2021 № 345/2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/345/2021>– Дата звернення: 21.11.2025.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 315 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315-2023-%D0%BF>– Дата звернення: 21.11.2025.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 314 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2023-%D0%BF>– Дата звернення: 21.11.2025.
13. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>– Дата звернення: 21.11.2025.
14. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: монографія. - Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – 396 с.
15. Батанов О.В. Статус територіальної громади у системі місцевого самоврядування // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України* . – 2014. – № 6. – С. 12–18.
16. Баймуратов М. О. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні // *Віче* . – 2015. – № 12. – С. 14–17.
17. Беланюк М. М. Теоретико-правові засади забезпечення безпеки в умовах воєнного стану // *Інформація та право* . – 2022. – № 4. – С. 23–31.
18. Безпека громади в умовах воєнного стану : навч. посіб. / Кільк. авт. - Дніпро : Дніпровський держ. ун-т внутр. довідок, 2025. - 210 с.
19. Безпечна, комфортна та спроможна територіальна громада : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. - Дніпро: НТУ "Дніпровська політехніка", 2023. - 320 с.
20. Гончарук Н. Т. Інституційна спроможність територіальних громад. - Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020.
21. Гречанінов О. В. Цивільний захист населення України: навч. посіб. - Харків: Право, 2018. - 284 с.
22. Даниленко Л. І. Місцеві програми безпеки: методологія та практика. - Київ, 2018.
23. Доронін І. М. Національна безпека України в інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. – Київ, 2019. – 420 с.

24. Євдокименко В. С. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки в Україні : дис. ... канд. Юрид. наук: 12.00.07. – Київ, 2018. – 215 с.
25. Євдокименко В. С. Публічна та громадська безпека: проблеми розмежування зрозуміти // *Юридичний науковий електронний журнал* . – 2019. – № 3. – С. 45–49.
26. Жук І. М. Інформаційні системи у сфері безпеки. - Львів, 2021.
27. Зозуля О. І. Цивільний захист та територіальна громада. - Харків, 2021.
28. Ковальчук О.Г. Громадська безпека як складова національної безпеки України // *Науковий вісник публічного та приватного права* . - 2021. - № 4. - С. 112-118.
29. Ковальчук Т. І. Цифровізація громадського управління. - Київ, 2020.
30. Козловець М. А. Соціальна стійкість громад у період трансформацій. - Житомир, 2021.
31. Кравченко В. В. Публічне управління у сфері безпеки: монографія. - Київ: НАДУ, 2020. - 312 с.
32. Кресіна І. О. Децентралізація влади в Україні. - Київ, 2016.
33. Куйбіда В. С. Місцеве самоуправління в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: навч. посіб. – Київ: НАДУ, 2019. – 256 с.
34. Кісько О. В. Національна поліція України як суб'єкт забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах воєнного стану // *Право і суспільство* . - 2023. - № 1. - С. 112-118.
35. Литвиненко О. В. Стратегічне планування безпеки держави та громад. - Київ, 2020.
36. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки: підручник. – Київ: КНТ, 2016. – 624 с.
37. Мельник О. П. Smart City як інструмент безпечної громади // *Державне управління* . - 2022.
38. Мунтян І. В. Стратегічне управління безпекою територіальної громади: монографія. - Київ, 2025.
39. Національна концепція «Безпечна громада» : метод. матеріали. – Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, 2022. – 45 с.

40. Орзіх М. П. Територіальна громада як суб'єкт публічної влади // *Право України* . - 2010. - № 4. - С. 45-52.
41. Панченко В. М. Кризове управління в публічному секторі: навч. посіб. - Харків: Магістр, 2017. - 240 с.
42. Петришин О. В. Публічний порядок та безпека. - Харків, 2015.
43. Резнік О. М. Соціальна безпека населення: монографія. - Київ, 2019.
44. Романенко Є. О. Адміністративна діяльність органів публічної влади. - Київ, 2017.
45. Романюк О. І. Управління безпекою територіальних громад. - Київ, 2020.
46. Романюк С. А. Стійкість територіальних громад в умовах криз: монографія. – Київ: НІСД, 2021. – 198 с.
47. Савченко О. В. Публічне управління у кризових умовах. - Київ, 2021.
48. Серьогін С. М. Управління в умовах ризику. - Київ, 2018.
49. Сидоренко Л. Економічна безпека територіальних громад: теоретичні та практичні аспекти // *Економіка та держава* . - 2020. - № 9. - С. 25-30.
50. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки України: теорія і практика: монографія. – Київ: НАДУ, 2012. – 544 с.
51. Ситник Г. П. Соціальні надзвичайні ситуації: сутність та особливості державного управління // *Вісник НАДУ* . – 2014. – № 2. – С. 5–14.
52. Скрипнюк О. В. Конституційні засади публічної влади. - Київ, 2017.
53. Сушинський О. І. Місьцеве самоуправління в Україні: концептуальні засади статусу та діяльності виконавчих органів: монографія. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2013. – 320 с.
54. Ткаченко В. П. Організація публічної безпеки. - Київ, 2020.
55. Федоренко В. Л. Правові механізми забезпечення безпеки. - Київ, 2018.
56. Шаповал В. М. Конституційні засади публічної влади. - Київ, 2016.
57. Шевчук С. В. Публічне управління в умовах воєнного стану. - Львів, 2023.
58. Яковлев М. В. Гібридні загрози та місцеве управління. - Харків, 2022.

59. Антонюк Л. Л. Системи відеоспостереження в забезпеченні публічної безпеки. - Київ, 2023.
60. Беляєв С. І. Інформаційна безпека територіальних громад. - Львів, 2022.
61. Council of Europe. Local and Regional Democracy в Times of Crisis [Електронний ресурс]. – Available at: <https://www.coe.int>– Accessed: 21.11.2025.
62. European Commission. Union Civil Protection Mechanism and rescEU [Electronic resource]. – Available at: <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu>– Accessed: 21.11.2025.
63. European Union. Civil Protection Handbook [Electronic resource]. – Available at: <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu>– Accessed: 21.11.2025.
64. IFRC. Community-Based Disaster Risk Reduction [Electronic resource]. – Available at: <https://www.ifrc.org>– Accessed: 21.11.2025.
65. NATO. Civil Preparedness and Resilience [Electronic resource]. – Available at: <https://www.nato.int>– Accessed: 21.11.2025.
66. NATO. Resilience and Civil Preparedness [Electronic resource]. – Available at: <https://www.nato.int>– Accessed: 21.11.2025.
67. OECD. Building Resilient Regions for the Future [Electronic resource]. – Available at: <https://www.oecd.org>– Accessed: 21.11.2025.
68. OECD. Governance for Resilience [Electronic resource]. – Available at: <https://www.oecd.org>– Accessed: 21.11.2025.
69. OSCE. Community Policing and Safety [Electronic resource]. – Available at: <https://www.osce.org>– Accessed: 21.11.2025.
70. United Nations. Human Security Handbook [Electronic resource]. – Available at: <https://www.un.org>– Accessed: 21.11.2025.
71. UNDP. Local Governance and Security [Electronic resource]. – Available at: <https://www.undp.org>– Accessed: 21.11.2025.
72. UNICEF Україна. Захист громадянського населення умовах конфлікту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unicef.org/ukraine>– Дата звернення: 21.11.2025.
73. WHO. Emergency Risk Management Framework [Electronic resource]. – Available at: <https://www.who.int>– Accessed: 21.11.2025.

74. World Bank. Crisis Response and Resilience [Electronic resource]. – Available at: <https://www.worldbank.org>– Accessed: 21.11.2025.
75. Світовий банк. Відновлення та розвиток громад після криз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org>– Дата звернення: 21.11.2025.
76. Асоціація міст України. Стійкість громад: кращі практики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://auc.org.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
77. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Стратегія реформування системи цивільної захисту. - Київ, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
78. ДСНС України. Аналітичний звіт про діяльність у 2023 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
79. Добровільна пожежна охорона в Україні : метод. річок. ДСНС України. - Київ, 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
80. Міністерство внутрішніх справ України. Публічна безпека в умовах воєнного стану. - Київ, 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
81. Міністерство розвитку громад та територій України. Безпечна громада: методичні рекомендації. - Київ, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
82. Національна поліція України. Звіт про діяльність у 2023 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
83. Національний інститут стратегічних досліджень Безпека громад за умов війни. - Київ, 2023 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://niss.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.
84. ПРООН в Україні. Резильєнтність територіальних громад за умов кризи. - Київ, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ua.undp.org>– Дата звернення: 21.11.2025.
85. USAID DOBRE. Центри безпеки громад: кращі практики впровадження. - Київ, 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua>– Дата звернення: 21.11.2025.

86. Офіційний сайт Білокриницької територіальної громади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bilokrynycka-gromada.gov.ua/>– Дата звернення: 21.11.2025.

87. База даних "Законодавство України" / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>– Дата звернення: 21.11.2025.

ПОГОДЖЕНО

Менеджер наглядника РЧ ДСНС
України у Вінницькій області
(посадова особа територіального органу
ДСНС України)
Тетяна Патій
(підпис) (ініціали та прізвище) МП

ЗАТВЕРДЖЕНО

Відкриттям сільської ради
БІЛОКРИНИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ
ВІДКРИТИЙ РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ
Від *19 вересня* 2023 р.
Томасарук Р.В.
(підпис) (ініціали та прізвище засновника
(власника) МП

ПОЛОЖЕННЯ
про пожежно-рятувальний підрозділ
для забезпечення місцевої пожежної охорони
Білокриницької територіальної громади

Біла Криниця
2023

1. Загальні положення

1.1. Пожежно-рятувальний підрозділ для забезпечення місцевої пожежної охорони (код ЄДРПОУ, за наявності) (далі – МПРП) Білокриницької сільської ради (код ЄДРПОУ 04387125) утворено з метою організації заходів із запобігання виникнення пожеж та їх гасіння, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі – НС) та небезпечних подій (далі – НП), забезпечення ефективної роботи з організації та забезпечення пожежної безпеки на території Білокриницької сільської ради.

1.2. За організаційно-правовою формою господарювання МПРП є: ____, і здійснює свою діяльність відповідно до законодавства.

1.3. МПРП у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, Кодексом цивільного захисту України, указами Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, цим Положенням, нормативно-правовими актами центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також рішеннями місцевого органу влади, органу місцевого самоврядування, що його утворили.

З питань організації несення служби, гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних робіт, експлуатації пожежно-, аварійно-рятувальної техніки та оснащення МПРП керується нормативно-правовими актами, передбаченими для підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

1.4. МПРП у своїй діяльності підпорядковується голові Білокриницької територіальної громади, а під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій — керівнику гасіння пожежі або робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

1.5. Установчим документом МПРП є це Положення, яке затверджується рішенням Білокриницької сільської ради, та погоджується з центральним (територіальним) органом ДСНС.

1.6. МПРП може мати відокремлені підпорядковані та структурні підрозділи (місцеві пожежні команди (МПК), що утворюються в її складі міською (селищною, сільською) радою без статусу юридичної особи та діють на підставі Положення про такий підрозділ, затвердженого рішенням засновника у встановленому порядку та погодженого з територіальним органом ДСНС.

1.7. Соціальний і правовий захист персоналу МПРП здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

1.8. МПРП може мати власний гімн, знак та прапор, спеціальний одяг і знаки розрізнення.

1.9. Організаційну структуру та штат працівників МПРП, кількість та вид техніки визначає голова територіальної громади відповідно до покладених на неї завдань за погодженням з територіальним органом ДСНС.

1.10. Залучення МПРП до ліквідації пожеж, наслідків НС техногенного і природного характеру, інших НП, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення НС та НП проводиться

відповідно до Плану залучення сил і засобів, що затверджується рішенням місцевого органу влади (органу місцевого самоврядування) за погодженням з територіальним органом ДСНС, а також планів локалізації та ліквідації аварій та їх наслідків, реагування на НС та НП, що передбачені для відповідного регіону.

1.11. МПРП під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, спеціальними формуваннями та службами з питань цивільного захисту, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, розташованими на території громади.

1.12. Місце знаходження МПРП: Рівненська обл., Рівненський р-н., с. Біла Криниця, вул. Рівненська, буд. 94в.

2. Мета та завдання МПРП

2.1. Метою діяльності МПРП є:

2.1.1. Запобігання виникненню пожеж та нещасним випадкам під час пожеж, мінімізація їх наслідків та захист населення і територій від НС та НП.

2.1.2. Невідкладне реагування на НС та НП, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах і територіях громади.

2.1.3. Локалізація зон впливу шкідливих і небезпечних факторів, що виникають під час пожеж, аварій та катастроф.

2.2. Завдання МПРП:

2.2.1. Виконання заходів, спрямованих на запобігання загибелі людей, виникненню пожеж і мінімізацію їх негативних наслідків.

2.2.2. Ефективне і комплексне використання наявних сил і засобів, призначених для гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

2.2.3. Забезпечення обслуговування об'єктів і територій, що знаходяться на відповідних територіях на підставі укладених договорів (у разі отримання статусу аварійно-рятувальної служби).

2.2.4. Забезпечення постійної готовності до оперативного реагування на пожежі та НС як в мирний час, так і в умовах особливого періоду.

2.2.5. Комплектування персоналом, придатним за станом здоров'я до виконання покладених завдань, забезпечення дотримання норм законодавства з охорони праці.

2.2.6. Постійне підтримання належного рівня професіоналізму персоналу з урахуванням ризиків та небезпек, притаманних регіону.

2.3. МПРП відповідно до покладених на неї завдань:

2.3.1. Здійснює заходи із запобігання виникненню пожеж шляхом:

✓ розроблення за погодженням з територіальним органом ДСНС річних

планів заходів із запобігання виникненню аварій, пожеж та інших небезпечних подій;

✓ організації та проведення профілактично-роз'яснювальної роботи, навчання населення правилам пожежної безпеки, діям під час виникнення

пожежта небезпечних подій;

✓ проведення занять з дотримання правил пожежної безпеки у класах безпеки, закладах освіти, охорони здоров'я, спортивних та санаторно-курортних закладах згідно із сезонною потребою;

✓ участі в межах повноважень у роботі комісій, зокрема з розслідування пожеж;

✓ подання письмових пропозицій посадовим особам щодо покращення протипожежного стану об'єктів, території та підвищення рівня пожежної безпеки в населених пунктах;

✓ подання на розгляд органів місцевого самоврядування, відповідних місцевих комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій пропозицій щодо вирішення проблемних питань протипожежного захисту об'єктів та населених пунктів на території громади;

✓ чергування під час проведення пожежонебезпечних робіт, культурно- масових, спортивних, просвітницьких, святкових або інших заходів з масовим перебуванням людей;

✓ популяризації добровільного пожежного руху та пожежно-рятувальної справи серед населення, зокрема дітей (утворення та розвиток осередків юних рятувальників-пожежників).

2.3.2. Здійснює гасіння пожеж, проводить евакуацію та рятування (у тому числі в умовах екстремальних температур, загрози вибуху, обвалу, зсуву, підтоплення тощо) людей та матеріальних цінностей, заходи для мінімізації або ліквідації наслідків пожеж, зокрема разом з підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої та добровільної пожежної охорони, спеціальними формуваннями та службами з питань цивільного захисту, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, розташованими на території громади.

2.3.3. Надає допомогу в ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та інших видів небезпечних подій, що становлять загрозу життю або здоров'ю населення чи призводять до завдання матеріальних збитків, з урахуванням можливостей наявних сил і засобів.

2.3.4. Надає домедичну допомогу постраждалим особам, які перебувають у небезпечному для життя й здоров'я стані, на місці виникнення НС та НП.

2.3.5. Проводить заходи для постійного підтримання своєї готовності до дій за призначенням.

2.3.6. Забезпечує підтримку належного рівня підготовки персоналу для виконання покладених завдань.

2.3.7. Здійснює у разі набуття статусу аварійно-рятувальної служби постійне та обов'язкове обслуговування об'єктів і окремих територій, що згідно із законодавством підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню аварійно-рятувальними службами.

2.3.8. Інформує територіальний орган ДСНС про факти виникнення

пожежта порушення вимог правил пожежної безпеки.

2.3.9. Проводить роботу щодо дотримання та виконання громадянами вимог правил пожежної безпеки.

2.3.10. Вносить голові Білокриницької територіальної громади пропозиції щодо забезпечення пожежної безпеки на території громади; забезпечує дотримання вимог безпеки праці персоналом під час участі у гасінні пожеж, ліквідації наслідків НС, проведенні тактичних та інших видів навчань і занять, а також під час чергування.

2.3.11. Проводить розслідування нещасних випадків, у тому числі нещасних випадків зі смертельним наслідком, що сталися з персоналом під час чергування, гасіння пожеж, участі в ліквідації наслідків НС та НП, проведенні тактичних та інших видів навчань та занять.

Вживає заходів щодо попередження таких випадків, організовує заходи та здійснює контроль щодо забезпечення безпеки персоналу, дорожнього руху та порядку експлуатації транспортних засобів МПРП під час виконання покладених завдань.

2.3.12. Організовує раціональне використання, ремонт і технічне обслуговування техніки та обладнання МПРП.

2.3.13. Організовує експлуатацію, ремонт будівель і споруд та цільове використання нерухомого майна МПРП.

2.3.14. Здійснює підбір осіб, які бажають стати працівниками МПРП.

2.3.15. Бере участь у проведенні:

а) оглядів-конкурсів протипожежного стану окремих об'єктів і територій;

б) заходів з утворення та організації роботи дружин юних рятувальників-пожежників разом з підрозділами ДСНС, органами освіти, молодіжними організаціями;

в) перевірок протипожежного стану об'єктів разом з підрозділами ДСНС; г) перевірок джерел протипожежного водопостачання, розташованих на території громади;

г) пожежно-тактичних навчань на об'єктах, розташованих на території громади, що організовуються органами та підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

д) командно-штабних навчань і штабних тренувань, що організовуються засновником;

є) інших заходах із запобігання виникненню пожежам.

2.3.16. Здійснює інші функції, передбачені чинним законодавством.

3. Організація діяльності МПРП

3.1. Функціонування МПРП організовується у цілодобовому режимі та постійній готовності до виконання завдань за призначенням.

3.2. Порядок залучення до чергування працівників МПРП визначається її начальником.

3.3. До роботи у складі МПРП на підставі відповідних договорів можуть залучатися члени пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення

добровільної пожежної охорони.

3.4. Під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій працівники МПРП підпорядковуються керівнику гасіння пожежі або робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

3.5. З метою забезпечення належного функціонування, створення умов для цілодобового чергування працівників МПРП, розміщення пожежно-рятувальної, аварійно-рятувальної техніки та оснащення органом місцевого самоврядування, який її утворив, надається (будується) пожежне депо.

3.6. Координація та контроль діяльності МПРП здійснюється органом місцевого самоврядування та територіальним органом ДСНС.

4. Права та обов'язки МПРП

4.1. МПРП для виконання покладених на нього завдань має право:

4.1.1. Залучати до виконання робіт із ліквідації наслідків НС та НП, гасіння пожеж інші пожежно-рятувальні підрозділи, фахівців і спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, розташованих на відповідних територіях.

4.1.2. Отримувати від державних органів, місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб вичерпну та достовірну інформацію, документи та матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань, у тому числі про об'єкти, обладнання та технологічні установки, на яких можуть проводитися пожежні, пошукові, аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи у разі виникнення НС та НП.

4.1.3. Безперешкодного доступу персоналу МПРП до всіх житлових, виробничих, інших приміщень і територій, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню, виконання робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків НС та НП, гасіння пожежі.

4.1.4. Отримувати від державних органів виконавчої влади, місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування і суб'єктів господарювання безоплатного надання вогнегасних речовин, техніки, пально-мастильних матеріалів, обладнання, засобів зв'язку, а під час пожежі, що триває понад три години, – харчування, приміщення для відпочинку і реабілітації осіб, залучених до гасіння пожежі.

4.1.5. При вчиненні посадовими особами та громадянами адміністративних правопорушень у сфері пожежної та техногенної безпеки, складати протоколи про адміністративні правопорушення (далі – протоколи) відповідно до статей 120, 175, 188⁻⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – Кодекс).

4.1.5.1. Складені протоколи та матеріали, що підтверджують вчинення адміністративного правопорушення, направляти супровідним листом на розгляд до відповідного територіального органу ДСНС.

4.1.5.2. Розгляд протоколів про адміністративні правопорушення та матеріалів, що підтверджують вчинення адміністративного правопорушення,

здійснюється згідно із затвердженими відповідними територіальними органами ДСНС графіками розгляду зазначених протоколів, де зазначається дата та час розгляду протоколу.

4.1.5.3. Забезпечення МПРП бланками протоколів про адміністративні правопорушення, що відповідають вимогам Кодексу, та журналами їх видачі, покладається на засновників.

4.1.6. Вимагати під час гасіння пожежі:

від посадових осіб об'єктів, на яких виконуються заходи з гасіння пожежі або проведення аварійно-рятувальних робіт, припиняти дії, що перешкоджають персоналу МПРП виконувати поставлені завдання;

від осіб, які перебувають у зоні НС, НП або поблизу місця пожежі, дотримання правил, запроваджених установленими заходами безпеки.

4.1.7. Проводити під час ліквідації наслідків НС, НП та гасіння пожеж документування, кіно- та відеозйомку, фотографування і звукозапис.

4.1.8. Користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування.

4.1.9. Використовувати в установленому порядку засоби зв'язку, транспорт та інші матеріально-технічні ресурси підприємств, установ та організацій для рятування людей і ліквідації наслідків пожеж, НС та НП, доставки персоналу і спеціального оснащення на постраждалі (ушкоджені) об'єкти і території.

4.1.10. Використовувати телебачення і радіомовлення для оприлюднення повідомлень про НС та НП.

4.1.11. Надавати інші послуги згідно із чинним законодавством.

4.2. До обов'язків МПРП належать:

4.2.1. Організація функціонування МПРП у режимі постійної готовності до виконання необхідного комплексу пожежних, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах НС або загрози її виникнення.

4.2.2. Підтримання взаємодії з територіальними органами та підрозділами центральних органів виконавчої влади, місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності під час гасіння пожеж, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

4.2.3. Участь у складі комісії щодо визначення рівнів ризику за можливими наслідками від пожеж та НС у процесі експлуатації об'єктів на території громади.

4.2.4. Здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж шляхом:

4.2.4.1. Розроблення за погодженням з територіальним органом ДСНС річних планів заходів із запобігання виникненню аварій, пожеж та інших небезпечних подій.

4.2.4.2. Організації та проведення профілактично-роз'яснювальної роботи, навчання населення правилам пожежної безпеки, діям під час виникнення пожежі.

4.2.4.3. Проведення занять з дотримання правил пожежної безпеки у класах безпеки, закладах освіти, охорони здоров'я, спортивних та санаторно-курортних закладах згідно із сезонною потребою.

4.2.4.4. Участі в межах повноважень у роботі комісій, зокрема з розслідування пожеж.

4.2.4.5. Подання письмових пропозицій посадовим особам щодо покращення протипожежного стану об'єктів та підвищення рівня пожежної безпеки в населених пунктах.

4.2.4.6. Подання на розгляд органів місцевого самоврядування, відповідних місцевих комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій пропозицій щодо вирішення проблемних питань протипожежного захисту об'єктів та населених пунктів.

4.2.4.7. Чергування під час проведення пожежонебезпечних робіт, культурно-масових, спортивних, просвітницьких, святкових або інших заходів з масовим перебуванням людей.

4.2.4.8. Популяризації добровільного пожежного руху та пожежно-рятувальної справи серед населення, зокрема дітей (утворення та розвиток осередків юних рятувальників-пожежників).

4.2.5. Гасіння пожеж, проведення евакуації, рятування людей та матеріальних цінностей, здійснення заходів для мінімізації або ліквідації наслідків пожеж самостійно та у взаємодії з пожежно-рятувальними підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої та добровільної пожежної охорони, спеціалізованими службами та формуваннями цивільного захисту, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, розташованими на відповідній території.

4.2.6. Надання допомоги в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, що становлять загрозу життю або здоров'ю населення чи призводять до завдання матеріальних збитків, з урахуванням наявних сил і засобів.

4.2.7. Забезпечення постійного підтримання належного рівня підготовки працівників МПРП для виконання покладених на них завдань.

4.2.8. Участь у перевірях джерел протипожежного водопостачання, інших заходах з питань запобігання пожежам разом з відповідними територіальними органами ДСНС.

4.2.9. Участь у пожежно-тактичних навчаннях на об'єктах, розташованих на відповідній території, що організуються органами та підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

4.2.10. Участь у командно-штабних навчаннях і штабних тренуваннях, що організуються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

4.2.11. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, що потребують спеціальної кваліфікації і застосування апаратів захисту органів дихання та інших спеціальних технічних засобів, якими оснащується МПРП (у разі наявності таких засобів та проходження відповідної підготовки персоналом).

4.2.12. Постійне підтримання належного рівня професіоналізму працівників МПРП для гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

4.2.13. Створення резерву персоналу з метою оперативного комплектування штатних посад МПРП.

4.2.14. Забезпечення збереження інформації про об'єкти суб'єктів господарювання, що стала відома у зв'язку з виконанням обов'язків.

4.2.15. Здійснення інших функцій, передбачених законодавством.

5. Майно та фінансування МПРП

5.1. Майно МПРП становлять закріплені за нею матеріальні цінності та оборотні кошти, одержані в установленому порядку.

5.2. Майно МПРП використовується лише за його цільовим і функціональним призначенням. Розпорядження майном та його відчуження здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства.

5.3. Джерелами формування майна МПРП є майно: передане в установленому законодавством порядку від місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, територіального органу ДСНС; придбане за рахунок коштів місцевих бюджетів; передане підприємствами, що знаходяться на території громади; отримане за рахунок добровільних пожертвувань від юридичних та фізичних осіб, гуманітарних програм (у тому числі міжнародних); з інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

5.4. Джерелами фінансування МПРП є кошти: місцевого бюджету; дольової участі декількох громад; підприємств, установ і організацій, отримані МПК у встановленому порядку за аварійно-рятувальне обслуговування на договірній основі об'єктів та територій; отримані за рахунок добровільних пожертвувань юридичних та фізичних осіб; державного фонду регіонального розвитку; цільової субвенції на інфраструктурний розвиток об'єднаних громад; з інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

5.5. Бюджетні кошти використовуються у порядку, визначеному бюджетним законодавством.

5.6. Приміщення, засоби зв'язку, техніка, інше майно, а також кошти, що в установленому порядку надходять від юридичних та фізичних осіб (благодійна і гуманітарна допомога, плата за надання послуг тощо) для забезпечення діяльності МПРП, підлягають обліку та використанню згідно із законодавством.

5.7. Оплата праці персоналу МПРП здійснюється відповідно до чинного законодавства.

5.8. МПРП здійснює користування землею та природними ресурсами згідно із чинним законодавством.

5.9. Збитки, завдані МПРП у результаті порушення її майнових прав фізичними та юридичними особами, відшкодовуються в установленому порядку.

5.10. Транспортні засоби МПРП із кольорографічними позначеннями, світловою та звуковою сигналізацією належать до категорії оперативних транспортних засобів.

6. Управління (керівництво) МПРП

6.1. МПРП очолює начальник, який призначається на посаду і звільняється з посади за розпорядженням голови Білокриницької сільської ради.

6.2. У разі відсутності начальника МПРП його обов'язки виконує заступник начальника МПРП, або інша особа, призначена розпорядженням голови Білокриницької сільської ради.

6.3. Посадові обов'язки за кожною посадою визначаються відповідними посадовими інструкціями. Посадові інструкції начальника (заступника начальника) мають відповідати обов'язкам, передбаченим у цьому Положенні.

7. Начальник МПРП:

7.1. Здійснює безпосередньо керівництво МПРП, виконання покладених на пожежно-рятувальний підрозділ завдань і функцій, належний рівень готовності до гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, ефективне використання і збереження закріпленого за МПРП майна, збереження життя та здоров'я персоналу.

7.2. Несе персональну відповідальність за виконання покладених на МПРП завдань і функцій, організацію та результати її діяльності.

7.3. Представляє МПРП в органах влади, діє від імені МПРП у відносинах з іншими підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та фізичними особами або дає на це доручення працівникам МПРП.

7.4. Організовує, забезпечує та контролює виконання вимог законодавства, рішень місцевих органів місцевого самоврядування, інших нормативно-правових актів з питань забезпечення МПРП.

7.5. Здійснює планування роботи МПРП, контролює виконання запланованих заходів.

7.6. Звітує перед органом місцевого самоврядування про виконання покладених на МПРП завдань, планів роботи, усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності МПРП, а також про притягнення до відповідальності працівників, винних у допущених порушеннях.

7.7. Здійснює добір персоналу і забезпечує організацію роботи з комплектування МПРП кваліфікованими працівниками, подає пропозиції щодо їх призначення на посади, формує кадровий резерв.

7.8. Організовує роботу та забезпечує взаємодію МПРП з територіальним органом ДСНС та закладами освіти ДСНС з питань підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації основних працівників

МПРП, а також проведення спільних навчань, тренувань тощо.

7.9. Подає органу місцевого самоврядування пропозиції щодо створення для працівників МПРП належних умов для виконання покладених на них обов'язків, здійснює контроль за дотриманням розпорядку дня та порядку в приміщеннях, у яких розташовується пожежно-рятувальний підрозділ, а також пропозиції щодо організаційно-штатної структури МПРП, з фінансово- господарських та інших питань, покращення матеріально-технічного забезпечення пожежно-рятувального підрозділу, що сприяють підвищенню рівня праці та соціального захисту працівників.

7.10. Проводить огляд, планові та оперативні перевірки наявності, стану збереження і використання техніки, пального, інших матеріальних цінностей МПРП, їх готовності до виконання завдань за призначенням.

7.11. Видає накази та дає доручення, обов'язкові для виконання працівниками МПРП, контролює їх виконання.

7.12. Ініціює застосування заохочень та накладення стягнень на працівників МПРП відповідно до законодавства про працю.

7.13. Забезпечує взаємодію МПРП з підрозділами Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, спеціальними формуваннями та службами з питань цивільного захисту, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, розташованими на території громади.

7.14. Забезпечує виконання працівниками МПРП заходів безпеки праці під час несення служби, гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

7.15. Здійснює особистий прийом громадян.

7.16. Проводить службові розслідування та приймає рішення стосовно працівників МПРП відповідно до трудового законодавства України.

7.17. Подає органу місцевого самоврядування пропозиції до кошторису, організовує його виконання, а також контроль за правильним і економним витрачанням бюджетних коштів і матеріальних ресурсів, додержанням фінансової розрахункової дисципліни та своєчасним поданням бухгалтерської і статистичної звітності. Розпоряджається коштами в межах затвердженого кошторису на утримання МПРП.

7.18. Забезпечує дотримання працівниками МПРП законодавства з питань запобігання та протидії корупції.

7.19. Виїжджає на пожежі, місця аварій та стихійного лиха відповідно до встановленого порядку, керує роботою працівників МПРП з їх ліквідації.

7.20. Зупиняє гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, якщо виникла підвищена загроза життю працівників МПРП.

7.21. Забезпечує додержання встановленого порядку щодо інформування територіального органу ДСНС про виникнення НС та НП.

7.22. Укладає та розриває трудові угоди з персоналом.

7.23. Надає всі види відпусток працівникам МПРП, передбачені

законодавством.

7.24. Бере участь у розгляді органом місцевого самоврядування питань, пов'язаних із діяльністю МПРП.

7.25. Виконує інші функції відповідно до покладених на підрозділ завдань.

8. Порядок комплектування, соціальні права та гарантії працівників МПРП

8.1. Працівники МПРП поділяються на основних і допоміжних.

8.2. Основні працівники МПРП здійснюють гасіння пожеж, проводять аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи.

8.3. Допоміжні працівники МПРП забезпечують повсякденну діяльність місцевої пожежної охорони. Перелік посад допоміжних працівників МПРП визначається органом місцевого самоврядування з урахуванням організаційно-правової форми пожежно-рятувального підрозділу. Допоміжні працівники повинні відповідати кваліфікаційним вимогам до посади.

8.4. Основними працівниками МПРП можуть бути особи, які досягли 18-річного віку, мають повну цивільну дієздатність, здатні за станом здоров'я виконувати покладені на них обов'язки, що підтверджується попередніми та періодичними медичними оглядами.

8.5. Підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації основних працівників здійснюється у закладах освіти ДСНС.

8.6. Основні працівники МПРП, які не пройшли відповідної підготовки, до гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт не допускаються.

8.7. Основні працівники МПРП повинні проходити періодичні медичні огляди відповідно до порядку, встановленого МОЗ України.

8.8. Основні працівники МПРП в обов'язковому порядку підлягають особистому страхуванню за рахунок коштів відповідних органів місцевого самоврядування, що утворили МПРП.

8.9. Працівники МПРП реалізують право на працю шляхом укладання трудового договору.

8.10. Трудові відносини, особливості праці (тривалість робочого часу та відпочинку) працівників МПРП регулюються законодавством про працю.

8.11. Оплата праці персоналу здійснюється у порядку, визначеному чинним законодавством. Встановлення надбавок, доплат та преміювання здійснюється в межах видатків, передбачених кошторисом.

8.12. Питання щодо соціального захисту працівників МПРП, покращення умов їх праці, життя і здоров'я та членів їх сімей вирішуються органом місцевого самоврядування відповідно до законодавства.

8.13. Працівники МПРП, які відповідно до своїх обов'язків залучаються до ліквідації НС та НП, надається медична допомога та медико-психологічна реабілітація згідно з чинним законодавством.

8.14. За сім'єю загиблого (померлого) працівника МПРП зберігається право на пільги, якими він користувався за місцем роботи згідно з чинним

законодавством.

9. Ліквідація і реорганізація МПРП

9.1. Припинення діяльності МПРП здійснюється за рішенням органу місцевого самоврядування, що його утворив, із завчасним (не менше ніж за 60 днів) інформуванням територіального органу ДСНС.

9.2. У разі припинення діяльності МПРП працівникам, які звільняються, гарантуються їх права згідно з трудовим законодавством України.

10. Порядок внесення змін до Положення

Внесення змін та доповнень до цього Положення здійснюється органом місцевого самоврядування, який утворив та утримує МПРП, за погодженням з територіальним органом ДСНС.

1. Загальні положення

1.1. Пожежно-рятувальний підрозділ для забезпечення добровільної пожежної охорони (далі – ДПРП) в органах місцевого самоврядування, громадських організаціях, суб'єктах господарювання, інших юридичних особах (далі – засновники) утворюється з метою здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж, їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Завдання і повноваження ДПРП, права та обов'язки їх членів і учасників визначаються Положенням про такий підрозділ, що затверджується засновником за погодженням із територіальним органом ДСНС.

1.2. ДПРП у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, Кодексом цивільного захисту України, указами Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами МВС та ДСНС, цим Положенням, нормативно-правовими актами центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також розпорядчими документами засновників, що його утворили.

1.3. З питань організації несення служби, гасіння пожеж, експлуатації пожежної техніки та пожежно-технічного обладнання ДПРП керується нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС та внутрішніми інструкціями, затвердженими начальником ДПРП.

1.4. Координація та контроль діяльності ДПРП здійснюється засновником, що його утворив та територіальним органом ДСНС.

1.5. ДПРП утворюється як:

пожежна дружина — підрозділ у складі не менше трьох осіб, забезпечений пожежними мотопомпами та/або первинними засобами для гасіння пожеж;

пожежна команда — підрозділ у складі не менше п'яти осіб, забезпечений пожежними автомобілями або іншою технікою для гасіння пожеж.

1.6. Юридичне місце розташування ДПРП: Рівненська обл., Рівненський р-н., с. Біла Криниця, вул. Рівненська, буд. 94в.

1.7. Фактичне місце розташування ДПРП: Рівненська обл., Рівненський р-н., с. Біла Криниця, вул. Рівненська, буд. 94в.

1.8. Зона обслуговування ДПРП поширюється на: 11 населених пунктів Білокриницької територіальної громади. Відповідно до планів залучення сил та засобів допускається залучення ДПРП поза межами визначеної зони обслуговування, якщо цього вимагає характер та масштаб небезпечної події, до ліквідації якої залучається ДПРП. Відшкодування витрат, пов'язаних із залученням підрозділу до реагування на територію іншої територіальної громади, може визначатись угодами про співробітництво у випадку їх укладення.

1.9. ДПРП може мати власний гімн, знак та прапор, спеціальний одяг і знаки розрізнення.

1.10. Припинення діяльності ДПРП здійснюється за рішенням засновника, що його утворив, із завчасним (не менше ніж за 60 днів) інформуванням територіального органу ДСНС.

2. Основні завдання ДПРП

2.1. Основними завданнями ДПРП є забезпечення пожежної безпеки, запобігання виникненню пожеж та їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також надання допомоги у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі – НС) та інших небезпечних подій (далі – НП).

2.2. ДПРП відповідно до покладених на нього завдань:

2.2.1. Проводить заходи із запобігання виникненню пожеж, НС та інших НП, зокрема шляхом:

а) розроблення за погодженням з територіальним органом ДСНС річних планів заходів із запобігання виникненню аварій, пожеж та інших небезпечних подій;

б) організації та проведення профілактично-роз'яснювальної роботи, навчання населення правилам пожежної безпеки, діям під час виникнення пожеж та небезпечних подій;

в) участі у проведенні занять з дотримання правил пожежної безпеки у класах безпеки, закладах освіти, охорони здоров'я, спортивних та санаторно-курортних закладах згідно із сезонною потребою;

г) участі у межах повноважень у роботі комісій, зокрема, з розслідування пожеж;

г) надання письмових пропозицій засновникам щодо покращення протипожежного стану та підвищення рівня пожежної безпеки населених пунктів та територій, об'єктів суб'єктів господарювання;

д) подання на розгляд органів місцевого самоврядування, відповідних місцевих комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій пропозицій щодо вирішення проблемних питань протипожежного захисту об'єктів та населених пунктів на території громади;

е) популяризації добровольчого руху та пожежно-рятувальної справи серед населення, зокрема, дітей (утворення та розвиток осередків юних рятувальників-пожежників);

ж) чергування під час проведення пожежонебезпечних робіт, культурно-масових, спортивних, просвітницьких, святкових або інших заходів з масовим перебуванням людей.

2.2.2. Здійснює роботи з гасіння пожеж, евакуації людей та матеріальних цінностей, заходи для мінімізації або ліквідації наслідків пожеж, зокрема разом з підрозділами для забезпечення державної, відомчої та місцевої пожежної охорони.

2.2.3. Проводить заходи для постійного підтримання готовності до виконання відповідних завдань членів ДПРП.

2.2.4. Інформує засновника та територіальний орган ДСНС про факти виникнення пожеж і про випадки виявлення порушень правил пожежної

р.

ка

безпеки.

2.2.5. Організовує та проводить серед працівників підприємств, установ, організацій та громадян роботу з дотримання вимог правил пожежної безпеки, підбір осіб, які бажають стати членами чи учасниками ДПРП.

2.2.6. Організовує та проводить серед членів та учасників ДПРП заходи для підтримки мотивації залучення осіб до діяльності підрозділу.

2.2.7. Бере участь у проведенні:

а) змагань, конкурсів, фестивалів тощо на професійну тематику;

б) разом з підрозділами ДСНС, органами освіти, молодіжними організаціями, іншими пожежно-рятувальними підрозділами заходів з утворення та організації роботи осередків (дружин, гуртків, секцій тощо) юних рятувальників-пожежників;

в) перевірок виконання вимог законодавства з питань пожежної безпеки разом з підрозділами ДСНС;

г) рейдів, відпрацювань та інших заходах із запобігання виникненню пожеж, НС та інших НП.

2.2.8. Вносить засновникам пропозиції з питань забезпечення пожежної безпеки, популяризації участі у діяльності ДПРП.

2.2.9. Здійснює інші функції, передбачені актами законодавства.

2.3. Забороняється залучати членів та учасників ДПРП та використовувати закріплену за ним пожежну техніку та/або обладнання до виконання завдань, непередбачених цим Положенням.

2.4. На період залучення членів ДПРП до гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, проходження підготовки, перепідготовки за ними зберігається місце роботи (посада) та середня заробітна плата за основним місцем роботи.

3. Організація діяльності ДПРП

3.1. ДПРП очолює начальник, який призначається згідно з Положенням засновником за пропозицією загальних зборів членів підрозділу.

3.2. Начальник ДПРП здійснює керівництво його діяльністю та несе персональну відповідальність за виконання покладених на нього завдань, організацію роботи, збір членів ДПРП у разі необхідності, залучення учасників ДПРП та підтримку мотивації членів та учасників підрозділу. Начальник ДПРП безпосередньо координує діяльність всіх членів та учасників підрозділу.

3.3. Для організації та забезпечення збору членів ДПРП та виклику їх до місця пожежі, виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт начальник ДПРП має право використовувати усі наявні на території (об'єкті) засоби зв'язку та оповіщення, програмне забезпечення та інші механізми для реалізації виконання поставлених завдань.

3.4. Начальник ДПРП може мати заступників, які призначаються засновником за поданням начальника ДПРП, погодженим із загальними зборами членів ДПРП. У разі відсутності начальника ДПРП його обов'язки виконує один із заступників начальника, або інша посадова особа ДПРП,

визначена начальником ДПРП. До посадових обов'язків заступників начальника включаються ті самі вимоги, що і до посади начальника підрозділу.

3.5. Ведення обліку членів та учасників ДПРП та їхнього залучення покладається на засновника та начальника підрозділу. Засновник може покласти відповідні обов'язки на одного із заступників начальника підрозділу.

4. Права та обов'язки начальника ДПРП

4.1. Начальник ДПРП має право:

4.1.1. Самостійно організувати діяльність підрозділу в межах вимог нормативно-правових актів, якими керується у своїй діяльності підрозділ.

4.1.2. Звертатися до засновника щодо:

а) покращення матеріального-технічного забезпечення підрозділу;

б) вдосконалення нормативно-правової основи діяльності підрозділу та залучення членів та учасників;

в) вирішення проблем взаємодії з іншими пожежно-рятувальними підрозділами;

г) організації заходів заохочення членів та/або учасників підрозділу, підняття їхньої мотивації, виділення коштів на ці заходи, включення їх у відповідні програми;

г) організації заходів, визначених пунктами 2.2.1 та 2.2.7 цього Положення, виділення коштів на їх проведення, організації сприяння інших органів та організацій.

4.1.3. Виконувати обов'язки керівника гасіння пожежі до приїзду державного пожежно-рятувального підрозділу.

4.1.4. Відповідно до чинних нормативно-правових актів отримувати від суб'єктів господарювання, розміщених у зоні його відповідальності, інформацію, необхідну для виконання завдань із запобігання виникнення пожеж та їх гасіння.

4.1.5. Проводити набір кандидатів у члени та учасники підрозділу відповідно до прийнятого порядку.

4.2. Начальник підрозділу зобов'язаний:

4.2.1. Організувати гасіння пожежі, порятунок людей і майна до прибуття підрозділів державної пожежної охорони.

4.2.2. Вживати заходів із запобігання виникненню пожеж відповідно до затверджених річних планів.

4.2.3. Проводити заняття із членами підрозділу і перевіряти їх готовність до дій за призначенням, впроваджувати заходи для підтримки мотивації членів та учасників підрозділу.

4.2.4. Інформувати територіальний орган ДСНС та засновника про випадки виявлення порушень правил пожежної безпеки.

4.2.5. Розробляти та вести документацію, покладену на нього, зокрема щодо обліку членів та учасників ДПРП та їх залучення.

4.2.6. Здійснювати планування та організацію роботи, розробляти заходи для реалізації поточних завдань, функцій і обов'язків членів підрозділу.

4.2.7. Визначати порядок оповіщення і збору членів підрозділу.

4.2.8. Здійснювати контроль за діяльністю членів підрозділу і вести облік фактичного часу, дати та обсягу залучення членів та учасників підрозділу (якщо ці обов'язки не покладено на заступника).

4.2.9. Знати порядок організації гасіння пожежі, застосування наявної пожежно-рятувальної техніки, первинних засобів пожежогасіння, розміщення джерел протипожежного водопостачання (водоймищ, гідрантів, тощо).

4.2.10. Вести реєстр членів та учасників підрозділу та супутню документацію (якщо ці обов'язки не покладено на заступника).

4.2.11. Виконувати інші обов'язки, згідно з чинними нормативно-правовими актами.

4.3. Начальник підрозділу забезпечує проведення практичних занять з членами підрозділу не рідше одного разу на квартал для відпрацювання навичок з евакуації людей, рятування матеріальних цінностей при пожежі, участів гасінні пожежі та взаємодії з підрозділами ДСНС.

5. Штатний розпис та працівники ДПРП

5.1. Перелік посад, їх кількість та умови оплати праці визначаються штатним розписом.

5.2. Посадові обов'язки за кожною посадою визначаються відповідними посадовими інструкціями. Посадові інструкції начальника (заступника начальника) мають відповідати обов'язкам, передбаченим у цьому Положенні. Посадові інструкції осіб, які залучаються до пожежогасіння, мають відповідати вимогам, передбаченим до пожежних-рятувальників пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони.

5.3. Адміністративні та бухгалтерські питання, пов'язані з діяльністю підрозділу, можуть бути покладені засновником на відповідних осіб у його штаті.

6. Статус, соціальні права та гарантії членів та учасників ДПРП

6.1. Членами підрозділу можуть бути особи, які досягли 18 років, мають повну цивільну дієздатність, здатні за станом здоров'я виконувати покладені на них обов'язки, що підтверджується попередніми та періодичними медичними оглядами, та звернулися до виконавчого органу засновника з відповідною заявою у порядку, передбаченому розділом 7 цього Положення.

6.2. Члени добровільної пожежної охорони під час виконання своїх обов'язків із запобігання виникненню пожеж, їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт мають право:

6.2.1. Вимагати від інших осіб додержання правил поведінки, безпеки і порядку дій у надзвичайних ситуаціях, а також нормативно-правових актів з питань пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту.

6.2.2. Користуватися закріпленими за підрозділом пожежною технікою, обладнанням і спорядженням.

6.2.3. Проводити профілактично-роз'яснювальну роботу з населенням з питань пожежної безпеки.

6.2.4. Інформувати начальника підрозділу про порушення у сфері пожежної безпеки, а також вносити пропозиції щодо їх запобігання.

6.2.5. Для оцінки прийнятності ризику, який вони на себе покладають, бути повністю поінформованими про тип і масштаб надзвичайної ситуації чи іншої небезпечної події, у реагуванні на яку вони беруть участь.

6.2.6. Клопотати перед начальником ДПРП про організацію тренувань, додаткових навчань чи підготовки за потребою.

6.2.7. За узгодженням з начальником ДПРП користуватись приміщенням, яке перебуває у користуванні підрозділу, для проведення відкритих навчальних, соціально-культурних заходів за умови забезпечення схоронності майна.

6.2.8. Звертатись до керівника гасіння пожежі із запитом організувати безоплатне харчування та місце для відпочинку, якщо реагування на виклик триває понад три години відповідно до законодавства.

6.2.9. У порядку, передбаченому розділом 7, безкоштовно отримувати необхідні довідки про належність до членів підрозділу та/або про залучення до реагування.

6.2.10. Під час гасіння пожеж – на безперешкодний доступ до всіх виробничих та інших приміщень, будівель і територій, а також на вжиття будь-яких заходів з метою рятування людей, ліквідації пожежі та запобігання поширенню вогню.

6.2.11. Отримувати при виконанні робіт із гасіння пожеж відомості про наявність у будівлях та приміщеннях людей, вибухових та вибухо- чи пожежонебезпечних матеріалів, а також іншу необхідну інформацію.

6.2.12. Отримувати винагороду за залучення до гасіння пожеж в межах, визначених законодавством, у випадку прийняття такого рішення засновником.

6.2.13. Користуватись додатковими соціальними гарантіями у випадку прийняття рішення засновником про надання таких гарантій.

6.2.14. Користуватись іншими правами, передбаченими документами з організації діяльності підрозділу та договорами про залучення.

6.2.15. При вчиненні посадовими особами та громадянами адміністративних правопорушень у сфері пожежної та техногенної безпеки складати протоколи про адміністративні правопорушення (далі – протоколи) відповідно до статей 120, 175, 188⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – Кодекс).

6.2.15.1. Складені протоколи та матеріали, що підтверджують вчинення адміністративного правопорушення, направляти супровідним листом на розгляд до відповідного територіального органу ДСНС.

6.2.15.2. Розгляд протоколів про адміністративні правопорушення та матеріалів, що підтверджують вчинення адміністративного правопорушення, здійснювати згідно із затвердженими відповідними територіальними органами ДСНС графіками розгляду зазначених протоколів, де зазначається дата та час розгляду протоколу.

6.2.15.3. Забезпечення ДПРП бланками протоколів про адміністративні

р.

р.б.

а

правопорушення, що відповідають вимогам Кодексу, та журналами їх видачі, покладається на засновників.

6.3. Члени підрозділу зобов'язані:

6.3.1. Брати участь у здійсненні заходів із запобігання виникненню пожеж, їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

6.3.2. Повідомляти центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, його територіальні органи (у разі їх утворення) про виявлені порушення встановлених законодавством вимог пожежної та техногенної безпеки.

6.3.3. Виконувати законні вимоги керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та/або керівника гасіння пожежі.

6.3.4. Дотримуватися встановлених вимог безпеки та охорони праці при здійсненні заходів із запобігання виникненню пожеж, їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

6.3.5. Дотримуватися порядку дій у надзвичайних ситуаціях та під час гасіння пожеж, вимог Кодексу цивільного захисту України та інших нормативно-правових актів з питань пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту, у тому числі під час здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню пожеж, їх гасінням, проведенням аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

6.3.6. Мати спеціальні знання в обсязі, необхідному для виконання покладених обов'язків.

6.3.7. Знати розміщення джерел протипожежного водопостачання у зоні обслуговування підрозділу, систем автоматичної пожежної сигналізації і пожежогасіння, первинних засобів пожежогасіння та інших технічних засобів, правила застосування та вміти використовувати їх при гасінні пожеж.

6.3.8. Зберігати в таємниці конфіденційну інформацію, яка стала їм відомою у зв'язку з виконанням завдань за призначенням (зокрема персональні дані постраждалих, умови їхнього побуту тощо).

6.3.9. Дбайливо поводитись з виданим у користування обладнанням та іншим майном ДПРП, виконувати інструкції з технічного обслуговування обладнання, використовувати обладнання відповідно до технічних паспортів, гарантійних талонів та інших експлуатаційних документів.

6.3.10. Невідкладно інформувати начальника ДПРП про обставини, що перешкоджають участі в аварійно-рятувальних та інших невідкладних роботах, у випадку появи таких обставин.

6.3.11. Брати активну участь у розвитку ДПРП, шляхом популяризації добровільного пожежного руху, участі у заходах з підтримки та розвитку командного духу, інших заходах, які організуються за участю підрозділу.

6.3.12. З гідністю представляти підрозділ на заходах, у яких член підрозділу перебуває як представник ДПРП.

6.3.13. Виконувати інші покладені на них обов'язки, доручення і вказівки керівника підрозділу, які відповідають основним завданням підрозділу.

6.4. Член підрозділу несе особисту відповідальність за дотримання вимог особистої безпеки. Керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та/або керівник гасіння пожежі не несе відповідальності за невиконання членом підрозділу законних вимог такого керівника під час здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж, їх гасіння, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також недотримання членом підрозділу вимог, передбачених пунктами 6.3.4 і 6.3.5 цього Положення.

6.5. Для участі в гасінні пожеж, проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт члени підрозділу забезпечуються спеціальним одягом, спорядженням і засобами індивідуального захисту за рахунок коштів засновника.

6.6. Члени підрозділу в обов'язковому порядку підлягають особистому страхуванню, що здійснюється за рахунок коштів засновників, які утворили такі підрозділи відповідно до законодавства.

6.7. Члени підрозділу залучаються до гасіння пожеж та реагування на інші небезпечні події відповідно до визначених начальником підрозділу алгоритмів залучення та способу оповіщення.

6.8. Члени підрозділу можуть залучатися до роботи у складі пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони на підставі відповідних договорів.

6.9. Учасники не можуть брати участь у гасінні пожеж та проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Учасниками підрозділів можуть бути неповнолітні особи, прийняття яких здійснюється за письмовою згодою їх батьків або інших законних представників, без обмежень за станом здоров'я (за винятком інвалідності, яка впливає на дієздатність), та звернулися до засновника з відповідною заявою у порядку, передбаченому розділом 7 цього Положення.

6.10. Учасники підрозділу мають право:

6.10.1. Проводити серед населення профілактично-роз'яснювальну роботу з питань пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту.

6.10.2. Популяризувати добровільну пожежну охорону.

6.10.3. Брати участь у публічних, масових та інших заходах, що організовуються та проводяться засновником підрозділу.

6.10.4. Проводити агітацію та здійснювати добір осіб, які можуть стати членами або учасниками підрозділу.

6.10.5. Здійснювати пошук фінансування для забезпечення діяльності підрозділу, зокрема пожертви, благодійні внески, гранти тощо.

6.10.6. Інші права, передбачені порядком утворення та функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони.

6.11. Неповнолітні учасники мають право залучатись лише до видів діяльності, передбачених пунктами 6.10.1. – 6.10.3. цього Порядку.

7. Порядок прийняття та виключення членів та учасників ДПРП. Облік залучення членів та учасників

7.1. Прийняття членів підрозділу складається з таких кроків:

7.1.1. Подання особою, яка бажає стати членом підрозділу, відповідної заяви до засновника підрозділу. Заява подається з результатами попереднього медичного огляду, які підтверджують допустимий стан здоров'я такої особи для її залучення до пожежогасіння.

7.1.2. Перевірка відповідності особи та результатів медичного огляду вимогам законодавства до членів ДПРП. У випадку невідповідності надається рішення про відмову з аргументацією причин відмови, у випадку відповідності – приймається рішення про надання статусу кандидата у члени підрозділу.

7.1.3. Засновник організовує та здійснює оплату підготовки для осіб, яких визначено кандидатами в члени підрозділу. Кандидати в члени підрозділу проходять підготовку, перепідготовку у закладах освіти ДСНС за навчальними програмами, розробленими та затвердженими закладами освіти ДСНС, погодженими із засновником.

7.1.4. У випадку успішного проходження підготовки, перепідготовки та перевірки знань кандидатами у члени підрозділу та отримання посвідчення про її проходження засновник зараховує таких кандидатів до вступу у підрозділ.

7.1.5. Відомості про прийнятих членів підрозділу заносяться до реєстру членів та учасників підрозділу, а у випадку затвердження форми, посвідчення та/або жетону члена підрозділу – видається відповідний документ чи жетон.

7.2. У разі прийняття до підрозділу осіб, які раніше здобули професійну (професійно-технічну) освіту, фахову передвищу або вищу освіту за відповідною професією (спеціальністю) у сфері цивільного захисту за освітніми програмами, що відповідають покладеним на них обов'язкам, такі особи для проходження підготовки до закладів освіти ДСНС не направляються. У такому разі після розгляду заяви і документів про проходження попереднього медичного огляду, у випадку їх відповідності, такі особи запрошуються до вступу у підрозділ.

7.3. До набуття чинності полісу особистого страхування членів підрозділу начальник підрозділу може залучати таких членів виключно до завдань, не пов'язаних з реагуванням на пожежі та інші небезпечні події.

7.4. Прийняття учасників підрозділу складається з таких кроків:

7.4.1. Подання особою, яка бажає стати членом підрозділу, відповідної заяви до засновника підрозділу. Заява неповнолітньої особи подається разом з письмовою згодою батьків або законних представників особи.

7.4.2. Перевірка відповідності особи вимогам законодавства до учасників ДПРП та наявності згоди батьків чи законних представників у випадку подання заяви неповнолітньою особою. У випадку невідповідності надається рішення про відмову з аргументацією причин відмови, у випадку відповідності – приймається рішення про запрошення до вступу у підрозділ.

7.4.3. Відомості про прийнятих учасників підрозділу заносяться до реєстру членів та учасників підрозділу, а у випадку затвердження форми

свідоцтва, посвідчення та/або жетону учасника підрозділу – видається відповідний документ чи жетон.

7.5. Члени ДПРП можуть бути виключені з підрозділу на таких підставах:

7.5.1. Заява члена підрозділу про розірвання договору і виключення за власним бажанням.

7.5.2. Зафіксоване у звіті керівника гасіння пожежі або робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій безвідповідальне ставлення члена підрозділу до правил особистої безпеки, що спричинило ризик для життя або здоров'я члена підрозділу, інших членів підрозділу або потерпілих – у такому разі рішення про розірвання договору приймається засновником після заслуховування свідчень члена підрозділу, свідків та автора звіту.

7.5.3. Систематичне невиконання обов'язків члена підрозділу, що проявляється в участі менше ніж 25 % викликів підрозділу на пожежі та менше ніж 25 % усіх запланованих навчань підрозділу – у такому разі рішення про розірвання договору приймається засновником після заслуховування доповіді начальника підрозділу та відповідного члена підрозділу (у випадку його/її появина заслуховування).

7.5.4. Непроходження періодичного медичного огляду – у такому разі рішення про розірвання договору приймається виконавчим органом засновника. У випадку бажання члена підрозділу, щодо якого приймається рішення, його/її можуть перевести в учасники підрозділу.

7.5.5. Переїзд на постійне місце проживання та/або роботи поза зоною обслуговування підрозділу – у такому разі рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі отриманих документів про зміну місця проживання та/або роботи, що перешкоджає подальшій участі. У випадку зміни місця проживання в межах територіальної громади члену може бути запропоновано переведення до підрозділу із зоною обслуговування, яка включає нове місце проживання та/або роботи, якщо засновником такого підрозділу є засновник попереднього підрозділу.

7.5.6. Притягнення до відповідальності за кримінальне правопорушення – у такому разі рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі обвинувального вироку суду. На час розслідування та судового розгляду справи уповноважена особа виконавчого органу засновника може призупинити дію договору з відповідним членом підрозділу.

7.5.7. У разі смерті, зникнення безвісти, оголошення померлим члена підрозділу рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі відповідних документів. У випадку появи зниклого безвісти чи виявлення особи живою після оголошення померлою рішення про розірвання договору скасовується.

7.5.8. У разі постійної втрати дієздатності члена підрозділу рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі відповідних документів.

7.6. Учасники підрозділу можуть бути виключені з підрозділу на таких підставах:

7.6.1. Заява учасника про розірвання договору і виключення за власним

бажанням.

7.6.2. Відкликання згоди батьків чи законних представників неповнолітнього учасника.

7.6.3. У разі відсутності активності учасника підрозділу у жодному заході підрозділу протягом року (у випадку проведення заходів за участю учасників) рішення про розірвання договору приймається засновником після заслуховування доповіді начальника підрозділу та відповідного учасника (у випадку його/її появи на заслуховування).

7.6.4. У разі переїзду на постійне місце проживання та/або роботи поза зоною обслуговування підрозділу, що унеможлиблює навіть віддалену участь учасника підрозділу в організації заходів, рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі отриманих документів про зміну місця проживання та/або роботи, що перешкоджає подальшій участі. У випадку зміни місця проживання в межах територіальної громади учаснику може бути запропоновано переведення до підрозділу із зоною обслуговування, яка включає нове місце проживання та/або роботи, якщо засновником такого підрозділу є засновник попереднього підрозділу.

7.6.5. У разі притягнення до відповідальності за кримінальне правопорушення рішення про розірвання договору приймається уповноваженою особою виконавчого органу засновника на підставі обвинувального вироку суду. На час розслідування та судового розгляду справи уповноважена особа виконавчого органу засновника може призупинити дію договору з відповідним учасником підрозділу.

7.6.6. У разі смерті, зникнення безвісти, оголошення померлим учасника підрозділу рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі відповідних документів. У випадку появи зниклого безвісти чи виявлення особи живою після оголошення померлою рішення про розірвання договору скасовується.

7.6.7. У разі постійної втрати дієздатності учасника підрозділу рішення про розірвання договору приймається засновником на підставі відповідних документів.

8. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності ДПП

8.1. Фінансування і матеріально-технічне забезпечення підрозділу здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, членських внесків у випадку прийняття рішення про такі внески, прибутку від майна підрозділу, пожертвувань юридичних та фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

8.2. Приміщення, засоби зв'язку, пожежна техніка, інше майно, а також кошти, що в установленому порядку надходять від юридичних та фізичних осіб (благодійна допомога, членські внески, плата за надання послуг тощо) для забезпечення діяльності підрозділу, підлягають обліку та використанню згідно із законодавством.